

ȘCOALA NOASTRĂ

Revistă pentru educație și cultură pedagogică
(Fondată în 1924)

Seria a III-a, Anul IX, Nr. 1,
ianuarie - februarie 2003

ZALĂU

Revistă pentru educație și cultură pedagogică editată de
Inspectoratul Școlar și Casa Corpului Didactic Sălaj
(Fondată în 1924)

ȘCOALA NOASTRĂ

**Revistă pentru educație și cultură pedagogică editată de
Inspectoratul Școlar și Casa Corpului Didactic Sălaj
(Fondată în 1924)**

Prof. Ioan Drita - Inspector școlar general - ISJ Sălaj	Redactor responsabil:
Prof. Ioan Abrudan - Inspector școlar general adjunt - ISJ Sălaj	secretar responsabil:
Prof. Fănușeghi Zoltán - Inspector școlar general adjunt - ISJ Sălaj	de redacție:
Prof. Marius Turcuș - Director - Casa Corpului Didactic Sălaj	Coștăș și corectură:
Prof. Nicolae Costin - Metodist CCD Sălaj	
Prof. dr. Ioan Ciocan - Inspector școlar - ISJ Sălaj	Redactor:
Ing. Mircea Costin - analist programator - CCD Sălaj	
Prof. Adela Găgan - consilier CAPP	
Prof. Mircea Vancea - consilier CAPP	
Seria a III-a, Anul IX, Nr. 1,	
ianuarie - februarie 2003	
Prof. Gheorghe Coste - Inspector școlar - ISJ Sălaj	
Prof. Regina Sandor - Documentarist - CCD Sălaj	
Prof. Victor Timor - Inspector școlar - ISJ Sălaj	
Prof. Ioan Oprea - Inspector școlar - ISJ Sălaj	
Prof. Alexandru Popoi - Inspector școlar - ISJ Sălaj	
Victoria Jelic - ISJ Sălaj - jurnist	
	Compartiment
Ec. Maria Bocsa - Contabil șef - ISJ Sălaj	finanțiar contabil:
Lucia Zărd - CCD Sălaj	
Kulcsár Ferenc	Tehnoredactură:
Terno - Print	Copertă și tipar:
str. Porolissum, nr. 9, tel./fax: 0260 - 61427	

• Materialele destinate publicării se vor trimite pe discetă, în format A4, font compozabil cu
caracter districte (nu Times) size 12, titlu 14 bold, maxim 3-4 pagini.
• Responsabilitatea pentru conținutul articolelor, formulării și calitatea traducerilor revine în
totalitate autorilor.

Redacția și administrația
Casa Corpului Didactic Sălaj
Zalău - 2003
Tel: 0260-661399; Fax: 0260-619190
E-mail: ccdsaj@pcpersonal.ro

ȘCOALA NOASTRĂ

Revistă pentru educație și cultură pedagogică editată de
Inspectoratul Școlar și Casa Corpului Didactic Sălaj
(Fondată în 1924)

ISSN 1223 - 8449

Colegiul de redacție

Prof. Ioan Driha - Inspector școlar general - ISJ Sălaj

Prof. Ioan Abrudan - Inspector școlar general adjunct - ISJ Sălaj

Prof. Faluvégi Zoltán - Inspector școlar general adjunct - ISJ Sălaj

Prof. Maria Țurcaș - Director - Casa Corpului Didactic Sălaj

Redactor responsabil: Prof. Nicolae Costruț - Metodist CCD Sălaj

secretar responsabil

de redacție:

Culegere și corectură:

Prof. dr. Ioan Ciocian - Inspector școlar - ISJ Sălaj

Ing. Mirela Costrut - analist programator - CCD Sălaj,

Prof. Adela Gâlgau - consilier CJAPP

Prof. Mihaela Vancea - consilier CJAPP

Redactori:

Prof. Dorina Tuduce - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Prof. Dorin Cosma - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Prof. Gheorghe Coste - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Prof. Reghina Sandor - Documentarist - CCD Sălaj,

Prof. Victor Timoc - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Prof. Ioan Opris - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Prof. Alexandru Pocol - Inspector școlar - ISJ Sălaj,

Viorica Jeler - ISJ Sălaj, - jurist

Compartiment

financiar contabil:

Ec. Maria Bocsa - Contabil șef - ISJ Sălaj

Lucia Surd - CCD Sălaj

Tehnoredactare:

Kulcsár Ferenc

Copertă & tipar:

Tehno - Print,

str. Porolissum, nr. 9, tel./fax: 0260 - 611227

- Materialele destinate publicării se vor trimite pe discheta, în format A4, font compatibil cu caractere diacritice (nu Toronto) size 12, titlu 14 bold, maxim 3-4 pagini.
- Responsabilitatea pentru conținutul articolelor, formulări și calitatea traducerilor revine în întregime autorilor.

Redacția și administrația

Casa Corpului Didactic Sălaj

4700 Zalău, str. Unirii 2

Tel: 0260- 661396; 661391; Fax: 0260- 619190

E-mail: ccdsalaj@personal.ro

P A R T E A I

Editorial

Ioan Driha - „Școala noastră“ rediviva	5
--	---

Educație-învățământ

Ora de dirigenție

Ioan Ciocian - 50 de ani de la moartea marelui om politic Iuliu Maniu	8
---	---

Daniel Hoblea - Triumful adolescenței	11
---	----

Rozalia Făgărășan, Maria Terheș - Scrisoare Doamnei învățătoare	12
---	----

Educația pentru familie, profesie și societate

Ioan Opreș - Centrul de excelență, o structură responsabilă pentru dezvoltarea tinerilor capabili de performanță	13
--	----

Ion Pițoiu Dragomir - Bacalaureat de ... „suficient“	14
--	----

Maria Pop - Educația sanitară în grădiniță	15
--	----

Educația pentru integrarea europeană

Gheorghe Coste - Europa	17
-------------------------------	----

Nicolae Costruț - Dunăre, Dunăre... ..	18
--	----

Strategii educaționale în învățământul preuniversitar

Școala în actualitate

Ioan Abrudan - Competiție și competența prin reformă	19
--	----

Mariana Driha - Profesia de dascăl între vocație și statut social	20
---	----

Management școlar

Teodor Puscas - Managementul resurselor	22
---	----

Viorica Bălănean - Dezavantajele claselor cu mulți elevi	25
--	----

Raportare. Analize. Sinteze.

Ioan Driha - Raport privind starea învățământului din județul Sălaj, la sfârșitul semestrului I al anului școlar 2002-2003	26
--	----

Reghina Șandor - Preocupări privind activitatea bibliotecilor școlare	28
---	----

Cerc pedagogic

Aurica Dan, Viorica Man - De strajă la poarta cunoașterii	29
---	----

Alina Elena Visen - Comunicarea orală la copiii de 3-5 ani	30
--	----

Iulia Puie - Grădinița - un loc pentru copii	32
--	----

Dumitru Mihai Crișan - Mijloacele de instruire - de la planșa tradițională la „auxiliarele didactice“	33
---	----

Maria Crișan - Structura lexicală a graiului sălăjean	36
---	----

Ioana Tuduțe - Rolul elementelor nonverbale în comunicarea didactică	38
--	----

Ioana Furdui - Metode alternative de evaluare	42
---	----

Aurel Medve - Observații fizico-geografice efectuate cu elevii în expedițiile montane	49
---	----

Pagini de istorie

Actualitatea unei teme

Alexandru Zub - Timpul istoric	51
--------------------------------------	----

Gheorghe Botiș - Eminescu și istoria Transilvaniei	53
--	----

Istorie locală

Constantin Nicolae Pușcaș, Corina Elena Pușcaș - O pagină din trecutul învățământului românesc șimleuan	57
---	----

Valentina Lucia Souca - O grădiniță fără nume dar... ..	59
---	----

Sălajul și istoria națională

Ioan Ciocian - Sălajul și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918	61
--	----

Micromonografii

Elena Maxim-Hodor - Școala „Porolissum“, o carte de vizită care ne recomandă	65
--	----

Pagina elevului

Alina Bogdan - Profil 68

Cărți - idei

Recenzii

Viorel Mureșan - Caragiale și Dinastia („Nordul Caragialian“ de Ioan Derșidan) 69
 Camelia Sârbe - Importanța privirii celui de lângă noi.
 Invitație la (re)lectura („Cu ușile închise“ de Jean-Paul Sartre) 71
 Nicolae Costruț - „La originea pretenției creștine“ de Luigi Giussani 72

Raze de lumină

Nicolae Costruț - Credita - o cale pe drumul cunoașterii și autocunoașterii 74
 Mihai Boldan, Steluța Boldan - În casa lui Simion sau neputința renunțării la principiu 76

Cronică

In memoriam

Dorina Tuduce, Florian Tuduce - Vasile Avram - scriitor sălăjean 79
 Ioan Ciocian - Vasile Avram - fiu al Sălajului 81
 Paul Antoniu - La plecarea unui prieten 82
 Augustin Cosmuța - Despărțirea de un prieten 83

Magazin

Nicolae Costruț - Sigmund Freud 84
 Gica Ciocian - Roata gigantică din Viena 85
 Umor 87

PARTEA II

Buletinul Inspectoratului Școlar al județului Sălaj

Organigrama Inspectoratului Școlar Județean

Viorica Jeler - Recunoașterea gradelor didactice în contextul legislației actuale 89
 Alexandru Pocol - Calendarul - mișcării personalului didactic anul școlar 2003- 2004 90

„Școala Noastră“ rediviva

prof. Ioan Driha,
inspector școlar general la ISJ Sălaj

Apariția revistei **ȘCOALA NOASTRĂ** s-a datorat inițiativei învățătorilor din orașul și plasa Șimleu Silvaniei, în adunarea ținută în ziua de 11 ianuarie 1924, la școala de Stat din oraș. Din procesul-verbal luat în această adunare extraordinară, rezultă următoarele: Președintele Reuniunii învățătorilor Sălăjeni, care ulterior a devenit Asociația Învățătorilor din Județul Sălaj, Simion Oros, constată că: *munca culturală a învățătorilor sălăjeni, azi nu este apreciată cum era apreciată munca culturală depusă de acești învățători în trecut. Considerând că a depune o muncă conștientă și binefăcătoare în interesul public, a avea o continuă legătură: învățătorii cu Prezidiul Asociației învățătorilor; acesta cu Revizoratul Școlar și invers și pentru a întemeia o copcie (legătură) puternică și sănătoasă între învățător și învățator, mai departe pentru a da și a primi acele directive, fără de cari nu se poate impune nici aștepta un rezultat cât de puțin... Considerând că cele două organe (foi) de publicitate aflătoare în Șimleu, <<Plugarul>> și <<Gazeta de Duminecă>>, deși cu plăcere ne pun la dispoziție coloanele lor, nu satisfac învățătorimea, pe de parte pentru că aceste două foi sunt de partid, de altă parte nu totdeauna pot să ne stea la dispoziție, după cum cer nevoile (dascălești), în consecință și pe baza motivelor de mai sus, prezidiul propune a se înființa o foaie didactică în Șimleu.*

Ioan Mango, revizor școlar, dr. Emil Lobonțiu și învățătorii prezenți susțin cu însufletire această inițiativă și promit sprijinul lor moral și material.

În comitetul de administrație se alege: Simion Oros, Valentin Câmpian, Teodor Ilie, Victor Boțan, dr. Emil Lobonțiu, Ioan Rogneanu și Victor Cordiș. Procesul-verbal este semnat de: ss. Simion Oros – președinte, Valentin Câmpian –

secretar. Verificatori: ss. Teodor Ilie, ss. Ludovic Török, ss. Iuliu Szentpetery. În ședința comitetului, din 18 ianuarie 1924, domnul revizor școlar Ioan Mango este cooptat în acest comitet.

La adunarea învățătorilor din plasa Zalău, din 17 ianuarie 1924, la care sunt de față și domniile Ioan Mango, Nicolae Nistor – subrevizor școlar și Emil Pocola – președintele Asociației învățătorilor, președintele subsecției Zalău, Ioan Gozman, pune în discuție problema revistei, prezentând adunării apelul subsecției Șimleu. Adunarea a luat act de inițiativa subsecției Șimleu, referitoare la redactarea unei reviste didactico-pedagogice, solicitând, în acest scop, un călduros sprijin moral și material. Membrii prezenți salută această inițiativă obligându-se a-i da *tot concursul moral și material*. Procesul – verbal este semnat de: ss. Ioan Gozman – președinte, ss. Iuliu Cărpineanu – secretarul subsecției. Verificatori: ss. Traian Vitez și ss. Ioan Codreanu.

După memorabila ședință din 19 februarie 1924, Revizoratul școlar se pune serios pe lucru și cu ordinul No. 290, din 21 februarie 1924, adresează un călduros Apel către învățătorime pentru buna primire a revistei <<ȘCOALA NOASTRĂ>>; cu ordinul No. 531 din 1 Mai, dă dispozițiuni referitoare la revistă, iar cu ordinul No. 532 din aceeași zi, anunță apariția revistei, în mod oficial.

Este de apreciat constatarea și crezul dascălului sălăjean Simion Oros, exprimat cu ocazia aniversării a 15 ani de la înființarea revistei: *Pot să afirm că, cu toate obstacolele pe cari le-a îndurat și mulțumirile cărora le-a dat expresiune, în legătură cu revista, învățătorimea a sprijinit-o și moralicește și materialicește. De aceea păcătuiesc acei învățători, cari pentru diferite motive materiale neînsemnate, refuză primirea revistei.*

Aceștia nu-și dau seama că, acest gest de refuz este un păcat strigător la cer, e mai mult decât o sfidare a oamenilor cu inimă și suflet, cu bune intențiuni și cu gândul la viitor și la tagmă și primejdiesc solidaritatea profesională, care este o a doua formidabilă putere a dascălimii... (Revista Școala Noastră, No. 2-3, Zalău, oct.- nov., 1939).

În primul an de activitate ȘCOALA NOASTRĂ se intitula Revistă pedagogică-culturală, organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului Școlar Județean și al Asociației învățătorilor din Județul Sălaj. Redactorul revistei era Nicolae Nistor, iar ca membri figurau: Ioan Mango, Simion Oros, Grațian Capătă, Emil Pocola și Petru Modreanu. Revista apărea bilunar, în zilele de 1 și 15 a fiecărei luni. Abonamentul pe un an, pentru corpul didactic, era de 120 lei, iar pentru comitetele școlare și particulari, 160 lei. Redacția și administrația revistei era în Biroul Revizoratului școlar din Zalău. Tipărirea revistei se făcea la Tipografia <<Lucafărușul>> cu sediul tot în Zalău.

După 15 ani de la apariție ȘCOALA NOASTRĂ se intitula: Revistă lunară de educație, cultură profesională și afirmare națională a Asociației învățătorilor din Sălaj. Apare, acum, la 5 a fiecărei luni, cu excepția lunilor Iulie și August. Redactori: Gh. Corniș Pop și I. Ardeleanu Senior; Administrator: Macedon Olariu.

Revista, după cum ne dăm seama din colecția Bibliotecii Documentare a CCD, și-a întrerupt activitatea în anul 1940. A urmat perioada regimului comunist, în care nimeni nu s-a gândit și probabil nici nu ar fi putut relua activitatea revistei. Această a fost prima serie a revistei ȘCOALA NOASTRĂ.

În 1991, la inițiativa grupului de profesori format din: Nicolae Costruț, Octavian Guțu, Florica Dărăban, Aurel Pășcuț, Ioan Opriș, Victor Timoc, Iuliu Suciș și Maria Țurcaș, ȘCOALA NOASTRĂ, își reia activitatea, intitulându-se Revistă pentru educație și cultură pedagogică, editată de către Inspectoratul Școlar și Casa Corpului Didactic – Sălaj. În acest fel, se reînnoadă firul activității din perioada interbelică, dar de această dată într-o nouă formă, încercând să se adapteze la realitățile zilelor noastre. Grupul profesorilor care au avut inițiativa reluării activității acestei reviste, se constituie în primul colegiu de redacție. Revista are ca redactor responsabil pe Nicolae Costruț, iar ca secretar de redacție pe Florica Dărăban.

S-a convenit ca apariția revistei să fie trimestrială. Chiar de la primul număr al revistei, din seria nouă, care poate fi acum considerată seria aII-a, s-a optat pentru un conținut tematic variat, grupat pe principalele probleme de interes pentru activitatea educațională: *Educație - Învățământ; Învățământul sălăjean – Trecut și prezent; Școala și familia; Conducerea școlii; Legislație școlară; Literatură și artă, Cărți – Idei; Magazin* etc. Pe parcursul anilor, conținutul tematic a fost mereu îmbunătățit. Primul capitol, *Educație – Învățământ*, a fost împărțit pe subcapitole, după următoarea structură: *Ora de dirigiență*, unde au fost inserate articole pe teme legate de: anumite forme de educație pentru elevi și cadre didactice, evocări, tableta de dascăl etc.; *Cerc pedagogic*, subcapitol în care articolele aveau un conținut axat pe probleme de didactică, pe probleme legate de reforma învățământului. Un alt subcapitol, intitulat *Formarea formatorilor*, cuprindea articole legate de perfecționarea cadrelor didactice. În capitolul II, *Școala în actualitate*, s-au prezentat noutăți legate de programele școlare, managementul educațional, manuale alternative și alte probleme de actualitate. Capitolul III, *Din trecutul învățământului sălăjean*, a prezentat foarte multe informații legate de istoria învățământului din Sălaj. Autorii acestor articole nutreau și încă mai nutresc speranța că cineva, odată, va utiliza prețioasa informație, adunată cu multă trudă de prin arhive, sau va fi valorificată într-o lucrare editată și tipărită pentru cei care vor veni după noi. În acest capitol au fost cuprinse multe articole care formau un subcapitol aparte, intitulat Sălajul și istoria națională. Tot aici au fost prezentate monografiile unor școli și a unor localități. Capitolul IV, *Literatură și artă*, a stat la dispoziția dascălilor înzestrați cu talente deosebite. Menționăm că revista a publicat, de multe ori și creații ale elevilor. Capitolul *Cărți – Idei* a fost destinat pentru prezentarea unor lucrări nou apărute în diverse domenii de activitate. Am acordat o atenție deosebită lucrărilor a căror autori erau cadre didactice din județ. În subcapitolul *Raze de lumină*, am prezentat articole legate de viața spirituală, aspecte legate de morală în general și de morală creștină, în special. Capitolul VI, *Magazin*, a cuprins rubrici de umor, curiozități științifice, probleme cu caracter enciclopedic etc.

Colaboratorii revistei au fost, în primul rând,

50 de ani de la moartea marelui om politic Iuliu Maniu (1873 – 1953)

- interviu cu prof. dr. Ioan Ciocian -

Reporter: D-le profesor, care este locul lui Iuliu Maniu în istoria modernă și contemporană a României?

Ioan Ciocian: Unul de primă mărime, Iuliu Maniu legându-și numele de cele mai importante evenimente din istoria Transilvaniei, între mișcarea memorandistă dintre anii 1892 - 1894 și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. A urmat activitatea de lider politic, prim ministru și opozant al comuniștilor, care au preluat puterea în România cu ajutorul tancurilor sovietice, după al doilea Război Mondial. Atât în calitate de artizan al României Mari, cât și în cea de om politic emblematic prin concepțiile sale democratice, principialitate, corectitudine, profil moral și devotament față de interesele națiunii române, Iuliu Maniu a fost un model care s-a impus în fața colaboratorilor, dar și a adversarilor politici, fiind numit - cu îndreptățit temei - „Sfinxul din Bădăcini”.

Rep.: Vă rugăm să detaliați activitatea politică a lui Iuliu Maniu, desfășurată înainte de 1918.

I.C.: Crescut într-un climat politic, în care la ordinea zilei se discutau probleme legate de

mișcarea națională din Ardeal, Iuliu Maniu se va forma, încă de tânăr, ca om politic, dedicat cauzei naționale a românilor. În timpul studiilor, efectuate la Blaj (1880 - 1888), precum și în anii studenției petrecuți la Cluj, Budapesta și Viena, Iuliu Maniu a cunoscut în detaliu obiectivele mișcării memorandiste, dar și demersurile întreprinse de PNR, pentru a conștientiza Europa de situația românilor din monarhia austro-ungară. În casa Maniu de la Bădăcini se întâlneau fruntașii naționali din Transilvania: Vasile Lucaciu, Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, Iuliu Coroianu, Teodor Mihali și mulți alții. În casa lor aveau loc întâlniri politice, la Bădăcini definitivându-se, în 1892, textul final al Memorandumului, de către Iuliu Coroianu și Vasile Lucaciu.

Ca student, Iuliu Maniu a cunoscut pulsul evenimentelor de la Budapesta și Viena, îmbrățișând tactica activismului politic, întrucât pasivismul impus în 1881 de către PNR, la finele secolului al XIX-lea, se dovedise contraproductiv. În 1905, tânărul Iuliu Maniu devine vicepreședinte al PNR, iar în 1906 este ales deputat în Parlamentul

budapestan, de către alegătorii din centrul electoral Vințul de Jos (Alba Inferioară). Timp de patru ani se va dovedi un parlamentar redutabil, devenind, în scurt timp, un lider de primă mărime în cadrul mișcării naționale din Ardeal.

Calitățile sale de om politic vor fi probate și în timpul tratativelor purtate de PNR cu reprezentanții Guvernului condus de Tisza Istvan, în 1913 și 1914, când s-a opus categoric concesiilor formale, propuse de premierul maghiar pentru a-i atrage pe românii ardeleni de partea sa.

Mobilizat pe frontul din Italia, în 1915, Maniu va ține o strânsă legătură cu fruntașii naționali din Ardeal; cu Gheorghe Pop de Băsești, președintele PNR, precum și cu oameni politici de la Arad și Oradea: Vasile Goldiș, Aurel Vlad, Aurel Lazăr etc. Pe front, căpitanul de infanterie Iuliu Maniu va proba alege calități de comandant militar, care vor impune respectul și admirația subalternilor.

Rep.: Care a fost raportul lui Iuliu Maniu la realizarea actului istoric de la 1918?

I.C.: Unul de excepțională însemnătate. La Viena a asigurat, cu militarii români, paza orașului, în 1918, în schimbul transportării ostașilor spre Transilvania. După care, la mijlocul lunii noiembrie, în cadrul discuțiilor dintre delegația maghiară, condusă de Oskar Jassi, și reprezentanții Consiliului Național Român Central, a intervenit tranșant, anunțând că românii din Transilvania vor ruptură totală de Ungaria, pentru a se uni cu patria mamă, România. Apoi, s-a deplasat la Alba Iulia, în vederea pregătirii Marii Adunări, iar în istorica zi de 1 Decembrie 1918 a rostit un discurs memorabil în fața celor 1.228 de delegați. A fost ales președinte al Consiliului Dirigent, conducând cu abilitate și multiple împliniri Transilvania, în perioada 1918 - 1920. Încă din acele momente, a fost recunoscut ca cel mai important om politic al Ardealului unit cu Regatul.

Rep.: După 1920, Iuliu Maniu s-a dovedit un opozant înverșunat al liberalilor grupați în jurul omului politic Ionel Brătianu. Vă rugăm să punctați demersurile politice ale lui Iuliu Maniu, din perioada 1920 - 1926.

I.C.: Integrarea provinciilor unite în structurile României Mari nu a fost ușoară, ba din contră. Fenomenul a strânit contradicții între ardeleni, basarabeni, bucovineni și „răgățeni“, inclusiv în privința reformei agrare, a reformei administrativ-teritoriale, a elaborării Constituției, restructurării învățământului, sistemului financiar și reorgani-

zarea Bisericii. De la o mentalitate regionalistă, partidele politice, liderii politici, parlamentarii etc au trebuit să treacă de la o abordare a problemelor în spirit larg, vizând interesul național prin intermediul instituțiilor statului unitar. Or, acest lucru stârnea nostalgia și chiar resentimente. Cum marile reforme, care au consolidat România Mare, au fost inițiate și aplicate de liberali, este normal ca micile partide „provinciale“ să-și vadă misiunea încheiată, căutând alianțe.

Maniu și colaboratorii săi au contestat atât încoronarea lui Ferdinand la Alba Iulia, care a avut loc în 1922, cât și Constituția din 1923. Principala sa preocupare a fost aceea de a lărgi baza socială a PNR și a realiza alianțe și fuziuni cu partide și grupări politice din Vechiul Regat. În 1926, va forma, împreună cu Ion Mihalache, Partidul Național Țărănesc, cu un ecou deosebit în lumea satelor și a categoriilor de mijloc din societatea românească interbelică. Moartea neașteptată a lui Ionel Brătianu, în 1927, și lipsa de popularitate a partidului condus de generalul Alexandru Averescu, îi va aduce pe țărăniști, în 1928, la putere.

Rep.: Guvernarea țărănistă, din perioada 1928 - 1933, n-a fost una prea fructuoasă, ba, mai mult decât atât, au existat și elemente care au dus la erodarea imaginii PNT. Care au fost cauzele acestei stări?

I.C.: Alegerile din 1928, care l-au propulsat pe Iuliu Maniu în fruntea guvernului, au fost mai puțin zgomotoase decât cele ale liberalilor, însă țara a fost zguduită de două crize puternice. În 1927, după moartea lui Ferdinand, s-a ales o Regență formată din trei persoane, întrucât prințul Carol i se retrăsese dreptul de moștenitor al tronului. Acest lucru a menținut o stare tensionată pe plan politic, iar criza economică de supraproducție a afectat negativ întreaga economie românească. Măsurile restrictive, șomajul, incidentele sângeroase de la Lupeni și Grivița au influențat defavorabil imaginea PNT. Nu-i mai puțin adevărat că lozinca „porților deschise“, într-o criză de proporții, ca și lipsa de pragmatism politic, alături de „Afacerea Skoda“, au avut repercusiuni dintre cele mai nedorite pentru Maniu și partidul său. O problemă care a avut rezultate negative pentru țărăniști a fost și readucerea în țară a lui Carol al II-lea, cu largul concurs a lui Maniu. Carol al II-lea va încerca să reducă rolul partidelor politice și se va baza pe camarila regală, formată

din oamenii săi de încredere, care-i vor pregăti ascensiunea spre regimul de autoritate monarhică, ce-i va conferi atribute depline în calitate de șef al statului.

Rep.: După 1933, PNT-ul nu-și mai găsește scadența, iar suveranul se va baza pe liberali, cochetând, la un moment-dat, chiar cu „Garda de Fier“. În ce împrejurări va ajunge Iuliu Maniu aliat electoral al Legiunii, Corneliu Zelea Codreanu?

I.C.: Încă din 1927, PNT cunoaște mai multe dizidențe puse pe seama neînțelegerilor dintre lideri. Dar, la drept vorbind, la nivel de partid existau trei oameni al căror cuvânt conta foarte mult: Maniu, Mihalache și Vaida Voevod, iar în teritoriu se respectau ordinele de la centru. Plecarea lui C. Stere, Vaida Voevod și Armand Călinescu au reprezentat pierderi majore, de care vor beneficia adversarii lui Maniu, inclusiv regele Carol al II-lea.

Din 1934, omul regelui devine liberalul Gheorghe Tătărescu, zis și „Guță țucălarul“, pentru obediența față de suveran. Tocmai de aceea, Maniu se va apropia de adversarii PNL, legionari și liberali conduși de Gheorghe Brătianu, fiul lui Ionel Brătianu. În 1937, Maniu va semna un pact cu Zelea Codreanu și Gheorghe Brătianu, îndreptat împotriva „bătrânilor liberali“, conduși de Dinu Brătianu, pe care, de fapt, îl șantaja, din umbră, regele.

Rep.: După 1938, când s-a instaurat dictatura regală, care este poziția lui Maniu?

I.C.: Una cât se poate de critică, pentru că, împreună cu Dinu Brătianu, liderul țărănist a luat atitudine față de suveranul-dictator, făcându-l vinovat de desființarea regimului parlamentar constituțional și scoaterea partidelor politice în afara legii. Numai că regele Carol al II-lea n-a ținut cont de memoriile și criticile șefilor de partide, făcându-și jocul politic, înconjurat de camarilă și susținătorii săi politici, în frunte cu Patriarhul Miron Cristea și Armand Călinescu.

În 1940, după căderea granițelor și prăbușirea României Mari, Maniu îl face pe Carol al II-lea responsabil de dezastrul țării și îi cere abdicarea, ca ultima soluție a momentului.

Rep.: Care a fost activitatea lui Iuliu Maniu în timpul celui de-al doilea Război Mondial?

I.C.: În 1940, alături de alți oameni politici, el a înțeles că Ion Antonescu este o personalitate capabilă să stabilească ordinea în țară și să întreprindă demersuri pentru eliberarea teritoriilor ocupate abuziv de URSS și Ungaria Hortistă, susținând

războiul anti-sovietic, până în momentul în care armatele române vor ajunge la Nistru. După eliberarea Basarabiei, relațiile sale cu mareșalul Antonescu se înrăutățesc, ceea ce îl determină să caute legături cu anglo-americanii, mandatând diferiți oameni politici pentru a-l reprezenta la tratativele secrete de la Cairo, Ankara etc, care, până la urmă, s-au dovedit infructuoase, deoarece înțelegerile dintre Stalin, Churchill și Roosevelt plasaseră România în sfera de influență sovietică.

Conștient de dezastrul care amenința țara prin continuarea războiului alături de Germania, împreună cu Dinu Brătianu, Constantin Titel Petrescu, Lucrețiu Pătrășcanu, suveranul Mihai I și cercurile Palatului, se va implica în actul de la 23 august 1944, prin care s-a pus capăt regimului antonescian, România aliniindu-se Coaliției Antihitleriste.

Rep.: De ce credeți că Iuliu Maniu a refuzat șefia guvernului atât înainte, cât și după 23 august '44? Oferta făcută de mareșalul Antonescu nu era posibilă, în condițiile în care în România se instaurase o dictatură militară, știindu-se că Iuliu Maniu a fost adeptul regimului parlamentar-constituțional. Mai mult decât atât, el știa că factorul decisiv, în acele momente, îl reprezenta armata. Tocmai de aceea, la șefia guvernului, se recomanda un general.

I.C.: Încă din 1938, Maniu s-a dovedit oscilant și se temea că nu va avea susținere politică, odată ce nu funcționau instituțiile democratice ale țării, investite cu prerogative constituționale.

Rep.: Chiar și după 1944, liderul țărănist mai spera într-o revigorare a democrației în România.

I.C.: Iuliu Maniu și-a pus mari speranțe în alegerile parlamentare din noiembrie 1946, în pofida susținerii comuniștilor de către oamenii lui Stalin. Până la urmă, prin fraudă, comuniștii și aliații lor au câștigat. Din acel moment, soarta marelui om politic Iuliu Maniu, precum și a partidului pe care îl conducea, a fost definitiv pecetluită, așa cum arată I. Scurtu, A. Stan și I. Hudiță, în lucrările închinată activității politice desfășurate de Maniu.

Rep.: Arestat și judecat în 1947, Maniu va avea un sfârșit tragic, înfruntând teroarea temnițelor comuniste.

I.C.: Într-adevăr, Iuliu Maniu, alături de alți oameni politici și de cultură români, a fost maltratat și umilit de către torționarii regimului comunist, rămânând convins că viitorul României este alături de occident și că, odată, în țară, se va instaura, din nou, democrația bazată pe constituție

și pluripartitism.

În vârstă de 80 de ani, Maniu se stinge din viață în închisoarea politică de la Sighetu Marmăției, la 5 februarie 1953, după ce a fost împărțit de către Alexandru Todea, viitorul cardinal greco-catolic. Îngropat pe malul Tisei, în cimitirul săracilor, mormântul său nu a fost identificat până astăzi. De aceea, putem spune că unul dintre cei mai mari bărbați ai neamului a avut un sfârșit de martir.

Rep.: Ce le recomandați generațiilor tinere, pentru a înțelege viața și opera lui Iuliu Maniu la adevărata lor valoare?

I.C.: În primul rând, să citească acele lucrări care redau adevărul istoric și adevărata dimensiune europeană a personalității sale. Apoi, să înțe-

leagă că Maniu a fost unul dintre puținii oameni politici din Ardeal care s-a impus la București ca lider politic de primă mărime. La 50 de ani de la moartea sa, Iuliu Maniu rămâne un simbol al democrației românești, precum și o personalitate de o verticalitate morală impecabilă, care-i conferă peste timp o aură de mare bărbat al națiunii române. Nici un partid și nici o grupare politică actuală nu are dreptul să revendice moștenirea „Sfinxului de la Bădăcini“, pentru că aceasta aparține națiunii române, pe care a purtat-o în suflet întreaga sa viață.

A consemnat:

Olivian Vădan

Triumful adolescenței

Daniel Hoblea

Adolescența este prin ea însăși o stare de grație, o vârstă care, după un gând de-al lui Goethe, presupune în mod potențial genialitatea. Nici când nu trăim mai intens decât în adolescență mitul fundamental al omului, cel al Tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte, pe care Mircea Eliade îl numea mitul generației tinere.

Adolescentul debordează de gânduri, de întrebări esențiale, de avânturi ale imaginației, trăirile lui atingând intensități indescrivibile, tensiuni creatoare excepționale. De aceea, la această vârstă resimțim cel mai dureros experiența dezamăgitoare a întâlnirii cu aspectele derizorii ale existenței, cu fața hădă, meschină a cotidianului: de aici angoasa, revolta, sfruntările specifice adolescentului; de aici pericolele ce-l pândesc pe adolescent, ființă a răscrucilor și a transformărilor neîntrerupte, a gesturilor radicale și a iubirilor evanescente crezute definitive.

Adolescența este o vârstă prin excelență eroică, prometeică, demiurgică, vârsta în care nimic nu ni se pare cu neputință, prin urmare și vârsta cea mai vulnerabilă, mai pândită de primejdii, de alunecări periculoase - datorate decepțiilor de tot felul - spre tărâmurii sumbre și fatale. Tentativa extremelor este trăită acum în registrul acut, experiența abisurilor și a culmilor fiind

oricând posibilă.

Însă ce ne poate bucura mai mult decât triumful adolescenței, victoria sublimă a iubirii create în fața urâtului și răului din noi și din afara noastră? Icoana Sfântului Gheoghe omorând balaurul n-ar trebui să lipsească din sufletul și din casa nici unui adolescent...

Despre un astfel de triumf am a vă vorbi în rândurile ce urmează, căci un triumf este și creația literară (și încă unul dintre cele mari, deși unora li se pare insignifiant sau chiar inutil). Cine sunt triumfătorii? Sunt 15 poeți și 5 prozatori în devenire, antologați în volumul *Zbor*, Ed. Sylvania, Zalău, 2002 (ediție îngrijită de Iuliu Suciș și Marcel Lucaciș). Iată și numele lor, de care - sunt convins - vom mai auzi: Natalia Ardelean, Alina Bogdan, Daniela Ciurtin, Florentina Chețe, Adriana Chit, Miriam Chiș, Anca-Raluca Cosma, Alina-Teodora Marchiș, Delia Mărieș, Simona Mărieș, Alexandra Perneș, Corina Pârvu, Cristina-Alina Pop, Ioana-Florina Revnic, Adina Știrb (poezie); Gabriela Aghireșan; Daniela Ilea, Alexandra Moldovan, Raluca Perneș, Constantin-Nicolae Takacs (proză). Anca-Raluca Cosma și Cristina-Alina Pop, eleve ale d-lui prof. Ion Pițoiu, au debutat în ultima ședință a Cenaclului „Sylvania“ pe anul trecut cu poezii

publicate în antologia amintită (parafrazându-l pe Noica, cu a sa *Despărțire de Goethe* – și păstrând, firește, proporțiile – sunt încredințat că foarte tinerele autoare, despărțindu-se de modelul lor, poetul Ion Pițoiu-Dragomir, vor ajunge la „scriitura cu sine însuși“ despre care vorbea Nichita; cu alte cuvinte, e de așteptat de la ele, pentru adevărata lor naștere întru poezie, o despărțire de Pițoiu: dacă poezia lor nu va mai fi, după acest eveniment salutar, la fel de „spectaculoasă“, va câștiga în schimb, în mod decisiv, în autenticitate, acesta fiind în fond lucrul cel mai important în acest caz).

În prima ședință de cenaclu din acest an (joi, 16 ianuarie) a debutat tot o adolescentă, Alina Pop, cu un fragment de roman, mai precis cu capitolul VII (intitulat „Renașterea umbrei“) al romanului *În umbra adolescenței*. Dincolo de mici imperfecțiuni legate de formă, inerente oricărui început (ar fi deplasată o exigență exagerată față de creația unui debutant: s-a născut cineva, precum Atena din capul lui Zeus, gata înarmat cu toate „armele“ scriitoricești?) și remediabile „din mers“, ca să spun așa, se întrevede în Alina Pop un prozator de valoare. Până în momentul de față, mie cel puțin, această tânără (elevă în clasa a XII-a la Liceul Al. Papiu-Ilarian) mi s-a părut un vârf al generației sale – în ce

privește, firește, creația literară – iar romanul ei, dacă e la înălțimea fragmentului lecturat (și nu am nici un motiv să cred că n-ar fi), se profilează ca un roman de generație, o „cronică“ a atât de încercatei adolescențe de astăzi și dintotdeauna. Talent are, har Domnului, meșteșugul și-l va perfecționa pe parcurs... Sfaturi? Să-i dea cei pricepuți la așa ceva, îndrumătorii, „antrenorii“ culturali. Eu țin doar să o felicit și să-i spun să-și urmeze calea, căci Învățătorul lăuntric o va scoate cu bine din „umbra adolescenței“ la limanul strălucirii tuturor vârstelor, aflat în neapusa și neapropiata Lumină a Celui fără vârstă.

Spun acest lucru convins fiind că, o reîntoarcere a tinerilor la valorile tradiționale va avea efecte benefice și în planul creației literare.

Și cine să constiueie avangarda regăsirii noastre de sine, dacă nu generațiile postcomuniste de adolescenți, care să redea demnitatea neamului românesc și să-l reazeze, în concertul universal al valorilor, la locul pe care îl merită? Asta, bineînțeles, dacă vor reuși să scape de capcanele halucinante pe care cel viclean ni le întinde pretutindeni, parcă mai abitir decât oricând, tuturor. Eu cred, totuși, uneori chiar împotriva evidențelor, în triumful frumosului asupra urâtului, al iubirii asupra urii, al nobleței asupra josniciei, pe scurt, în triumful adolescenței...

Doamnei învățătoare,

Noi, copiii, din grupa pregătitoare de la Grădinița Nr. 2 Zalău, așteptăm cu nerăbdare să devenim școlari și să vă cunoaștem. Suntem foarte bucuroși că am ajuns să vă putem transmite prima noastră scrisoare.

Să știți că noi ne-am pregătit pentru acest moment, de multă vreme. Aici, la grădiniță am învățat să ne jucăm, cum să ne purtăm, să descoperim lumea înconjurătoare, să iubim frumosul, să fim buni și darnici.

În activitatea de astăzi am dorit să vă arătăm mai ales că știm să vorbim corect, în propoziții, să povestim, să silabisim, să cunoaștem literele, și chiar să la scriem.

Credem că tot ceea ce știm ne va ajuta să fim școlari buni și harnici. Așteptăm cu emoție să vină toamna, cu primul clinchet de clopoțel, când o vom cunoaște pe prima noastră învățătoare.

Semnează: Copiii grupei pregătitoare
Educatore: Rozalia Făgărășan, Maria Terheș

Educația pentru familie, profesie și societate

Centrul de excelență Sălaj

o structură responsabilă de crearea și asigurarea condițiilor optime de dezvoltare a tinerilor capabili de performanță

Prof. Ioan Opriș,

inspector școlar de specialitate

Concursurile școlare naționale și participarea elevilor români la competiții școlare internaționale, au scos în evidență anual existența unui număr considerabil de tineri capabili de performanțe deosebite. Tinerii capabili de performanță trebuie priviți ca o avuție națională, cu nevoi specifice de instruire pe durata școlarizării.

În aceste condiții s-a resimțit acut nevoia funcționării unui organism care să acorde acestor tineri o asistență calificată, mai bine focalizată pe aptitudinile și nevoile lor de instruire, și care să promoveze metodologii, instrumente pentru depistarea valorilor autentice și stimularea creativității specifice.

Evoluând condițiile și resursele disponibile, în temeiul Hotărârii Guvernului României nr.23/2001, și al recomandării nr.12/1994 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privitoare la educarea copiilor supradotați, al art.27, 28, 29 din Declarația Universală a Drepturilor Copilului, Ministerul Educației și Cercetării înființează Centrul de Excelență pentru Tineri Capabili de Performanțe (C.E.T.C.P.).

În județul Sălaj, în urma examenului de admitere organizat în septembrie 2002, s-au înființat următoarele grupe de excelență:

A. În Centrul de Excelență Zalău:

a) Matematică - 6 grupe (cls. VII-XII), profesori: Gornoavă Valeriu (Sc. „A. Iancu“ Zalău), Lucaci Simona (Colegiul Național „Silvania“-Zalău), Fărcaș Nicolae (C.N. „Silvania“-Zalău), Tuduce Florian (C.N. „Silvania“ - Zalău), Vlaicu Liviu (C.N. „Silvania“ - Zalău)

b) Fizică - 6 grupe (cls VII- XII), profesori: Pocol Alexandru (Sc. „A. Iancu“ Zalău), Tărțan Marcela (Sc. „Gh. Lazăr“ Zalău), Mihalcea Doinița (C.N. „Silvania“-Zalău), Faluvégi Ervin (C.N. „Silvania“ - Zalău), Opriș Ioan (C.N. „Silvania“ - Zalău), Sas Florica (C.N. „Silvania“ - Zalău), László

Iudith (C.N. „Silvania“ - Zalău)

c) Chimie - 3 grupe (cls IX-XII), profesori: Orbai Cornel (Gr. Șc. „A. P. Ilarian“ Zalău), Muller Leontina (C.N. „Silvania“ - Zalău), Bodea Carmen (C.N. „Silvania“ - Zalău)

d) Biologie: 2 grupe (cls IX-XII), profesori: Moldovan Antonie (Lic. Pedagogic „Gh. Șincai“ Zalău), Pop Emilia (C. N. „Silvania“ - Zalău)

e) Informatică, 4 grupe (cls. IX-XII), profesori: Tuduce Horațiu (C. N. „Silvania“ -Zalău), Vulpe Marius (C. N. „Silvania“ - Zalău), Vulpe Daniela (C. N. „Silvania“ -Zalău)

B. În centrul de excelență Șimleu:

a) Matematică - 6 grupe (cls. VII-XII), profesori: Crișan Geta (Șc. Gimn. nr. 1 Șimleu), Haiduc Sorin (Liceul Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleu), Cardoș Bela (Lic. Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleu), Șamșudan Iuliu (Lic. Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleu), Crișan Teodor (Lic. Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleu)

b) Chimie: 1 grupă (cls. XI-XII), profesor Szabó Ștefan (Lic. Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleu)

c) Biologie: 2 grupe (cls IX-XI), prof. Iriza Constantin (Gr. Șc. „I. Maniu“ Șimleu)

Activitățile de învățământ de performanță se desfășoară la sfârșit de săptămână (sâmbăta), în săptămâna dinaintea vacanțelor școlare, precum și în vacanțe școlare.

Activitățile desfășurate în Centrul de Excelență Sălaj se desfășoară la Colegiul Național „Silvania“ Zalău și Liceul Teoretic „S. Bărnuțiu“ Șimleul Silvaniei.

La înființarea C.E.T.C.P. Sălaj, s-au obținut rezultate notabile în concursurile naționale și inter-județene organizate în această perioadă.

La Concursul Național de fizică „Evrika“, organizat la Brăila în luna noiembrie 2002, elevul Marian Vlad clasa a XI-a, de la C. N. „Silvania“ a obținut premiul III.

La Concursul Național de matematică și fizică „Vrâncianu-Procopiu“ - organizat la Brăila, în luna decembrie 2002 s-au obținut următoarele premii și mențiuni: premiul I, Marian Vlad, clasa a XI-a, C.N. „Silvania“ Zalău; premiul III, Bicăzan Diana, cls a VIII-a, Șc. Gimn. „Gh. Lazăr“ Zalău; mențiuni: Mîndraș Sergiu, cls a XI-a, C.N. „Silvania“ Zalău; Bakos Dora, cls a X-a, C.N. „Silvania“ Zalău; Tomole Adrian, cls. a IX-a, C.N. „Silvania“ Zalău; Galea Melania, cls. a VIII-a Șc. Gimn. „M.Eminescu“ Zalău.

La concursul interjudețean „Top-Fiz“ 2003 organizat la Oradea, în perioada 24-26 ianuarie 2003 s-au obținut: premiul I, Marian Vlad, cls. a XI-a, C.N. „Silvania“ Zalău; premiul III- Ardelean Vlad, cls. a IX-a, C.N. „Silvania“ Zalău; mențiune: Bakos Dora, clasa a X-a, Matyas Gabor, cls. a XI-a, Szommer Orsolya, cls. XI-a, C.N. „Silvania“ Zalău.

În conformitate cu Regulamentul de funcționare a C.E.T.C.P, pentru rezultate deosebite obținute, atât pentru elevi, cât și pentru profesori sunt stabilite și actualizate recompense: burse de studii în țară și în străinătate; tabere de studii și odihnă; excursii de studiu în țară și străinătate;

participare la simpozioane și conferințe în țară și străinătate; premii în bani, cărți, etc.

C.E.T.C.P va decerna Diplome de Excelență, absolvenților care obțin performanțe înalte la activitățile organizate. Deținătorii diplomelor de excelență pot obține, pe durata studiilor universitare, burse contractuale din partea C.E.T.C.P în colaborare cu instituțiile de învățământ superior în care aceștia studiază și sunt promovate performanțele lor școlare.

C.E.T.C.P. Sălaj, în organizarea și desfășurarea activității s-a bucurat de un sprijin deosebit din partea conducerii Prefecturii Sălaj și a I.S.J Sălaj.

Sperăm, că prin rezultatele obținute C.E.T.C.P va atrage fonduri din partea Consiliilor locale, a primăriilor localităților din care provin elevii din grupele de excelență și a sponsorilor interesați de a încadra în viitor specialiști de înaltă clasă.

De asemenea C.E.T.C.P Sălaj a realizat Proiectul de parteneriat cu Univ. „Babeș-Bolyai“ din Cluj Napoca, elevi de la C.E.T.C.P Sălaj putând beneficia de baza didactică materială a Facultății de Fizică și Chimie în pregătirea pentru probele experimentale ale olimpiadelor școlare.

Bacalaureat de .... „suficient“?

prof. Ion Pițoiu - Dragomir

Cum examenele naționale nu mai vizează doar coordonata spațială (nu mai vorbim de valoarea intrinsecă, de raportarea la niveluri europene etc.), ci presupune și verticala umană a celor direct interesați, precum și a populației „colaterale“, cu fiecare zi ce trece interesul pentru aceste examene sporește alert.

Bacalaureatul – ca să ne referim numai la acest sector al testării tinerilor – a căpătat în ultimii ani o importanță cu totul deosebită, fie și numai pentru echivalentul său în note este „piesă la dosarul“ viitorilor studenți, al viitorilor specialiști ai țării.

Nu ne este, așadar, indiferent ce se cuantifică și nici cum se face acest lucru în toate liceele din România în iunie – iulie a.c.

Întrucât la întrebarea „Cine n-ar dori un bacalaureat bine organizat și eficient desfășurat?“

nu se poate răspunde, fiind retorică, ne vom exprima aici îngrijorarea (nu numai a) noastră privind proba orală la Limba și literatura română, din convingerea fermă că nu este prea târziu ca bacalaureatul ce va urma să fie gândit bine și cu rezultate pe măsură apoi.

Dacă se va ține (mai bine) seama de pregătirea anterioară a subiecților noștri – activitate didactică performantă în clasă, trudă a dascălilor pentru ca orele lor să fie de înaltă ținută metodico – științifică, temeri și, mai ales, eforturi ale elevilor pentru a obține cunoștințe solide și a-și desăvârși deprinderi temeinice – credem că se va dori un bacalaureat performant.

Dar ajungem doar „se va dori“ ?

Facem, întâi, referire la o competiție sportivă – să presupunem la săritura în înălțime – și vom constata că, începând cu orele de educație fizică

de la clasele mici și terminând cu marile competiții internaționale, toți săritorii, dar absolut toți săritorii, doresc mereu ridicarea ștachetei și obținerea unor rezultate cât mai bune.

Sunt conștienți că este o competiție cu sinele fiecăruia și cu performanța!

Nu credem că există vreun participant la această probă care să accepte cotele minime, care să nu vrea continuu să fie mai sus și să obțină recorduri!

Și noi apreciem eforturile lor, îi aclamăm pe acești sportivi, îi venerăm adesea, le facem statui de tot felul ...

Un bacalaureat nu este, și el, o competiție importantă cu sinele fiecăruia și cu performanța vizată?

Și nu vrem ca și la Limba și literatura română, spre exemplu, bacalaureatul să fie o competiție adevărată?

Dorim, cumva, un bacalaureat de „CINCI“ la acest important obiect?

La proba orală „se notează“ răspunsurile elevilor cu ... „admis“ sau „respins“, ori acest lucru duce la aplatizarea rezultatelor, întrucât „admis“ primește și candidatul de „5“ și cel de „10“(?!)

„Cine n-ar dori un bacalaureat bine organizat și eficient desfășurat?“ ne întrebăm, retoric, desigur...

Treptele de „notare“ – doar două!!! – nu vor viza performanța și vor diminua interesul pentru

obiectul (numai obiect?) la care ne referim.

Pe această „dureoasă“ temă se pot organiza discuții interminabile (pro și contra), largi dezbatere, numeroase turniruri de idei, dar...

Trebuie – cât nu este prea târziu! – să se revină la notarea 1-10, candidatul să fie motivat superior, să dorească rezultate tot mai bune, însă, mai întâi, să se pregătească intens pentru acest foarte important examen.

Opțiunea tinerilor pentru proba orală la Limba și literatura română să nu fie... aplatizată, și nici rezultatele să nu fie... aplatizate!

Toți constatăm că interesul pentru exprimare și pentru literatură este, oarecum, în scădere (nu discutăm aici influențele exercitate!); și ne exprimăm eufemistic apelând la sintagma „în scădere“!...

Numai un bacalaureat cu „admis“ și „respins“ mai lipsea!

Tocmai el, așa cum este acum preconizat, să fie soluția (Doamne, termenul acesta!) pentru redresare?

Sperăm că vom fi auziți, Acum, și se va reveni de urgență la notarea obișnuită, fie și (numai?) pentru că limba română este limba noastră națională, este ființa noastră națională!...

Dacă, la o competiție, pentru un sportiv se arborează drapelul național, tricolorul, pentru Limba și literatura română să abordăm... o eșarfă gri, un simplu „admis“?

Acceptăm un bacalaureat de... „suficient“?

Educația sanitară în grădiniță

Ed. Maria Pop, Grădinița Nr. 7 Zalău

Programa activităților instructiv-educative din grădiniță cuprinde în cadrul educației pentru societate obiective clare de cunoaștere și aplicare a regulilor de igienă personală și a regulilor privind protecția vieții proprii și a celor din jur. Educația pentru sănătate se mai poate realiza și în cadrul activităților opționale, precum și în cadrul activităților extracurriculare.

Într-o societate modernă, toți copiii trebuie să fie sănătoși. Ca și în cazul adulților, copiii sunt individualități, unii au probleme de sănătate de

la naștere, alții dobândesc diferite afecțiuni chiar în grădiniță și școală.

Pentru a preîntâmpina diferite situații neplăcute, care pot apărea în viața unui copil, credem că este necesar, că la intrarea copilului în grădiniță, să se consemneze în fișa individuală date despre starea sănătății lui, precum și antecedente patologice, dacă există. Astfel, în anumite cazuri speciale să putem acționa în așa fel, încât să înlăturăm toate riscurile unui accident.

De-a lungul anilor s-au întâlnit cazuri multiple,

care au pus problema acordării primului ajutor. Cel mai dureros caz întâlnit a fost o criză de diabet zaharat juvenil. Fetița în cauză a frecventat grădinița, doar la grupa pregătitoare și a fost învățată să-și facă singură injecția de insulină. În această situație aportul nostru a fost minim, i-am oferit căldură, mângâiere și multă dragoste.

Aproape la fiecare generație am întâlnit cazuri de astm bronșic. Copilul bolnav avea, în fiecare zi, în gențiță „Ventolin“, pe care l-am folosit la nevoie.

Din nefericire, la grupa pe care o conduc, am un caz de hipertensiune juvenilă. Dacă pe parcursul unei zile se ivesc simptomatologii cardiovasculare, puls accentuat, cianoză a fetei (aspect vânăt), geamă respirator, intervin prin eliberarea căilor respiratorii și a toracelui de încorsetarea pe care o produce îmbrăcămintea prea strânsă pe corp (desfacerea curelei, nasturilor) și expun copilul la aerul proaspăt de la fereastră.

În fiecare zi, educatoarea trebuie să asigure copiilor, pe lângă o ambianță plăcută, de vis și un mediu din care să elimine toate riscurile posibile unui accident.

Curiozitatea și neastâmpărul cu care copiii pornesc în fiecare zi să descopere lumea care-i înconjoară îi expun la diferite accidente. Copiii de 3-4 ani sunt în permanentă mișcare, încearcă să facă singuri totul. Copiii de 5-6 ani sunt tot timpul în activitate, se cațără, merg cu tricicleta, bicicleta, imită copii mai mari, explorează lumea din jur, nu pot sesiza eventualul pericol.

Cele mai simple mijloace de a preveni un accident la îndemâna tuturor sunt:

- supravegherea permanentă;
- educația;
- îndepărtarea obiectelor periculoase.

Educatoarea, are datoria morală și legală de a crea un mediu cât mai ferit de pericole, un mediu de protecție și siguranță pentru copii. Ea trebuie să aibă un bagaj minim de cunoștințe medico – sanitare, care să-i permită a lua măsuri de prim ajutor și de prevenire a stării de șoc.

Dacă, totuși, se produce un accident luarea unei măsuri corecte este esențială pentru a micșora impactul și urmările acestuia. Primele gesturi trebuie să fie acelea de încurajare a copilului, de a-l calma, pentru a nu intra în panică.

Cazurile cele mai frecvent întâlnite au fost cele de înec la servirea mesei.

În astfel de situații, copilul de 3 ani se ține cu

capul în jos, cel de 5-6 ani poate sta și în picioare, dar trebuie să i se aplice 5 lovituri între omoplați sau strângeri ale pieptului. Acest procedeu se repetă până când copilul începe să respire. În viața din grădiniță mai întâlnim lovituri și vânătăi, care se tratează cu comprese reci.

Deseori, copiii manifestă dureri de cap. În astfel de situații copilul este izolat într-o încăpere bine aerisită, liniștită și întunecoasă. El este încurajat, mângâiat cu multă căldură de către educatoarea. În toate cazurile de accidentare sau de apariția unor crize, psihoterapia are un rol foarte important.

În sezonul cald, când preșcolarii se află mai mult timp afară (întreceri sportive, drumeții, excursii) se pot întâmpla cazuri de răniri (tăieri în pietre, cioburi). Rana se curăță cu soluție de rivanol, pe care o avem în dulapul sanitar și apoi se aplică pansament steril.

Pe parcursul unei zile se întâmplă să se instaleze la copii inflamații ale gâtului, urechii sau inflamații de alt gen. În această situație izolăm copilul pentru a-l feri, pe de o parte, de contactul cu ceilalți copii, iar pe de altă parte, să evităm îmbolnăvirea altor copii. Copiilor în cauză li se administrează lichide și se fac inhalații nazale. Acest gen de inflamații pot duce la convulsii, care nu sunt periculoase dacă sunt tratate corespunzător. Copilul e așezat în poziție de recuperare într-o cameră bine aerisită, iar după ce convulsiile s-au oprit, copilul se răcorește cu un burete cu apă.

Dragostea pentru copii, dorința de a-i vedea sănătoși ne obligă să ne pregătim și noi și să-i pregătim și pe copii pentru acordarea în condiții optime a primului ajutor. Această activitate o putem realiza atât prin curriculum obligatoriu, cât și prin activitățile extracurriculare (concursul „Sanitarii pricepuți“, organizat de Societatea Națională de Cruce Roșie). La acestea se mai adaugă lectoratele cu părinții cărora li se oferă programul de informare și educație pentru sănătate sub deviza „A ști pentru a trăi“.

Europa noastră ...

Ce este Europa? E o întrebare la care oamenii au încercat și încearcă să răspundă.

Europa este un continent ce are o suprafață de aproximativ 10 milioane km² și o populație de peste 700 milioane locuitori. Este considerată în multe documente o peninsulă a Asiei mărginită de Oceanul Arctic, Oceanul Atlantic, Marea Mediterană, Marea Marmara, Marea Neagră, Munții Caucaz, Marea Caspică, fluviul Ural și Munții Ural.

În privința numelui, s-a încercat a fi explicat prin intermediul unor legende. Se vehiculează cuvântul fenician „ereb“, care înseamnă apus, Europa însemnând pentru asiatici pământul unde apune Soarele. O altă variantă ar fi aceea în care se spunea că Zeus, un mare admirator de femei, a răpit pe fiica regelui fenician Agenor și a dus-o în Creta, născându-i trei copii. Pe cea frumoasă femeie o chema Europa.

Acest spațiu numit Europa are un cadru natural deosebit cu munți înalți acoperiți cu zăpezi veșnice (Munții Alpi, Munții Pirinei) țărături însoțite cu plaje atrăgătoare (Coasta de Azur) sau cu spectaculoase fiorduri. Între aceste extreme ale înălțimilor apar spații întinse cu dealuri și câmpii. Toate acestea dovedesc că bătrânul continent a avut un trecut geologic zbuciumat.

Tot zbuciumat-ă a fost istoria popoarelor europene, începând cu vikingii și continuând cu grecii și romanii, care au avut perioade de ridicare, înflorire și cădere. Acestea au lăsat în urma lor semne ale unor civilizații înaintate, care au fost piatra de temelie a celor care au urmat.

În perioadele medievale și moderne s-au încheat și s-au impus mari imperii cum au fost: Imperiul habsburgic, Imperiul rus și Imperiul otoman. Toate aceste imperii au adus schimbări radicale la nivelul continentului, dar ceea ce a fost mai grav că s-au iscat multe conflicte, care au

duș la distrugeri mari.

Totul a culminat cu cele două mari conflagrații ale secolului XX care și-au pus o amprentă apăsătoare asupra direcțiilor de dezvoltare a statelor europene. Războiul a demonstrat că este ură, invidie, indiferență față de aproapele și urmărește un singur țel cucerirea și subjugarea.

După cel de-al doilea război mondial, Europa s-a divizat în două, estul și vestul, declanșându-se „războiul rece“, care a bântuit multe decenii, când la mari diferențe de natură economică și socială între cele două regiuni.

Norii reci și grei care s-au abătut asupra estului au început să se disipeze odată cu apariția „Perestroikăi“, când Soarele a început să lumineze și să aducă speranță acestor popoare. Pe cât de așteptate au fost aceste stări de lucru, pe atât de ne dorite au fost sângeroasele conflicte din Balcani, sau cele din Caucazul rusesc.

În momentul de față „Casa Europei“ începe să-și deschidă ferestrele și spre țările estice, prin înlesnirea legăturilor comerciale, acordarea unor ajutoare, apariția monedei „euro“

Un alt pas pentru unitate îl reprezintă apelurile făcute de forurile bisericești în vederea unității creștinilor sub un singur sceptru.

Toate acestea stau în putința „omului prezent“, europeanul din cele patru puncte cardinale, care să găsească înțelegerea și unitatea în a pregăti urmașilor un viitor unde să primeze armonia și toleranța.

Bibliografie:

Europa de la Capul Nord până în Sicilia,
Editura Aquila'93

Prof. Gheorghe Coste,
inspector școlar

Dunăre, Dunăre...

Nicolae Costruț

Dunărea, cel mai lung, cel mai romantic și mai îndrăgit fluviu de pe bătrânul continent, izvorește din Munții Pădurea Neagră, din Germania și parcurge un drum cu peisaje feerice până la vărsarea în Marea Neagră. Înainte de vărsarea în mare, pe pământul dobrogean, creează un loc binecuvântat de Dumnezeu, cu un specific unic în lume. Este vorba de Delta Dunării, punctul terminus al drumului parcus de fluviu, după ce udă teritoriul a șapte țări din Europa.

Delta Dunării este un adevărat paradis pentru miile de păsări și viețuitoare care trăiesc aici. Delta, reprezintă, așadar, un loc singular pe glob, de mare atracție pentru turiști și pentru cei care se ocupă cu cercetarea științifică.

În decursul timpului, Dunărea a intrat în conștiința oamenilor pe care ia întâlnit în drumul ei, de la izvor spre vărsare și a celor care într-un fel sau altul și-au legat destinul de ea. Dunărea oferă, pe lângă facilitățile de ordin economic, energetic și o cale de comunicație importantă, fiind aproape pe tot cursul ei navigabilă. Ea are, de asemenea, un loc și un rol bine definit în dezvoltarea culturii și spiritualității europene.

Este suficient să auzim un fragment muzical dintr-o doină sau o baladă, să ne legănăm în ritm de vals pe melodii ca „Valurile Dunării” sau „Dunărea Albastră”, să citim sau să rememorăm o întâmplare ce se leagă de istoria noastră, un pasaj dintr-o scriere cum ar fi „Dunărea la Cazane”, să revedem sau să ne reamintim o scenă dintr-un film cu întâmplări ce se petrec pe Dunăre, să privim simple ilustrate cu locuri și peisaje din țările prin care trece, pentru ca în mintea noastră să se deruleze imagini ale măreției și spendorii acestui fluviu.

Dunărea sau Istros, așa cum îl numește poetul antic grec Hesiod, este poate cel mai european fluviu, predestinat pentru a uni destinele națiunilor care trăiesc de veacuri pe aceste meleaguri. Fiind o cale de navigație ce străbate, ca o diagonală, continentul de la est la vest, ea poate fi considerată, în același timp și o poartă de

intrare în Europa dinspre continentul asiatic. Dunărea leagă și desparte țări și orașe încă de la începutul primului mileniu (d.Ch.), prin Podurile de la Dunărea de Jos, apoi prin Podurile prieteniei dintre țări vecine și terminând cu podurile îndrăgostiților din capitalele și orașele întâlnite în cale.

Mari poeți și compozitori au dat, prin creațiile inspirate de frumusețea și grandoarea Dunării, opere nemuritoare, opere de referință în istoria culturii europene și mondiale.

Țările dunărene au înțeles că fluviul este, în egală măsură, un bun al fiecărei țări prin care trece, a întregii Europe, și poate fi o mare șansă pentru locuitorii continentului în perspectiva unei dezvoltării comunitare, o speranță de prosperitate economică și de descătușare a unor energii creatoare fără precedent.

În decursul istoriei, viața trăitorilor de pe acest continent a fost foarte zbuciumată. Multe războaie și invazii, multe conflicte și neînțelegeri care au afectat, într-o anumită măsură și pentru anumite perioade de timp, securitatea și economia acestor țări.

Provocările lumii contemporane, sub multiplele forme și nuanțe pe care le îmbracă, au darul să-i apropie acum pe europeni, să-i facă mai înțelepți și mai dornici de a se uni într-o mare și puternică familie în care fiecare țară să urmeze o linie de dezvoltare comunitară și, în același timp, să-și păstreze și să-și conserve specificul național și cultural propriu.

Cu cât popoarele care trăiesc de veacuri pe aceste meleaguri se vor apropia și se vor cunoaște mai bine, cu atât teama și ura unuia față de celălalt, se va diminua și va dispărea, în cele din urmă. Eforturile comune și dialogul sincer pot duce, în final, la găsirea și urmarea căilor optime de dezvoltare prin unire, prin integrare europeană. Dunărea, în acest nou context, poate constitui, într-un mod fericit, o punte de legătură, de apropiere între toate statele europene și chiar între statele lumii.

Competență și competiție prin reformă

Prof. Ioan Abrudan,

inspector școlar general adjunct la ISJ Sălaj

Reforma învățământului reprezintă, fără îndoială, o certitudine în ansamblul reformelor postdecembriste din societatea noastră.

Cu toate minusurile, inerente oricărui început, cu punctele ei tari sau slabe, cu multe opinii pro sau contra, reforma rămâne, prin toate componentele sale, o abordare coerentă a unui demers de reorganizare a învățământului din România prin care s-a dorit și s-a obținut, în egală măsură, o compatibilizare a lui cu sistemele de învățământ europene și cu alte sisteme similare avansate din întreaga lume.

La elaborarea principalelor documente, referitoare la reformă, s-a ținut seama nu numai de introducerea unor aspecte moderne privind elaborarea Noului Curriculum Național – componenta centrală a reformei, ci și de reactivarea tradiției învățământului românesc interbelic, sub aspectul simplității structurilor și transparenței acestuia.

Elementele-cheie ce trebuie avute în vedere acum sunt cele care trebuie și pot să asigure continuitatea și durabilitatea acestei reforme. Ne referim la întărirea mecanismelor care fac posibilă continuarea și perfecționarea aplicării reformei, prin dimensiunile: cultural-științifică și formativă, pedagogică, pragmatică și instituțională, deja existente. Toate acestea trebuie să se constituie în suportul de bază al unei funcționalități, care să răspundă cerințelor crescânde pe care realitatea socială de la noi le reclamă cu tot mai mare insistență.

Pornind de la o axiomă, formulată de R. Merton, cu decenii în urmă, care spune: Dacă oamenii consideră un anumit lucru ca real, el este real în consecințele lui, trebuie să acceptăm că dincolo de aspectele la vedere angajate de scopurile reformei, se constată așa-zise fenomene conexe, poate mai ascunse, dar consecințe clare ale aceluiași demersuri legate de reformă.

Ne vom referi, în cele ce urmează, doar la unul

din aceste fenomene conexe, subliniind maniera clară în care reforma încurajează și sprijină necesitatea dobândirii competenței, pentru a putea face față competiției lansate, în mod evident, pe mai multe nivele în noua viziune a sistemului de învățământ.

Putem vorbi astfel de o competiție a instituțiilor de învățământ, în demersurile făcute pentru a-și asigura o anumită personalitate, câștig de cauză urmând să aibă acele unități școlare care își adaptează cel mai bine segmentul de curriculum la decizia școlii, la resursele umane și materiale de care dispun, la cerințele pieței muncii (în cazul liceelor, școlilor profesionale și de ucenici). Vor fi, evident, mai bine cotate acele unități școlare care vor asigura o creștere a calității pregătirii elevilor, măsurată prin evaluările naționale anuale, examene de capacitate, respectiv de bacalaureat.

„Într-o competiție sunt obligați să intre, de asemenea, managerii școlilor pentru a găsi cât mai diverse și substanțiale modalități de atragere a surselor financiare, premisă sine qua non pentru o dezvoltare instituțională prin modernizarea învățământului în privința bazei materiale. Programele de dezvoltare cu finanțări externe, o soluție în acest sens, reprezintă o șansă de care vor beneficia, cu prioritate, acele unități de învățământ care vor ști să-și identifice, să-și adapteze și să-și susțină mai bine interesele și nevoile, în raport cu scopurile generale urmărite de respectivele proiecte.

Reforma învățământului lansează o reală competiție între cadrele didactice ale aceleiași unități școlare, disputa, în sensul bun al cuvântului, având loc la nivelul segmentului curricular elaborat de școală, așa-zisele opționale, câștigul de cauză fiind de partea acelor cadre didactice și discipline de învățământ, a căror ofertă curriculară se va dovedi mai adaptată la cerințele interesele, preocupărilor

și aptitudinilor elevilor.

Mai mult, reforma promovează și obligă chiar cadrele didactice la o competiție cu ele însăle. Noica spunea că: Școala în care nu învață și dascălul este o absurditate. Niciodată această axiomă nu s-a dovedit a fi mai valabilă decât astăzi,

când, prin și cu ajutorul slujitorilor ei în primul rând, școala, își propune să adopte conținuturi noi, noi tehnici de învățare, să uzeze de tehnologie modernă în învățământ etc., aspect cu care vor putea ține pasul numai aceia care vor avea competența necesară pentru a face față competiției.

Profesia de dascăl între vocație și statut social

Prof. Mariana Driha,
Grup Școlar „Mihai Viteazul“ Zalău

Dascălul (educatorul, învățătorul, profesorul), deține în clasa de elevi și în colectivitatea școlară – un statut riguros structurat. Sarcinile, comportamentele, atitudinile îi sunt prescrise de norme și regulamente, de statutul cadrelor didactice.

Profesia de dascăl, nu trebuie văzută și judecată ca un drept câștigat prin școlarizare, prin absolvirea unei facultăți, a unei școli pedagogice, ci prin „chemarea“ pe care o are individul în cauză, prin aptitudinile pe care și le pune în valoare în munca cu elevul. Este, de asemenea, adevărat că o pregătire adecvată într-o instituție de profil îți conferă nobilul titlu de dascăl.

Dar oare câți au vocația pentru munca cu elevul? Este greu de răspuns. De aceea căutăm mereu un model ideal la care ne raportăm. Profesia de dascăl și vocația lui se probează în clasă, în munca directă cu colectivul de elevi, pentru că de măiestria pedagogică a profesorului și de atitudinea lui față de munca sa, depinde calitatea pregătirii tinerilor pe care îi îndrumă. Deci, în instruirea și educarea tineretului locul de frunte îl ocupă dascălul.

Munca profesorului este complexă și cere o maximă dăruire, pentru că el profesorul e chemat să facă în așa fel încât școala pe care o slujește să se adapteze mereu noilor cerințe ale vieții în realizarea educării copiilor.

Ca și cadru didactic, ca dascăl, trebuie să știi să-i înveți pe alții. Dar aceasta o poți face dacă cunoști bine și la zi obiectul pe care îl predai. Cu părere de rău trebuie să spunem că mai sunt unii profesori care primind o pregătire corespunzătoare într-un institut de învățământ superior sau universitate nu muncesc mai departe pentru

menținerea și aprofundarea pregătirii lor, lucru dăunător azi ținând seama de rapiditatea cu care circulă și se schimbă cunoștințele în diferite domenii.

Cu fiecare lecție profesorul trebuie să-și dezvăluie nu numai bogăția cunoștințelor ci și cultura și arta pedagogică.

Reușita fiecăruia se datorește și inteligenței, conștiinței îndeplinirii datoriei, competenței și mai ales pasiunii care ține de inima omului.

Un profesor care se limitează numai la comunicarea cunoștințelor și la verificarea modului cum au fost memorate nu se poate considera ca fiind bun. Sunt prețuiți profesorii care se preocupă să găsească căile și mijloacele potrivite pentru a cere elevului eforturi și antrenarea întregii capacități intelectuale.

Profesiunea de dascăl reclamă o anumită stare de spirit, pe aceea de voieșie, de entuziasm, de bunăvoință într-un cuvânt tinerețe sufletească. Veritabilii educatori asigură elevilor o anumită formație, un anumit profil intelectual, moral și fizic. Autoritatea dascălului este determinată într-o măsură mai mare decât în alte profesii nu numai de pregătirea lui științifică de specialitate, de măiestria pedagogică de specialitate, ci și de calitatea lui de om, de personalitatea sa. Astfel exemplul personal poate fi considerat ca bază pe care se clădește educația, dar purtarea profesorului nu trebuie să pară intenționat exemplară: de aceea nu-i putem cere dascălului o conduită șablon. A fi dascăl înseamnă a iubi copiii, a lucra cu ei din suflet, a ști să le insuflă dorința de autodepășire, de descoperire a noului. Nu de puține ori activitatea cadrelor didactice depinde

de regulile generale care există în școli. De aceea pentru noi e foarte important spiritul care domnește în instituție, dar acesta nu există între pereții școlii și pe hârtie, ci în caracterul corpului didactic, în caracterul fiecăruia dintre noi dascăli.

Privind personalitatea educatorului putem stabili următoarele elemente structurale ale vocației sale pedagogice:

- capacitatea de a lucra cu copilul;
- disponibilitatea pentru valori;
- comportamentul ca valoare de model;
- capacitatea de proiectare și conducere a acțiunii educative și a unor modalități optime de angajare a elevului în actul propriei sale formări, deci constructivism pedagogic, menit să potențializeze actul educativ.

Un aspect important al profesiei de dascăl îl constituie relația profesor – elev (educator – educat), iar în cadrul acestei relații un rol de seamă îl are capacitatea empatică a educatorului, profesorului, de înțelegere a confuziilor din intelectul elevului, a sentimentelor de teamă, neîncredere, durere pe care acesta le încearcă. Empatia este un efort de înțelegere a elevului pe care-l face profesorul preocupat de a găsi soluții optime pentru problemele educative în fața cărora se află și încrezător, în resursele interne ale

elevului de a depăși dificultățile.

Relația educator-educat depășește cadrul afinităților întrucât ea e o relație într-o acțiune și se desfășoară într-un câmp pedagogic.

Educatorul pune în contact pe elevii săi cu valorile culturale pe care omenirea le-a produs.

Comportamentul pedagogic al educatorului trebuie să fie autentic, corespunzător naturii sale, un rol jucat fără mască. Dacă nu există vocație pedagogică, rolul educativ este jucat formal, fără devotament cu ținută de „slujbaș mărunț” sau de funcționar al școlii, cu regretul nerealizării personale.

A fi dascăl presupune asigurarea unui caracter elevat acțiunii educative, a avea inițiativă, care depind în bună măsură de pregătirea științifică de specialitate a profesorului.

Proiectarea și conducerea unei activități educative presupune fixarea unui scop, găsirea și utilizarea celor mai adecvate metode ce duc la realizarea scopului fixat și a obiectivelor intermediare.

Dacă profesia de dascăl este statuată social prin norme, sarcini, atribuții, obligații, îndatoriri înscrise în regulamente, vocația de dascăl se câștigă puțin, câte puțin, prin munca directă la clasă cu elevul implicând personalitatea cadrului didactic.

Managementul resurselor

proiectarea activității manageriale la nivelul școlii
pornind de la programe pe termen mediu și de lungă durată

Prof. Teodor Pușcaș,

Școala generală Nr. 1, Șimleu Silvaniei

1. Prezentarea problemei

Asistăm astăzi la invazia conceptuală produsă de teoria organizațiilor. Școala, ca organizație, este privită ca „o colecție structurată de resurse umane și nonumane, dirijate spre atingerea unor finalități prestabilite”.(1)

Analizele referitoare la managementul organizațiilor înclină, în majoritatea lor, să considere managementul ca fiind teoria sau știința de a utiliza, în mod eficient, resurse umane, materiale și financiare pentru atingerea obiectivelor propuse de organizație. Managementul poate fi privit ca știință, în măsura în care se bazează pe cunoștințe – riguros și științific fundamentate, sau ca artă, în măsura în care solicită intuiție, spirit de participare, creativitate, soluții noi, rapiditatea deciziilor într-un context organizațional dinamic, contradictoriu și adesea incert.

Managementul educațional întrunește toate caracteristicile de bază ale managementului organizațiilor, având ca și caracteristici proprii :

- dimensiunea moral – axiologică – urmărind atingerea finalităților educației și deschiderea spre lumea valorilor;
- centrarea pe dimensiunea umană;
- utilizează cu preponderență strategii de tip comunicativ;
- directorul de școală, nu este în primul rând, un manager – administrator, ci un manager – educator.

Dacă abordăm problema managementului resurselor ca și componentă a managementului educațional – problema cheie este cea a relației dintre centralizare și descentralizare, ca mijloc de eficientizare managerială. Problema se pune pentru a vedea în ce măsură dispune astăzi managerul școlar de resursele necesare proiectării pe termen mediu și lung a dezvoltării instituționale și considerăm că aici se impune :

- a) regândirea cadrului legislativ și a condițiilor de aplicare a prevederilor legale, care astăzi conțin prevederi care limitează descentralizarea ;
- b) sincronizarea descentralizării cu procese similare în plan economic și, în deosebi, administrativ. Problema principală aici este cea a formării unor comunități locale puternice, care astăzi sunt, mai degrabă, un concept managerial decât o realitate de fapt. Comunitățile locale ar trebui să fie puternice, bogate, dar și motivate pentru a considera școala ca un ax esențial și a o sprijini în plan financiar, managerial, cultural și pedagogic – dezvoltându-se astfel un parteneriat comunitar benefic;
- c) elaborarea unui program coerent de formare a managerilor școlari, inclusiv în probleme referitoare la politica, mecanismele și practicile managementului descentralizat.

Desigur, noi pledăm pentru un echilibru între centralizare și descentralizare, extremele fiind totdeauna riscante. Avantaje ca : autonomie, participare, inițiativă, motivare, pluralism, ar putea fi estompate de unele efecte perverse ale descentralizării excesive ca: întărirea rutinei și conformismului, creșterea necontrolată a fenomenelor entropice , „babelizarea“ sistemului școlar, sporirea inegalităților dintre școli, competiție neloială între acestea sau chiar fenomene de recentralizare. Descentralizarea trebuie pregătită atent în planul formării managerilor școlari, pentru a putea prelua noile responsabilități, dar, mai ales , pentru a dezvolta un management de echipă.

Revenind la pragmatism, ne punem întrebarea: la ce trebuie să se gândească directorul de școală, atunci când abordează proiectarea pe termen mediu și scut a resurselor? Probabil, că ar fi suficient ca :

- directorul să știe să conducă;

- proiectul de curriculum să fie flexibil și elastic, în corelație cu nevoile de educație a elevilor, acesta dă personalitate școlii și cadrelor didactice;

- profesorii (învățătorii) să-și cunoască meseria și să se dovedească profesioniști, ei intră la timp în clasă și cu lecția pregătită;

- elevii să fie motivați și să nu aibă de ce să se plângă;

- evaluarea performanțelor elevilor este obiectivă;

- comunitatea și autoritățile să fie alături de școală și să o sprijine;

- activitatea extrașcolară să fie seducătoare și deconectantă, etc.

Cum putem realiza aceste ținte? Numai printr-o planificare și o strategie care să pornească de la o analiză de nevoi bine fundamentată. Se cunoaște faptul că acele școli, care stabilesc proiecte și planuri pe termen scurt și care se limitează la a reacționa la schimbările de mediu, eșuau tocmai prin lipsa capacității de inovare. Se constată, la fel, spre surprinderea multor directori de școli, că a inova este mai puțin riscant decât a nu inova. Or, inovația este strâns legată de existența unei viziuni manageriale și a unei gândiri strategice.

Ca urmare, importanța managementului strategic a crescut, constatându-se că în ciuda unui mediu economic și social în schimbare permanentă și uneori imprevizibilă, planificarea și proiectarea pe termen mediu și lung asigură stabilitatea, continuitatea și sinergia necesară desfășurării activității oricărei școli, fiind clar că a aloca resurse pentru rezolvarea unor probleme prezente (chiar dacă presante), fără o gândire strategică, înseamnă a fi, pe termen lung, în situația de a nu mai avea resurse pentru rezolvarea

problemelor cu adevărat importante, fiind foarte adevărat dictonul „a hrăni prezentul înseamnă a înfometa viitorul”.(2)

Având în vedere aspectele menționate până acum, proiectul de dezvoltare instituțională a unității școlare care trebuie elaborat în fiecare școală are două componente strâns articulate:

a. o componentă strategică, „perenă” – misiunea, țintele și opțiunile strategice ale unității școlare;

b. o componentă operațională – programele și proiectele care cuprind activități și acțiuni complexe prin care se ating țintele strategice și se realizează misiunea școlii.

Valoarea strategică a proiectului școlii este realizată numai atunci când proiectul este conceput pe o perioadă medie sau lungă, chiar dacă suferă modificări pe parcursul derulării lui.

Important considerăm a fi faptul că proiectul trebuie negociat în toate fazele implementării și elaborării sale. Numai astfel poate fi câștigat consensul tuturor grupurilor de interese, reprezentate la nivelul școlii, el se realizează numai printr-o comunicare eficientă intra- și extra- organizațională și prin participare.

Mai subliniem ideea că toate strategiile pe termen mediu și lung trebuie concepute pornind de la ideea că reforma în educație nu există dacă nu se produc schimbări la nivelul relației educaționale concrete dintre profesori și elevi – deci, schimbările/dezvoltările/optimizările preconizate trebuie să aibă efecte, mai devreme sau mai târziu, în mod direct sau indirect, asupra proceselor de învățare de la nivelul elevilor și asupra performanțelor și rezultatelor școlare, iar aceste efecte trebuie clar identificate și formulate.

Proiectul de dezvoltare instituțională al unității școlare poate avea următoarea configurație:

I. DIAGNOZA MEDIULUI INTERN ȘI EXTERN AL ORGANIZAȚIEI

1. Diagnoza nevoilor educaționale

2. Diagnoza nevoilor de dezvoltare instituțională

2.1. Analiza scopurilor activității organizației

2.2. Analiza informațiilor de tip cantitativ

2.2.1. Elevi

2.2.2. Personalul angajat în școală

2.2.3. Spații școlare

2.3. Analiza informațiilor de tip calitativ

2.3.1. Ambianța din unitatea școlară

2.3.2. Mediul social de proveniență al elevilor

2.3.3. Calitatea personalului

2.3.4. Circulația informației la nivelul unității școlare

2.3.5. Managementul unității școlare

2.4. Cunoașterea grupurilor de interese

2.4.1. Elevii

2.4.2. Colectivele metodice

2.4.3. Părinții

2.4.4. Administrația locală, agenți economici

2.4.5. Biserica

2.5. ANALIZA P.E.S.T. (E)

2.6. ANALIZA S.W.O.T.

II. SCHIMBĂRI PRECONIZATE

III. MIȘIUNEA ȘCOLII

IV. ȚINTE STRATEGICE

V. OBIECTIVE

A. Pe termen mediu

B. Pe termen lung

VI. RESURSE STRATEGICE

VII. DOMENII ȘI DIRECȚII DE ACȚIUNE

A. CURRICULUM

1. Pregătirea trecerii la învățământul obligatoriu de 10 clase

2. Calitatea demersului didactic

3. Descongestionarea

4. Legătura dintre curriculum și examenul de capacitate - bacalaureat

B. RESURSE UMANE

C. RESURSE MATERIALE ȘI FINANCIARE

D. RELAȚII COMUNITARE ȘI DE PARTENERIAT

VIII. REZULTATE AȘTEPTATE

PE TERMEN MEDIU

PE TERMEN LUNG

IX. PROGRAME ȘI PLANURI OPERAȚIONALE

În încheiere, subliniem faptul că va fi conceput un proiect de dezvoltare instituțională sau va fi elaborată o strategie numai dacă se urmărește schimbarea unei stări de fapt, dezvoltarea unor domenii școlare, ori aspecte ale acestora, sau ameliorarea unei situații considerate ca nesatisfăcătoare. Atunci când ne referim la funcționarea curentă a unității școlare, vom folosi alte instrumente manageriale, cum ar fi planurile manageriale și, nu în ultimul rând, fișa postului.

Bibliografie:

1. Iosifescu, Șerban, *Elemente de management strategic și proiectare*, Editura Corint, București, 2000
2. Păun, Emil, *Managementul instituției școlare*, în Buletinul CNPP, Nr. 1, București, 2002
3. Iosifescu, Șerban, *Marketing educațional și analiză de nevoi*, în Manual de Management educațional pentru directorii de unități școlare, Editura ProGnosis, București, 2000
4. Pușcaș, Teodor, *Considerații privind utilizarea funcțiilor managementului educațional*, în unitățile școlare, în Școala noastră, Nr. 4, CCD Sălaj 1998

Dezavantajele claselor cu mulți elevi

Înv. Viorica Bălănean,
Șc. „O. Goga“, Jibou

Efectivul de elevi pe clasă, constituie un aspect deloc de neglijat în procesul instructiv-educativ.

După 23 de ani de activitate în învățământ și o experiență legată, în ultimii ani, de clase cu efectiv mare, aș dori să prezint câteva dezavantaje pe care le ascunde această realitate.

Munca la o clasă cu un efectiv de 30 sau peste 30 de elevi impune o solicitare psihică deosebită pentru cadrul didactic respectiv. Este un consum intern de o mare energie tensională, cu mult mai mare față de cea de la clasele cu efectiv mic. Prezența în fața unui colectiv normal (aprox. 25 elevi), îți dă un sentiment de liniște sufletească, de încredere în propriile capacități de a duce la bun sfârșit ceea ce îți propui pentru fiecare oră. În alternativa cealaltă, este dominant sentimentul de nesiguranță, de îngrijorare în privința posibilităților de a controla și înregistra în permanență, prin metode specific didactice, progresele de moment ale fiecărui elev.

Considerând că acest prim argument poate fi considerat de natură pur personală, adaug alte argumente care pledează în favoarea unui colectiv de 20-25 elevi.

Conștientă de puterea cuvântului pe care îl adresăm zilnic întregii clase, dar mai ales fiecăruia dintre elevi, primul dezavantaj îl reprezintă faptul că se limitează comunicarea învățător-elev, comunicare esențială în procesul de învățământ. De la aceasta pornește, de cele mai multe ori, posibilitatea progresului autentic, al dezvoltării psihice sub diversele ei aspecte. De la insuficiența comunicare apare pericolul superficialității și neprofesionalismului în cunoașterea fiecărui copil, proces ce presupune o multitudine de metode, dar și un timp aferent corespunzător.

Un alt dezavantaj, consecință a celui enunțat anterior, este posibilitatea neglijării unor categorii de copii (în special cei cu complexe, cu deficiențe ușoare) sau a tratării necorespunzătoare, nediferențiate a acestora. Într-un colectiv numeros, solicitarea redusă la ore (imputată deseori de părinți învățătorului) la care este obligat de multe ori

cadrul didactic, poate avea consecințe negative în atitudinea elevului față de învățătură, în pierderea motivației pentru aceasta.

Cu cât colectivul este mai mare, cu atât se micșorează șansele exersării sub control specializat a deprinderilor de citit oral, de calcul oral, de exprimare liberă, deprinderi esențiale în procesul instructiv-educativ. Timpul afectat corectării periodice sau zilnice chiar a caietelor, a lucrărilor scrise, analizei și corectării acestora de către elevi, devine foarte mare, fapt ce se resimte în timp din nou ca dezavantaj, în special pentru învățător.

Șansele de a face muncă de calitate susținută la capitolul „Lucrări scrise“ (teme pentru acasă, muncă independentă, lucrări de control, compuneri scrise, fișe de lucru, notițe luate în oră etc.) sunt mult diminuate în lipsa unei responsabilități deosebite, a unei pregătiri profesionale competente și a unei autentice conștiințe profesionale. O dificultate deosebită se remarcă și în pregătirea și organizarea activităților extrașcolare (vizite, excursii, serbări), în care, din nou, numărul mare de elevi impune o supraveghere sporită și un volum de muncă mărit.

Adaug câteva exemple care ar părea minore la prima vedere, dar care, în timp și ele, pot fi constatate ca o povară în condiții de efective mari: trecerea calificativelor lucrărilor scrise în catalog și în carnetele la zi, regulat, activitate care la un efectiv de peste 30 de elevi îți poate lua o oră întregă. Nu neg că există și posibilitatea trecerii acestora în afara orelor de curs, dar efectul nu este același. Calificativul are o valoare și o motivație deosebită pentru școlarul mic; el trebuie să fie un permanent exercițiu de evaluare corectă, care, cu cât e mai precis, mai corect, mai intuitiv, cu atât va deveni mai rapid un instrument de autocontrol, de autoevaluare.

Un colectiv numeros ar putea diminua randa-mentul elevilor și ar fi păcat ca învățătorul sau învățătoarea respectivă să nu-și poată valorifica în condiții normale talentul și dăruirea în nobila sa profesie.

R a p o r t

privind starea învățământului din județul Sălaj,
la sfârșitul semestrului I, al anului școlar 2002 – 2003
(sinteză)

Raportul de față își propune să prezinte o succintă analiză cu privire, la starea învățământului preuniversitar din județ, la sfârșitul semestrului I al anului școlar 2002 – 2003 și să stabilească, împreună cu directorii unităților de învățământ, principalele priorități strategice și direcții de acțiune pentru semestrul al II-lea al actualului an de învățământ.

Raportul este alcătuit din două părți:

I. Calitatea proceselor de predare – învățare, a activității instructiv – educative din unitățile de învățământ în raport cu principalele coordonate ale Planului Național de Dezvoltare, în noua etapă a reformei educaționale

II. Priorități strategice și direcții de acțiune pentru semestrul al II-lea, al anului școlar 2002 – 2003

În prima parte a raportului ne vom referi la următoarele aspecte:

1. Curriculum și inspecție școlară;
2. Calitatea procesului de predare – învățare în activitatea instructiv educativă;
3. Dezvoltarea instituțională;
4. Managementul educațional;
5. Programul de interes național și parteneriat internațional;
6. Activități educative curriculare, extracurriculare și extradidactice, prin unitățile de învățământ;
7. Centrul de excelență pentru tineri capabili de performanțe școlare;
8. Consiliere și orientare;
9. Formarea și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice;
10. Învățământul în limbile minorităților naționale;
11. Facilități
12. Organizarea structurală și de proces.

I. 1.1. CURRICULUM

În conformitate cu ordinul MEC 3599 din 29.04.2002, în anul școlar 2002-2003, pentru

învățământul obligatoriu, învățământul special, învățământul liceal, filiera vocațională – profilul pedagogic, învățământul liceal seral și învățământul profesional se aplică curriculum-ul național aprobat prin ordinele MEC și MEN cu numerele: 3638/11.04.2001; 4323/1998; 3760/17.04.2001; 3680/18.04.2001; 4634/03.08.1995; 4150/1998.

În ceea ce privește programele școlare, la clasele I-XII se aplică noile programe descongestionate, conform prevederilor ordinului MEC nr. 3915/2001.

În schemele orare ale școlilor au fost introduse și un număr corespunzător de ore opționale pentru care curriculum-ul a fost elaborat în școală. Chiar dacă în marea majoritate a unităților de învățământ, elaborarea curriculum-ului la decizia școlii a parcurs etapele stabilite de metodologie, pentru multe școli la multe discipline aprobarea lui de către inspectorul de specialitate s-a putut realiza abia în lunile septembrie-octombrie, acest lucru datorându-se și faptului că un mare număr de catedre s-au constituit abia la începutul și chiar după începutul anului școlar. Fixarea cadrelor didactice pe posturi și eliminarea în cât mai mare măsură a suplinitorilor în învățământ ar fi soluția care ar rezolva printr altele și această problemă.

I. 1.2. INSPECȚIA ȘCOLARĂ

În graficul unic de monitorizare și control prin inspecția școlară au fost cuprinse, pentru a fi evaluate prin diverse forme de inspecție școlară, următoarele unități de învățământ:

a) inspecțiile integrale

- Grăd. 11 Zalău, Grăd. 5 Zalău;
- Șc. Dobrocina, Șc. Uileacu Șimleului, Șc. Benesat;
- Șc. Gimn. Plopiș, Șc. Gimn. Zalha, Șc. Gimn. Sânmihaiu Almașului;
- Gr. Șc. Ioachim Pop Ileanda;

b) **inspecții de revenire**

- Grăd. 1 Crasna, Grăd. 10 Zalău;
- Șc. Sighetu Silvaniei, Șc. Ban;
- Șc. Gimn. Pecei; Șc. Gimn. Lompirț;
- Șc. Chieșd, Șc. Bădăcin;
- Gr. Șc. Crasna;

c) **inspecții de o zi**

- Șc. Gimn. Sâg, Șc. Gimn. Șamșud, Șc. Gimn. Creaca, Șc. Gimn. Panic, Șc. Gimn. Nr. 7 Zalău;

În cadrul inspecțiilor tematice a fost urmărită următoarea problematică:

a) stadiul pregătirii unităților de învățământ pentru începerea anului școlar 2002-2003:

- condiții cu privire la curriculum-ul național;
- condiții cu privire la dotarea unităților de învățământ;
- condiții cu privire la resursele umane;

b) analiza la nivelul unităților școlare a stării învățământului pentru anul școlar 2001-2002 și proiectarea managerială pentru anul 2002-2003;

c) proiectarea curriculum-ului național și local și asigurarea cu manuale;

d) programe de cooperare cu școli din alte țări;

e) ordonanța de urgență nr. 92, cu privire la distribuția produselor de panificație și lactate în unitățile de învățământ;

f) calitatea managementului, a prestației cadrelor didactice și respectarea legislației școlare în unitățile de învățământ particulare;

g) evaluarea activității managerilor unităților de învățământ în vederea stabilirii calificativelor acestora pentru anul 2002;

h) indicatori sintetici privind inspecția școlară pe semestrul I al anului școlar 2002-2003:

Nr. crt.	Disciplina de învăț.	Nr. insp.	Nr. asist.	Teste aplicate			Calificative acordate					Obs.
				total	oral	scris	total	FB	B	S	N	
1.	L. Română	8	20	200	150	50	8	4	4			
2.	Maghiară	3	8	41	15	26						
3.	Franceză	10	30	17	12	5	10	2	6	2		
4.	Engleză	7	17	24	17	7	7	4	2	1		
5.	Mate/info	21	64	30	10	20	17	17				
6.	Fiz./chim.	22	29	26	14	12	7	6	1			
7.	Biologie	5	19	120	66	54	5	3	2			
8.	Ist./socio	11	61	17	9	8	11	10	1			
9.	Geografie	8	18	8	5	3	8	7	1			
10.	Disc. Art.	4	12	2	2							
11.	Ed. fizică	10	31	16	7	9	8	7	1			
12.	Tehnologii	16	50	36	20	16	16	16				
13.	Înv. spec.	26	78				25	10	15			
	Total	134	457	535	325	210	120	84	33	3		

SITUAȚIA LA ÎNVĂȚĂTURĂ la sfârșitul semestrului I, an școlar 2002-2003

Nivel de învățământ	Nr. elevi înscriși la încep. an. școlar	Nr. elevi rămași înscriși la sf. sem.I	Nr. elevi promo-vați	% promo-vați	Corigenți	Situația neînch.	Ne-școlarizați	Obs.
Primar	12243	12237	11646	95,17	521	42	28	
Gimnazial	14426	14359	12990	90,47	1151	151	67	
Liceal – zi	8712	8641	7865	91,02	715	61	-	
Liceal – seral	240	219	179	81,74	17	23	-	
Liceal – fr. redusă	409	376	299	79,52	17	60	-	
Profesional	2392	2310	2034	88,05	165	111	-	
Ucenici	301	295	269	91,19	16	10	-	
Postliceal	302	281	263	93,59	1	17	-	

Prof. Ioan Driha
Inspector școlar general

Preocupări privind activitatea bibliotecilor școlare

prof. Reghina Șandor,
bibliotecar CCD Sălaj

Ordinul ministrului nr. 6566 din 17 iunie 1994, definește biblioteca școlară ca o colecție de documente (cărți, reviste, materiale audio-vizuale, alte suporturi informaționale, cu caracter enciclopedic), adecvate nivelului și profilului unității de învățământ în care funcționează biblioteca școlară. Ea are personal special afectat pentru achiziționarea, prelucrarea, organizarea și valorificarea fondurilor de publicații și a celorlalte categorii de documente.

Această instituție trebuie să asigure egalitatea accesului la lectură și la resursele documentare a oricărui tip de utilizatori, pentru a permite independența intelectuală a fiecărui individ și pentru a contribui la progresul social. Pentru a răspunde acestor deziderate la nivelul județului nostru numărul bibliotecilor școlare este aproape același cu cel al unităților de învățământ. El diferă însă în mod cert, prin modul de organizare, de gradul de înzestrare, de funcționare, de coordonare și de utilizare a fondurilor de care dispune fiecare unitate în parte.

Disponem deci la nivel județean de un număr de 125 biblioteci școlare organizate în învățământul primar și gimnazial, de 16 biblioteci aflate în învățământul preuniversitar și de o valoroasă bibliotecă specializată cu un fond de carte foarte numeros și valoros.

Depozitul Bibliotecii documentare de carte veche și de patrimoniu este format dintr-un număr de 40.000 volume, iar depozitul de carte cu uz curent este format dintr-un număr de peste 100.000 volume din diverse domenii. Acum, când completarea colecțiilor oricărei biblioteci este foarte anevoioasă, iar achiziția de carte este aproape inexistentă, ne face să credem că fondul de carte existent în dotarea bibliotecilor școlare reprezintă izvorul surselor de informare și documentare a oricărui utilizator, fie el elev, student, cadru didactic sau alte persoane. Dacă analizăm modul de exploatare a imensului volum de carte din bibliotecile noastre se remarcă în mod deosebit activitatea acelor biblioteci care dispun de bibliotecar

cu normă întreagă sau cu ce puțin o jumătate de normă, care la nivelul județului nu depășesc numărul de 30. Bibliotecile colegiilor și liceelor noastre cuprind fiecare între 10.000-20.000 volume din cele mai diverse domenii, cercetate cu pasiune de utilizatori, prin împrumut acasă sau consultate în săli de lectură. Din această categorie apreciem Biblioteca Liceului „Gh. Șincai” Zalău, Biblioteca Colegiului Național, „Sylvania” Zalău, Biblioteca Grup Școlar „I. Maniu” Șimleu-Silvaniei, Biblioteca Grup Industrial „M. Viteazul” Zalău etc.

Punerea în valoare a întregului fond de carte aflat în posesia bibliotecilor noastre depinde de bibliotecari. Aceștia își desfășoară activitatea pe baza Planului managerial a cărui obiective și activități sunt propuse în concordanță cu Planul managerial al școlii. Bibliotecarii, în general sunt cadre didactice de diferite specialități, care îndeplinesc această funcție pe bază de voluntariat. Completarea colecțiilor acestor biblioteci se face încet, cu achiziții spontane, fără să se poată asigura necesarul de publicații specific fiecărei arii curriculare. Biblioteca C.C.D. încadrată cu un bibliotecar și un documentarist, duce lipsă de spațiu în ceea ce privește amenajarea unei săli de lectură.

Prin activitățile metodice desfășurate la C.C.D., biblioteca păstrează o legătură permanentă cu celelalte unități, organizând cercuri pedagogice, dezbateri, întâlniri, schimburi de experiență, expoziții, împrumuturi interbibliotecare sau chiar consultații pe probleme de biblioteconomie, acțiuni ce antrenează specialiști, cadre didactice, psihologi, informaticieni, istorici, scriitori, ce pot contribui cu experiența lor la formarea și perfecționarea bibliotecarilor.

Perpetuarea an de an a lipsei fondurilor pentru achiziție de carte, numărul volumelor a rămas neschimbat, ba chiar s-a diminuat prin eliminarea publicațiilor depășite moral. O latură pozitivă a colaborării Bibliotecii C.C.D. cu bibliotecile școlare a fost schimbul de publicații cu conținut psihopedagogic, elaborate la nivelul C.C.D. și distribuite în unitățile școlare (buletinele de informare pe diferite

probleme, caiete metodice, bibliografii, scrisori metodice, cataloage bibliografice mai ales pe probleme psihopedagogice).

În măsura posibilităților, Biblioteca C.C.D. a asigurat utilizatorii, cu materiale greu de procurat necesare pregătirii profesionale a fiecărui cadru didactic.

Fondul bogat și valoros de carte al Bibliotecii C.C.D., s-a îmbogățit în anul 2002 cu achiziții de carte în valoare de 50.000.000 lei, solicitate cu insistență de utilizatori, mai ales publicații apărute în România după 1990. S-au achiziționat peste 100 volume formate din enciclopedii, dicționare, albume, tratate de istorie universală și națională, metodici, literatură psihopedagogică, carte foarte

Cerc pedagogic

De strajă la porțile cunoașterii

educ. Dan Aurica, Grădiniță cu P.N. Nr. 14, Zalău
educ. Man Veronica, Grădiniță cu P.P. Nr. 10, Zalău

Odată cu intrarea în lume, omul poartă pe umeri povara dorinței de a ști, povară cu care Dumnezeu l-a înzestrat pentru a-l determina să creadă dar lăsându-i și șansa de a cerceta. De la cele mai simple priceperi și deprinderi până la trecerea peste marele prag al științei drumul este lung și nu lipsit de suișuri și coborâșuri. Pe acest drum al cunoașterii fiecare întâlnește oameni și Oameni. Unii dintre Oameni sunt dascălii.

Toți purtăm în suflet icoana mamei ca o candelă veșnic aprinsă luminând chipul celei care ne-a dat viață și ne-a călăuzit primii pași; ima-ginea învățătoarei care ne-a pus stiloul și abecedarul în mână sau imaginea vreunui profesor de ne-a dezvăluit drumul spre adevăr și ne-a fost mentor spiritual, dar foarte puțini ne mai amintim peste ani figura educatoarei poate și pentru că ea ne-a călăuzit pașii la o vârstă fragedă folosind ca metodă, procedeu sau formă de activitate JOCUL.

Amintesc de munca ei învățătoarele atunci când primesc copiii în clasa I și în primele zile îi întrebă: „Care dintre voi a frecventat grădinița?” și pe baza acestui răspuns își formează prima impresie despre copiii pe care-i vor învăța 4 ani și asta pen-

valorosă de actualitate, științifică.

Prin Ordinul ministrului nr. 3328 din 8 martie 2002, privind autorizarea Caselor Corpului Didactic de a înființa centre de documentare și informare în județ au luat ființă un număr de 7 centre pe lângă unitățile școlare din localitățile rurale: Almașu, Crasna, Hida, Nușfalău, Ileanda, Sărmășag, centre de resurse pluridisciplinare, care pun la dispoziția elevilor, a cadrelor didactice și a comunității, informații pe suporturi diferite cum ar fi: fond de carte, reviste, casete audio-vizuale, CD-ROM-uri, calculatoare, mape etc. ce pun în practică proiecte de animația culturală, desfășoară activități pedagogice, precum și activități de formare continuă a personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ.

tru că ele cunosc importanța grădiniței în formarea lor ca personalități armonios dezvoltate. Apoi... se așterne tăcerea.

Dar nici nu contează atât de mult aceste lucruri. Contează ceea ce rămâne: cristalizarea și structurarea din grădiniță a unor priceperi, deprinderi și cunoștințe indispensabile evoluției ulterioare a copiilor.

De aceea, educatoarele intră în categoria acelor Oameni pe care ești fericit că-i întâlnești pe drumul vieții și care nu trebuie uitați pentru ca ele, ca primi agenți educaționali ai instituției școlare sunt străjerii anonimi care stau de veghe neobosiți la porțile cunoașterii pentru a invita părinții să-și aducă copiii spre lumină și a-i face pe copii să-și dorească lumina cunoașterii.

Comunicarea orală la copii de 3 -5 ani

Ed. Elena Vișen,

Grădinița cu Program Prelungit Nr. 2 Zalău

„Limba este lăcașul de adăpost al Ființei. Să-i construim, cu grijă și responsabilitate, lăcașul de adăpost cel mai îngrijit cu putință ființei de mâine și astfel să ajutăm copilul să se construiască pe sine“ – afirma Heidegger.

Vorbirea reprezintă instrumentul de bază al gândirii. Acest fapt are consecințe extrem de importante pentru întreaga evoluție a individului uman. În primul rând, prin intermediul vorbirii omul își lărgeste aria cunoașterii, depășind limitele senzorialului; în al doilea rând, trăind în grup, comunicarea devine notă specifică a omului. Pentru aceasta au fost create cuvintele (simbolurile) ca factor de ansamblare a membrilor comunității, iar cultivarea limbii și a vorbirii reprezintă însuși procesul de echilibrare a individului și a grupului. În al treilea rând, omul se dezvoltă și se desăvârșește ca personalitate datorită forței de reglare a limbajului: imaginea perceptivă devine mai clară și mai aproape de complet. Această operație nu poate lua naștere fără suportul cuvântului. Operațiile gândirii evoluează sprijinite fiind de cuvânt. Trăirile afective, la ființa umană, își măresc sau își diminuează semnificația în funcție de formele limbajului implicate. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor, în cele mai frecvente cazuri, se realizează cu ajutorul cuvintelor: încântarea, respectul, dezaprobarea, uimirea etc. Latura volițională a personalității este, de asemenea, influențată de limbaj: o comandă fermă, oportună, pune în mișcare întreaga grupă. Acțiunea proprie ca și acțiunea unui întreg colectiv sunt influențate și dirijate prin limbaj. O serbare, o lecție de educație fizică își definesc rezultatele prin formele și funcțiile limbajului.

La vârsta preșcolară, când au loc lărgirea și complicarea raporturilor dintre copil și realitatea înconjurătoare, copilul devine, în grădiniță, obiectul unor influențe variate, complexe și bine organizate. Formele și conținutul comunicării devin mai ample și mai variate. Practic, de aici începe vorbirea limbii, căci, înainte de orice, copilul trebuie învățat să rostască cu înțelegere, conștientizare și participare sufletească, afectivă și intelectuală, cuvintele limbii

române.

Programa activităților de **Educarea limbajului** este împărțită în două conținuturi distincte: I – Educarea comunicării orale și II – Educarea comunicării scrise.

La intrarea în grădiniță se impune o diagnosticare a activităților instructiv-educative. Dezvoltarea vorbirii copiilor se va realiza atât în cadrul activităților comune cu întreaga grupă, cât și în cadrul activităților alese, a jocurilor și activităților liber-creative.

Pe tot parcursul învățământului preșcolar se va urmări participarea copilului la activități, atât în calitate de vorbitor, cât și în calitate de auditor.

La **grupa mică** predomină jocurile-exerciții pentru corectarea vorbirii copiilor (dislaliei). Se folosesc „frământările de limbă“, însușite de copii sub formă de poezii, precum și jocurile-exercițiu.

Exemplificări: • *Urs de ciocolată (ciocolată-colorată; lămâie-rămâie); „Am un urs de ciocolată/ Într-o pungă colorată./ S-a-ntâlnit cu o lămâie/ Și o roagă să rămâie“;* • *Șarpele și albinuța (se introduce printr-o scurtă povestioară și se concretizează prin joc – imitare: șarpele: ssss..., albinuța: zzzz...)*

„Într-o zi vrea albinuța/ Să se dea și ea de-a uța/
Și găsește-o coardă groasă/ În copac, chiar lângă casă/
Însă nu se-așează bine/ Că un un șuier rece vine/
Ssss...face limba de șarpe/ Zzzz... albina e departe!“ (Textul, o improvizație în versuri, poate fi valorificat și sub aspectul cunoștințelor despre natură)..

Se pune accent pe distingerea sunetelor care compun cuvintele și pe pronunțarea lor, atât ca sunete de sine stătătoare, cât și în pronunțarea cuvintelor. Cu ajutorul unor astfel de jocuri, copilul învață cuvinte noi, le intuiește sensul și își îmbogățesc vocabularul activ și pasiv.

La nivelul 1 de vârstă, o pondere mare o au **povestirile și lectura artistică** ale educatoarei. Prin acestea, preșcolarii învață să audieze un text, să rețină ideile, să urmărească linia povestirii, să trăiască, sub aspect afectiv, întâmplările povestite și să judece, în măsura posibilității lor, asupra celor narate.

Un mare impact asupra copiilor o are folosirea

unor imagini sugestive în derularea povestirii. Copiii, prin activități de repovestire sau dramatizări, demonstrează înțelegerea textului (prin redarea lui verbală sau comportamentală).

Exemplificare: „Iedul cu trei capre“. Copiii alcătuiesc propoziții simple (după imagini) prin care redau conținutul povestirii. Învăță repede versurile incluse în poveste în cadrul activității alese, folosesc comparații din comportamentul lor și comportamentul iedului („Dă-mi jucăria!“; „Dă-mi șervețelul!“; „Dă-mi mâncare!“ etc.). Toate acestea denotă faptul că, într-adevăr, și-au însușit și latura morală a textului, că povestirea și-a atins scopul.

Jocurile didactice au un impact major în dezvoltarea vorbirii copilului. Pentru asigurarea unei maxime eficiențe a jocurilor didactice trebuie avute în vedere pregătirea lor din vreme, cu multă atenție, pentru a asigura condițiile unei corespunzătoare desfășurări, trebuie creată baza perceptivă sub forme atractive, care pot suscita interesul copilului pentru joc și-i pot menține interesul și atenția pe tot parcursul desfășurării lui. Dintre procedeele folosite, amintim: povestiri scurte, ghicitori, versuri, convorbiri, prezentarea sub formă de surpriză a materialului.

În utilizarea jocului didactic la grupa mică, pentru a accentua caracterul de joc, am folosit mult mișcări de brațe, deplasarea, conducerea jocului prin intermediul unui personaj, introducerea onomatopeelor. Scopul dobândirii de noi cunoștințe și formării de deprinderi a fost mai ușor de atins în acest fel. (Exemplu: Unde s-a oprit roata? Cine face așa...? Eu spun una, tu spui mai multe...)

Memorizările sunt un alt mijloc de însușire a comunicării orale, nu atât prin reproducerea versurilor, ci prin utilizarea calităților expresive ale limbajului oral și ale celui corporal în transmiterea unor noțiuni, idei și sentimente. Începând cu grupa mică, fiecare copil trebuie învățat să recite poezii cu respectarea intonației, ritmului, pauzei, pentru aprofundarea mesajului poeziei.

La nivelul 1 de vârstă, copiii sunt introduși în lumea **comunicării scrise**. Prin activitățile alese, pe grupe, ei sunt obișnuiți cu recunoașterea existenței scrisului, oriunde îl întâlnesc. Prin jocurile de creație, „De-a familia“, de exemplu, copilul este pus în situația de a-și crea jucării: ziar pentru tata, bilete de autobuz, etichete pentru dulap, bancnote pentru cumpărături etc. Copiii devin conștienți că scrisul are o anumită semnificație, că o etichetă de pe un dulap arată ce este înăuntru etc. Ei sunt îndrumați să

folosească instrumente de scris (creion, creioane colorate, hârtie), să execute elemente grafice elementare: trasare liberă (linii, cercuri ș.a.), colorare etc.

De la această vârstă, preșcolarul începe să manifeste interes și pentru „citit“. El învață să asculte materialele citite simultan cu urmărirea imaginilor, să facă legătura între cuvinte pronunțate oral și imaginile la care acestea se referă, să fie capabil să se descurce în biblioteca grupei (să aleagă cartea care dorește să-i fie citită).

Desenul reprezintă scrisul preșcolarilor de nivel de vârstă 1. Ei „scriu“ invitații, felicitări, își arată dorințele și sentimentele prin intermediul desenului. (Scrisoare pentru iepuraș). Educatoarea are datoria de a-i stimula pe copii să „scrie“, prin folosirea materialului individual, atât la activitățile comune, cât și la activitățile alese. Copiilor le place să sorteze diferite jetoane sau obiecte după diferite criterii – culoare, formă, mărime; le place să potrivească piese lipsă (din jumătate – întreg), să execute puzzle cu diferite grade de dificultate.

Este cert că vârsta preșcolară este o etapă hotărâtoare în însușirea corectă a vorbirii, datorită modificărilor cantitative și calitative care vizează însușirea corectă a vorbirii (pronunțarea corectă a tuturor fonemelor), constituirea lexicului de bază, apariția limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea funcțiilor cognitive ale limbajului, asimilarea structurii gramaticale. Pentru acestea, ei trebuie puși în situația de a observa, de a analiza, de a motiva și de a explica faptele de limbă.

Bibliografie:

1. *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii și Regulamentul învățământului preșcolar* (Ministerul Educației Naționale, București, 2001)
2. *Documentar metodic pentru activitățile de educare a limbajului la preșcolari* (Ed. Integral, București, 2001)
3. Magdalena Dumitrana, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*, vol.I, Comunicarea orală (Ed. Compania, 1999)

Grădinița - un loc pentru copii

Institutorul Iulia Puie,
Grădinița cu P.P. Nr. 3 - Zalău

Pornind de la ideea că orice copil are dreptul de a-și trăi fiecare episod al vieții după propriul mod de a fi, atunci grădinița poate fi pe acest drum un important însoțitor și poate forma o comunicare solidară cu copiii. Grădinița trebuie să fie locul unde copiii au posibilitatea să-și permită un răgaz, să pășească pe un drum ocolit, pe o linie secundară, unde să descopere lumea lor. Ei vor să învețe jucându-se și pot acest lucru. Adultul trebuie să aibă încredere că preșcolarii sunt în stare să-și cucerească și să-și însușească cunoștințe și să facă conexiuni care reprezintă importanță pentru ei, acționând și descoperindu-le prin joc.

Astfel cea mai nobilă datorie a unei educatoare este să accepte copiii cum sunt ei, să recunoască necesitățile lor și să le includă în munca ei zilnică, ceea ce înseamnă să creeze condiții de joacă care oferă copilului cunoștințe despre viață.

Aceasta se poate realiza doar dacă forțele creative, artistice, emoționale, cognitive și sociale acționează permanent împreună și dacă ele nu sunt despărțite samavolnic unele de altele. Fiindcă orice joc, jucat singur sau în colectiv, dezvoltă fantezia, inspiră la dans și cântec, constituie un imbold de a merge în întâmpinarea celorlalți și formează până la urmă un fond de experiențe.

Grădinița trebuie să fie locul unde copiii sunt respectați și sunt tratați cu considerație. Este locul unde au voie să greșească, pentru a învăța din greșeală. Este locul unde există un spațiu liber pentru descoperirea lumii, unde pot exersa un comportament social adecvat, unde sunt înțelese emoții și sentimente de frică.

Grădinița trebuie să fie întotdeauna un spațiu de mișcare, un spațiu de explorare și un spațiu de creativitate. Împărțirea spațiului într-o sală de grupă are în vedere să asigure copiilor cele mai favorabile condiții pentru joacă, aceasta fiind cel mai specific tip de acțiune pentru ei. Jocul le oferă posibilitatea formării spontane de mici grupuri. Se ține cont și de nevoia de a fi pentru

o anumită perioadă de timp singuri. După o îndelungată observare trebuie să se asigure o alternanță regulată între faze de joc și de repaus. Copiii își însușesc prin astfel de posibilități variante de joacă, mai ales prin contactul cu alți oameni, modele de comportament în relația cu ceilalți și de socializare.

Împărțirea spațiului oferă educatoarei posibilitatea unei munci pedagogice îmbunătățite, deoarece ea poate să se ocupe intensiv de un anumit copil și problemele lui sau de un grup mai mic de copii (grupul ideal cuprinde 4-6 copii). În cadrul activităților comune acest lucru se realizează mai puțin sau uneori chiar de loc.

Elementele de bază la împărțirea spațiului sunt:

Colțul păpușii va fi amenajat exact ca o locuință, deci va cuprinde soba de gătit, dulap, masă, scaune, un colț cu fotolii, leagăn pentru păpușă, cărucior pentru păpuși. Pentru joc de rol sunt necesare tacâmuri, fier de călcat, veselă de gătit, castroane, oale. Copiilor le place să interpreteze un rol și această activitate dezvoltă comportamentul ludic, deprinderile de clasificare și capacitatea de a ține cont de ceilalți.

Colțul pentru construit animă copiii să formeze spontan, independent de vârsta lor, mici grupuri de interese. Aici are loc un schimb de idei despre construcțiile realizate împreună. Cuburi, material pentru înviorarea spațiului (case, pomi bucați de lemn de orice fel), figurine sunt materiale de bază.

Colțul de lectură este locul cel mai liniștit din grupă. Poate fi amenajat pentru 3-4 copii cu o pernă, o saltea și un mic covor. Aici vom găsi cărți de povești, reviste, discuri, casete cu povești și poezii. În acest colț se poate asculta o muzică liniștitoare, meditativă.

Colțul de natură și experimentare oferă copilului pe o masă toate materialele și produsele naturale ale anotimpului sau cele necesare pentru abordarea temei cu caracter de fizică, chimie sau matematică.

Colțul pentru pictat și lucru de mână – Copiii simt nevoia să fie tot timpul creativi. Pe un raft deschis se află la dispoziția copiilor creioane colorate, hârtie, acuarele, diferite culori, lipici, foarfece, stofe, fire, lână. Fiecare copil poate să-și exerseze îndemânarea, poate să dobândească experiență în mânăuirea bucăților de stofă și culorilor și poate să dea frâu liber fanteziei pictând.

Fiecare sală trebuie să emane o atmosferă plăcută printr-un decor care se referă la teme tratate, prin desene aplicate pe geamuri, plante, perdele. Amenajarea sălii cade în răspunderea atât în educatoarei cât și a copiilor.

Grădinița este destinată copiilor, sala de grupă este a lor. Toate obiectele atârinate pe pereți trebuie să fie pentru copii. De aceea, toate elementele ce țin de activitate - panouri de afișare, tablă, care sunt plasate de-a lungul pereților, trebuie să se găsească la nivelul ochilor copiilor.

Mijloace de instruire - de la planșa tradițională la „auxiliarele didactice“

Învățământul primar ocupă un loc de bază în sistemul național de învățământ, de el depinzând edificiul celorlalte etape ale instrucției și educației. În acest segment, cu trudă și migală, cu dăruire și pasiune, se croiește omul de mâine, se pun bazele personalității copiilor ce constituie generațiile de mâine.

Supus unor ample procese de transformare, învățământul primar stă sub semnul transpunerii în practica didactică a idealului educațional prevăzut în Legea Învățământului, obiectivul integrator (1) în strategia schimbărilor educaționale fiind formarea personalității autonome a elevului.

Acceptând ideea potrivit căreia calea modernizării școlii românești nu este cea a imitării celei occidentale, ci a preluării a ceea ce se poate prelua și adapta condițiilor existente (2), reforma înseamnă și creație, gândită astfel:

1. creația cu mare grad de noutate, realizată de cercetarea științifică, în Institutul de Științe ale Educației;

2. creația realizată de experți, cercetători sau

Copiii au propriile speranțe și vise, grădinița trebuie să fie locul unde ei învață să și le împlinească. Educatoarea este cea care trebuie să cultive aceste speranțe cu înțelepciune, să ofere cunoștințele, ocaziile de dezvoltare și căldura la fiecare dintre ei are dreptul.

Bibliografie:

Elinor Schuman Kolumbus, *Didactica preșcolară*, Editura V & Integral, București 1998; *Programa activităților instructiv - educative în grădinița de copii*, Editura V & Integral - București, 2000;

Viorica Preda, *De la amenajarea spațiului educațional la o educație de calitate*, Scrisoare metodică pentru învățământul preșcolar 2002.

prof. Dumitru Mihai Crișan,
inspector școlar

Motto:

„Se spune că învățătura
dobândită la o vârstă fragedă
este de neșters.“

OVIDIU, cartea 6 a „Fastelor“

nu, în domeniul programelor performante, în funcție de posibilitățile existente, de nivelul de pregătire al cadrelor didactice care urmează să aplice în practică aceste programe;

3. creația de masă, cu rol esențial în aplicarea programelor, la nivelul specificului fiecărei clase. (3)

Procesele de schimbare care se derulează în învățământul de toate gradele se situează la niveluri diferite: un prim nivel este cel al macrotransformărilor globale (4), ce cuprind tot sistemul, determinând linia reformei, iar un al doilea nivel este cel al microtransformărilor (5), nivel ce corespunde căutărilor și încercărilor generale sau particulare care se pot constitui în experiențe novatoare.

Reforma învățământului nu înseamnă numai

reforma curriculară, ci și inovația în ceea ce privește organizarea procesului instructiv-educativ și practicile școlare la ordinea zilei. Dacă în învățământul primar la această oră se lucrează după programe noi, (care s-au dovedit a fi prea stufoase), se utilizează manuale alternative (care, la rândul lor, au multe neajunsuri), în ceea ce privește baza tehnico-materială, o parte importantă a ei (mijloace de învățământ integrate, materiale didactice și echipamente tehnice) (6) a rămas la latitudinea dascălului, ori, în învățământul primar, a te limita, din punct de vedere al mijloacelor de instruire, doar la manual este aproape un nonsens.

În vocabularul pedagogic și în vorbirea curentă, mijloacele folosite în sprijinul procesului de învățământ circulă sub diferite denumiri: mijloace de învățământ (7), material didactic (8), material intuitiv (9) sau mijloc didactic (10). Indiferent de denumirea utilizată, valoare pedagogică a acestor mijloace este dată de posibilitățile pe care le dețin acestea în a-l ajuta pe elev să învețe ceva, chiar dacă literatura de specialitate recomandă apelativul de mijloc de instruire (11), ca fiind integrator mai ales din perspectiva transformării calității instrumentului didactic.

După caracteristicile tehnice și categoriile de analizatori pe care îi solicită, precum și după funcționalitatea pedagogică și condițiile pe care le oferă, mijloacele de instruire se pot clasifica în:

1. mijloace intuitive obiectuale și imagistice, care sprijină îmbogățirea experienței și a informațiilor despre lumea reală (materiale naturale de tipul animalelor împăiate, ierbare, insectare, planșe, albume, fotografii, ilustrații etc.)

2. mijloace intuitiv-convenționale sau modele care ajută la surprinderea sensului structurii de bază a unui fenomen sau obiect (schițe, planuri, desene geometrice sau de proiecție, hărți, diagrame, jocuri didactice, figuri numerice, corpuri geometrice, planșe vacuumatice, abace, socotitori, machete, mulaje)

3. mijloace audio-vizuale (radioul, discul, banda magnetică, diapozitivul, diafilmul, filmul, televiziunea etc.)

4. auxiliarii didactici (tabla neagră, tabla de fetru, tabla magnetică, aparate de proiecție, dispozitive de imprimă audio etc.)

5. instrumentele și uneltele de muncă destinate activităților practice (12)

Am realizat această enumerare pentru a se putea evidenția precaritatea mijloacelor de instru-

ire utilizate în practica didactică. Sunt la modă caietele tipizate pentru diferite obiecte de învățământ, chiar dacă ele, în mare parte, nu se validează, crezându-se că acestea pot suplini absența unor mijloace de instruire necesare în cadrul demersului didactic. Mai mult, aceste caiete sunt cunoscute sub denumirea de auxiliare didactice (a se vedea mai sus ce înțelege literatura de specialitate prin acest termen sau, mai bine precizat: materiale și mijloace de instruire care nu conțin ele însele un mesaj instructiv-educativ, ci au numai funcția de a realiza difuzarea acestuia) (13), fiind paralele cu manualele, conțin probleme ce depășesc conținuturile prevăzute de programe, sarcini care sunt peste nivelul de dezvoltare al copiilor sau cerințe cu caracter reproductiv.

Pornind de la ideea că transformările produse în învățământul primar se constituie în cea de-a treia alfabetizare (14) (prima fiind cea care se referă la citit-scris-socotit, iar a doua, introducerea și folosirea calculatorului) care presupune învățarea directă de capacități ale intelectului uman, am înțeles că deplasarea accentului de pe latura informativă pe cea formativă a procesului de învățământ trebuie să depășească nivelul declarativ, devenind efectivă. În acest sens, am considerat lipsite de conținut momentele de verificare a cunoștințelor teoretice, înlocuindu-le cu momente de aplicare a acestor cunoștințe. Pentru aceasta am utilizat planșe-scheme sau planșe sintetice despre o noțiune sau despre cunoștințele unei teme ori ale unui capitol.

Afișând, sub formă de planșă, informațiile despre substantiv, de exemplu, nu a mai fost nevoie să repetăm tot ce am învățat despre partea de vorbire respectivă, realizând acest lucru în cadrul unor exerciții bine gândite și bine alese, cu cerințe de felul:

□ ce sunt ca părți de vorbire cuvintele din șirul dat; de ce?;

□ din șirul de substantive date, scoateți-le pe acelea care denumesc...;

□ de ce substantivele... sunt la numărul...?;

□ câte obiecte trebuie să denumească substantivele date pentru a fi la numărul...?;

□ de ce substantivele date sunt de genul...? etc.

Procedându-se în acest fel, s-a constatat că informațiile devin operaționale, se fixează în memorie, nu pe baza unor procedee de memorare mecanică, ci pe baza unor conexiuni durabile.

La clasa I și la clasa a II-a, pentru formarea

deprinderilor de calcul mintal/ oral (adunarea și scăderea până la 10, adunarea și scăderea până la 20, tabla înmulțirii și a împărțirii), am utilizat câteva tabele care sunt ușor de realizat. Pentru ca aceste tabele să poată fi utilizate corect: fiecare număr din coloana galbenă împreună cu un număr din șirul roșu sunt termeni sau factori pentru o sumă sau un produs din sectorul violet. Suma sau produsul se găsește la întâlnirea dintre coloana de sub numărul din șirul roșu cu șirul din dreptul numărului din coloana galbenă. Invers pornind, fiecare număr din sectorul violet este descăzut sau deîmpărțit pentru un număr din coloana galbenă sau șirul roșu, care este scăzător sau împărțitor, iar numărul corespunzător din coloană sau șir este diferență sau cât.

Pe baza acestor mijloace de instruire, s-a reușit antrenarea elevilor cu probleme de memorare în rezolvarea de probleme și exerciții. Mai mult, copiii care în clasa a II-a n-au reușit să memoreze tabla înmulțirii și a împărțirii, în clasa a IV-a aveau nevoie doar de o scurtă privire spre tabel pentru a putea rezolva exercițiile cu adunări și scăderi, înmulțiri sau împărțiri.

Se știe că rezolvarea aceluiași tip de exerciții, atunci când se urmărește formarea unor priceperi și deprinderi, dacă nu se realizează în condiții și în forme de organizare diversificate, devine plictisitoare, obositoare, inefficientă. Pentru a elimina aceste neajunsuri, s-au utilizat fișe de muncă independentă suplimentară, organizate sub formă de caiete.

La clasa I, pentru citit-scriu, s-au utilizat fișe structurate pe cele trei perioade: preabecedară, abecedară, postabecedară. Pentru perioada preabecedară, fișele conțineau sarcini referitoare la cuvânt, silabă, sunet, dar sub formă de exercițiu-joc. Elevii privesc desenul scriu cuvântul (cu ajutorul unei linii orizontale), despart cuvântul în silabe, apoi, în aceeași manieră scriu silabele, iar printr-o linie oblică (/) marchează prezența unui anume sunet. Recompensa, pentru cei care lucrează corect, este colorarea desenelor (colortul fiind un bun exercițiu pregătitor pentru scriere). Pentru perioada abecedară, fișele conțin desene ale căror nume sunt substantive comune și proprii care încep cu un sunet învățat sau îl conțin, în poziție medială sau finală. Copiii scriu, cu litere de mână sau de tipar, silabele cunoscute ale cuvântului, având posibilitatea de a reveni asupra cuvântului pe măsură ce învață sunetele și literele, iar cei

care le cunosc pot lucra integral, nota fiind și de data aceasta coloratul. Aceste fișe ajută foarte mult la exersarea scrierii ortografice a substantivelor proprii. Fișele pentru perioada postabecedară conțin rebusuri, jocuri cu silabe, careuri etc. asemenea fișe în care conținuturile primesc tentă de joc sau conceput, realizat și aplicat și la matematică, clasele I și a II-a.

Manualele de limba română pentru clasele II-IV conțin o problemă cu un ridicat grad de dificultate – ortogramele. Având în vedere faptul că ele nu pot fi explicate cu argumente științifice, s-au realizat, în prima fază, planșe cu ortograme ilustrate, chiar dacă unii specialiști nu agreează această modalitate (a se vedea Mioara Avram, lucrările despre ortografia în școală). Pornind de la aceste planșe, s-au realizat fișe de lucru, eșalonate pe trei ani – clasa a II-a, a III-a și a IV-a. Fiecare fișă conține două-trei situații de scriere (s-a, sa; ea, ia, i-a etc.), fiecare situație ilustrată – suportul model. Urmează apoi sarcini de lucru; chiar dacă este vorba de clasele II-IV, recompensa este aceeași ca la clasa I. După trei-patru fișe de acest fel, urmează fișe de evaluare formativă.

Pe măsură ce elevii învață părțile de vorbire, suportul imagistic este un simplu semnal pentru conștientizarea și operaționalizarea deprinderilor și formularea argumentelor de ordin lingvistic:

- ea: se scrie cu e când este pronume;
- ia: se scrie fără liniuță când este verb;
- i-a: se scrie cu liniuță când i este formă a pronumelui ea/el și a este verb.

Mijloacele de instruire ce au fost prezentate – înșiruirea ar fi putut continua – prezintă numeroase avantaje când sunt utilizate; iată câteva din ele:

- pot fi realizate relativ ușor;
- permit folosirea informației în situații practice, fără a se apela mereu la memoria elevului;
- esențializează și accesibilizează conținuturile;
- facilitează organizarea de activități care conțin elemente de diferențiere și individualizare a învățării;
- fac posibilă respectarea ritmului individual de lucru;
- pot determina învățarea de capacități prin înlăturarea volumului mare de informație, care este oferit ca pretext de lucru.

Potrivit conceptului de strategie didactică, dintr-o situație de învățare nu pot lipsi mijloacele de instruire, astfel obiectivele operaționale nu pot fi

realizate; când aceste mijloace lipsesc, vorbim de simpla utilizare a unor metode și procedee de lucru tradiționale care pot avea valențe activ-formative.

Bibliografie:

1. Ioan Neacșu, *Formarea personalității autonome a elevului - obiectiv integrator în strategia schimbărilor educaționale*, în *Învățământul primar*, nr. 3/1996, ed. Discipol, p. 3
2. Nicolae Radu, *Premise, evoluții și perspective ale învățământului primar*, în *Învățământul primar*, nr. 3/1997, ed. Discipol, p. 5
3. Apud. Nicolae Radu, *op. cit.*, p. 5
4. Ioan Cerghit, *Învățătorul în fața reformei învățământului*, în *Învățământul primar*, nr. 3/1997, ed. Discipol, p. 8
5. Ioan Cerghit, *op. cit.*, p. 8
6. *** *Dicționar de pedagogie*, EDP București, 1979, p. 47
7. *** *op. cit.*, p. 292
8. *** *op. cit.*, p. 264
9. *** *op. cit.*, p. 265
10. Olga Oprea, *Tehnologia instruirii*, EDP București, 1979, p. 268
11. Olga Oprea, *op. cit.*, p. 269
12. Olga Oprea, *op. cit.*, p. 271-272
13. *** *Dicționar de pedagogie*, p. 45
14. Nicolae Radu, *op. cit.*, EDP București, 1979, p. 3

Structura lexicală a graiului sălăjean

Prof. Maria Crișan,
Școala Dobrin

Dincolo de orice considerații ce s-ar putea face în legătură cu folclorul, ideea că el este oglinda vieții și istoriei unui neam, pare cea mai completă și profundă.

Graiul sălăjean face parte din subdialectul crișean. În anul 1941, în urma apariției parțiale a Atlasului lingvistic român, Emil Petrovici a publicat un articol* prin care a susținut existența subdialectului crișean. Subdialectul crișean ocupa partea de nord-vest a teritoriului lingvistic daco-român.

În interiorul subdialectului crișean se deosebesc și câteva graiuri: graiul mocanilor, între Zlatna și Abrud, în satele de pe malurile râului Ampoi; graiul moșilor, în Țara Moșilor și în jurul Abrudului pe malurile Arieșului; graiul crișenilor, în satele din jurul Oradei și Beiușului; graiul oșenilor, în Țara Oașului, între Satu-Mare, Baia-Mare și Sighet; graiul sălăjenilor, în satele din jurul orașelor Șimleu-Silvaniei, Zalău, Jibou și Cehu-Silvaniei.

Pentru a arăta că între graiul sălăjean și celelalte graiuri din subdialectul crișean există deosebiri în ceea ce privește lexicul, voi da în cele ce

urmează câteva exemple:

În graiul sălăjean pentru „cimitir“ se folosește temeteu, în celelalte graiuri se folosește țințirim și mormânt.

În graiul sălăjean la „os“ i se spune ciont în celelalte graiuri și ciolan.

În funcție de condițiile de viață, materiale și spirituale, de sex, vârstă, ocupație, categorie socială, apar diferențieri în ceea ce privește lexicul nu numai de la o regiune la alta, de la sat la sat, sau de la individ la individ, ci chiar în cadrul unei singure familii, membrii familiei se deosebesc în felul de a vorbi.

Lexicul graiului sălăjean, păstrează caracteristici arhaice mai mult decât oricare grai daco-român. Pe lângă elemente vechi latinești conservate, are influențe de origine maghiară, slava veche, germană și multe schimbări de sens.

Voi da exemple de cuvinte latinești vechi conservate:

Arina „nisip“ (arena), a cota „a privi“, lemn „copac“ (lignum), săcreata „pustiu“ (secretus), cătingan „încet“.

Arii speciale formează în graiul sălăjean și

*Graiul românesc de pe Crișuri și Someș, în "Transilvania" anul 72, p.551-558

crișean cuvinte ca: prunc „copil“, pânțece „burtă“, temeteu „cimitir“, a hori „a cânta“, moșini „chibrituri“, chefe „perie“, șogoș „cumnat“, ciont „os“, bolund „nebuș“, ștergură „prosop“, iaga „sticla“, a cuștiuli „a gusta“.

Cuvintele de origine maghiară sunt destul de multe în graiul sălăjean, însă ele nu au o frecvență prea mare.

Voi da în continuare câteva exemple de cuvinte de origine maghiară: astalas „tâmplar“, canceu „cană pentru apă“, cascanea „basma“, chefe „perie“, clop „pălărie“, cocis „vizitiu“, copârșeu „sicriu“, badoc „tinichea“, barșon „catifea“, berlej „căptușeală“, a fești „a vopsi“, laboș „cratiță“, lipideu „cearșaf“, jeb „buzunar“, marhă „vită“, șpor „sobă“.

Câteva cuvinte de origine slavă: blid „farfurie“, cârje „baston“, crășmă „bufet“, gătej „băț“, leacuri „medicamente“.

Există unele cuvinte de origine germană ca: malter „mortar“, porodici „roșii“, țucor „zahăr“, (cuvinte) ce le-am împrumutat prin filiera maghiară.

Aceste cuvinte sunt atestate ca împrumuturi din limba maghiară în limba română. Amintesc în acest sens dicționarul lui Lajos Tamás*.

Dintre schimbările de sens specifice graiului sălăjean aș aminti câteva: a clăti „a spăla“, a se credința „a se logodi“, a țâpa „a arunca“, carte „scrisoare“.

Paralel cu noile cuvinte care pătrund în vocabular, are loc procesul invers, al învechirii și eliminării cuvintelor care nu mai corespund cerințelor curente.

Schimbările în vocabular constau în următoarele procese:

- dispariția unor cuvinte vechi odată cu dispariția noțiunilor pe care le denumesc;
- completarea vocabularului prin împrumuturi;
- dezvoltarea unor semnificații noi la cuvintele cunoscute;
- formarea de cuvinte noi prin derivare și compunere.

Ar fi potrivit să subliniez un fapt valabil nu numai pentru lexicul graiului sălăjean, ci în general pentru lexicul dialectal, anume: varietatea factorilor care au dus la apariția, transformarea și uneori dispariția elementelor lexicale. Astfel de

factori sunt atitudinea socială și religioasă, viața economică, mediul familial, vârsta și alte cauze ale schimbărilor în limbă.

Schimbările în lexicul sălăjean au loc sub puternicul impuls al limbii literare. Astfel în ultimul timp, datorită procesului de culturalizare a maselor și a intensificării legăturilor dintre oraș și sat, deosebirile existente între graiurile populațiilor sătești și orășenești încep să se atenueze și vor sfârși cu siguranță prin a dispărea.

Tendința evoluției graiurilor este desigur aceea de a se apropia într-un ritm rapid de aspectul limbii literare.

Unele cuvinte sunt pe cale de dispariție. Multe cuvinte ce țin de domeniul vestimentației: pindileu, spăcel, laibăr, zadie, fiindcă nu se mai poartă treptat vor dispărea.

Mass-media, radioul, televiziunea, presa, cinematograful, prin acțiunile lor de culturalizare, au reușit să schimbe mult aspectul regional al limbii. Auzind că la haina bărbătească i se spune „veston“ nu uioș sau „pantaloni“ nu nădragi, cel care merge la oraș să cumpere cele necesare cerea vânzătorului obiectele în limba literară.

Pătrunderea cuvintelor maghiare în graiul românilor din Ardeal se explică prin relația de conviețuire îndelungată a celor două populații.

Alexandru Indrea arăta că prin comerțanții maghiari au intrat, mai ales înainte de primul război mondial, cuvinte care denumesc obiecte și mărfuri ca: barșon „catifea“, berlej „căptușeală“, box „crema de ghetă“, drod „sârmă“, eleșteu „drojdie“, fingie „cană“, fitău „arnici“, golond „șiret“, lavor „lighean“, ler „cuptor“, lociorlău „stropitor“, rișcaș „orez“, șifon „dulap de haine“, vighere „găleată“.

O serie de cuvinte au intrat în graiul local prin administrație: boacter „paznic“, a biciuli „a evalua o pagubă“.

Din terminologia morăritului au intrat cuvinte ca: terheti „încărcătura de saci“, ileti „cereale de la moară“, tar „sac“, sorgoș „aglomerat“.

Odată cu modernizarea agriculturii, cu apariția democrației în graiul românilor intervin modificări însemnate, ajungându-se la ștergerea multor particularități. Astfel, unele (elemente) cuvinte de proveniență maghiară sunt pe cale de dispariție: hod, bumb, ciledi, cocie, cocis, corhaz, fingie,

**Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente in rumänischen*, Budapest, Akadémia Kiadó, 1966, p. 936.

gritar, temeteu, a se mulăți, a se tămădui, de măgan.

Cu timpul, au pătruns în graiul sălăjan numeroase cuvinte din limba comună.

Teofil Teaha* a dat câteva exemple care ne dau posibilitatea să vedem cum unele cuvinte încep să fie înlocuite cu altele din limba comună, cu același sens: „batic“-căscănea (=maghiară *keszkenő*), „cerneală“-tintă (=maghiară *tinta*), „croitor“-sabău (=maghiară *szabo*), „hârtie“-pop-tiruș (=maghiară *papiros*), „măcelar“-mesaroș (=maghiară *mészáros*), „nasture“-bumb (=maghiară *gomb*), „pălărie“-clop (=maghiară *kalap*).

Tendința limbii literare de a nivela particularitățile lingvistice se face simțită prin aceea că multe din neologismele intrate în graiul sălăjan înlocuiesc cuvintele de origine maghiară, care sunt pe cale de dispariție: „bilet“-țidulă (=magh. *cédula*), „garantez“-felelesc (=magh. *felelni*), „far-

macie“-patică (=magh. *patika*), „recrutare“-soro-daș (=magh. *sorozás*), „spital“-corhaz (=magh. *kórház*).

Faptul că în graiul sălăjean au pătruns numeroase cuvinte din limba comună se datorează noilor condiții de dezvoltare economică, socială și culturală. Influența limbii comune a determinat o diferențiere de grai după sexe, studii, mai ales în ceea ce privește lexicul.

Această influență a limbii comune asupra graiului sălăjean s-a exercitat prin școală, serviciul militar, administrație, cultură, radio, televizor, presă, calculator, cât și prin felul de a trăi a populației locale.

Particularitățile graiului sălăjean se explică și prin faptul că lexicul se schimbă mai ușor și primește influențe cu mai multă ușurință decât fonetica sau morfologia.

Rolul elementelor nonverbale în comunicarea didactică

Prof. Ioana Tuduțe,

Grupul Școlar „A.P. Ilarian“ Zalău

În limbaj, „a te exprima“ nu înseamnă totul, devreme ce te exprimi pentru cineva și spre a comunica, trebuie ca expresia să fie inteligibilă. De aici se naște nevoia de a organiza expresia, astfel încât cuvintele, care par uniforme, să devină, prin înlănțuirea lor, apte de a exprima realitatea, cu tot ceea ce conține ea la un moment dat, dar, în același timp, să se păstreze ceea ce este în general în aceste cuvinte, ca puncte de reper universal în aceeași limbă.

Funcția principală a limbajului, cea de comunicare, rezidă din existența în interdependență a celor două momente ale sale: emiterea și receptarea. Momentul emitere, pe de o parte, reprezintă nu un efort gratuit de a exprima, ci are un scop precis, acela de a transforma un conținut psihic într-un fapt obiectiv, pentru a-l transmite interlocutorului prin intermediul mesajului; receptarea, pe de altă parte, se manifestă printr-o atitudine activă, nu numai de interes pentru ceea ce exprimă emițătorul, dar și de

efort de înțelegere care încearcă să pună în valoare ceea ce a fost exteriorizat și ceea ce implicit. Cei doi parteneri trebuie să se adapteze unul la celălalt, pentru necesitățile comunicării, adică ei trebuie să realizeze un echilibru final, reprezentat prin acordul și înțelegerea dintre ei, pe baza vehiculării mesajului.

Mijlocul extern prin care se realizează acordul dintre vorbitor și auditor este folosirea, pentru construcția mesajului și pentru decodarea lui, a unui instrument comun, adică a limbii cunoscute de către ambii interlocutori. Comunicarea interumană este un ansamblu de sisteme de transfer de informații prin intermediul limbajului verbal, dar și a altor canale de comunicare nonverbale sau extralingvistice. Comunicarea verbală, utilizând limbajul verbal articulat, se realizează pe canalul cel mai specializat și totodată specific comunicării având cel mai înalt grad de determinism social, comunicarea nonverbală completează, uneori chiar o suplinește

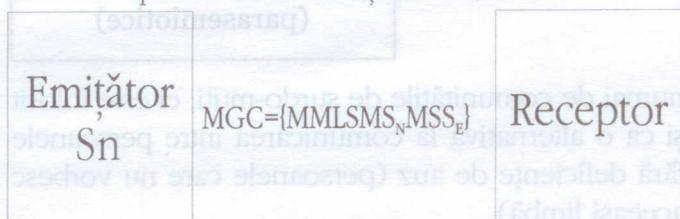
*Câteva particularități ale graiului de pe Valea Crișului în "Fonetica și dialectologie" vol. 1, Ed. Academiei R.P.P. 1958, p.202

pe cea verbală, participând efectiv la definirea dialogului interuman.

Valoarea deosebită a comunicării verbale constă și în faptul că limbajul și cuvintele teaurizează experiența socială, participând ca factori esențiali în psihogeneza umană și în sanogeneză sau în păstrarea echilibrului psihic. În ceea ce privește comunicare nonverbală, ponderea ei este diferită în raport cu vârsta, starea individului, mediul și situația concretă.

În cazul comunicării, s-au întocmit diverse scheme mai mult sau mai puțin pertinente, una dintre cele care realizează legătura dintre lingvistică și alte științe fiind cea a lui V. ENĂTESCU.

În concepția sa, modelul global al comunicării -M.G.C.- cuprinde modelul mesajului lingvistico-semantic (M.M.L.S.), modelul stării sursei (M.Sn) și modelul specific sursei emițătoare (M.S.Se).

După Adam Schaff, locul principal în cadrul schimbului de idei revine semnelor (cuvintele sunt semne și-n concepția lui Ferdinand de Saussure). Exista diverse propuneri de clasificare a sistemelor de semne. J.Greenberg (The languages of Africa - 1963) clasifica semnele în:

- Mijloace de comunicare prelingvistice (moștenite din faza preumană);
- Mijloace lingvistice;
- Mijloace postlingvistice derivate, care transpun semnele limbii în altă substanță.

Pe plan sincron, primele apar ca auxiliare, iar ultimele ca substitute ale mijloacelor lingvistice verbale. Concepția evoluționiștilor (Darwin, Mendel) este că primul tip de comunicare, cea prelingvistică, e caracteristică epocii primare a omenirii și s-a realizat prin semne ce nu alcătuiau un sistem destul de bine consolidat.

Cu rol secundar, semnele prelingvistice (gesturi, tipete, exclamații), continuă să se folosească și în prezent. Odată cu „crearea limbajului sonor“, omul „dobândește primul sistem de semne“ consolidat și organizat în scop de comunicare. Fiind caracterizat prin dubla articulare, limbajul sonor permite descompunerea ideilor și organizarea lor în infinite variante în funcție de scopul comunicării. Pe de altă parte, prezintă dezavantajul de a fi emis pe un sin-

gur canal, fapt ce a determinat persistența, coexistența sau chiar dezvoltarea unor canale complexe de comunicare nonverbală. Același fapt a determinat și apariția mijloacelor de comunicare postlingvistice (încadrate de integraliști în cadrul sistemelor sau modalităților antroposemiotice de comunicare). Ele sunt rezultatul dezvoltării civilizațiilor și sunt create pe baza limbajului sonor: scris, desen, tipar, sisteme de teletransmisie și memorare. Sebeok distinge sistemele de comunicare exclusiv umane (antroposemiotice), de cele care reprezintă produsul final al seriilor evolutive anterioare, denumite pansemiotice. din categoria celor antroposemiotice unele au ca bază indispensabilă de integrare limbajul sonor (scriere, în timp ce pentru celelalte limbajul sonor constituie doar un model analitic (desenul, codul rutier).

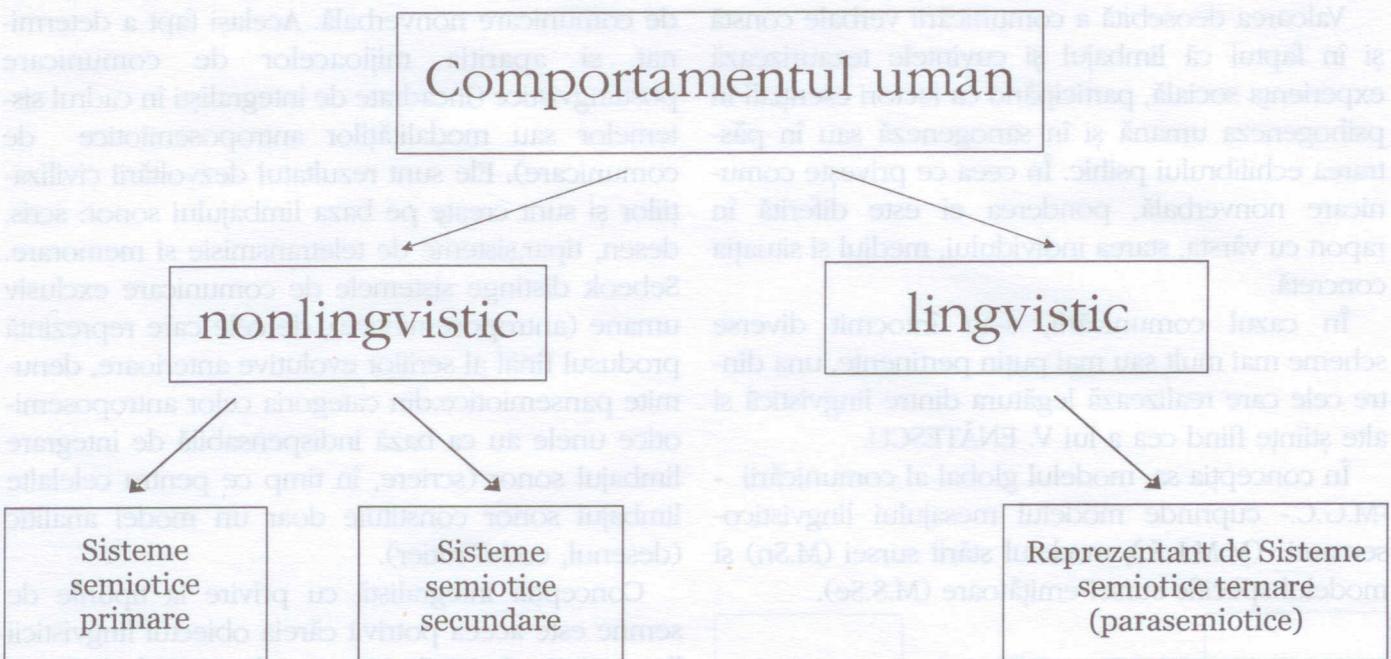
Concepția integralistă cu privire la tipurile de semne este aceea potrivit căreia obiectul lingvisticii îl constituie „Semnele care au valoare simbolică, sau cele care sunt în exclusivitate și simboluri“. (E.Coșeriu - Introducere în lingvistică). Ceea ce caracterizează limbajul animal nu sunt semnele, ci doar expresii, deoarece: „Limbajul animal“ ar fi un pseudolimbaj și s-ar distinge fundamental de limbajul omului, pentru că „semnele“ sale nu posedă valoarea simbolică și convențională.

Pe care o au semnele limbajului uman: „semnele“ animalelor ar corespunde mai curând reacțiilor elementare care în manifestările umane sunt strigătele și care nu constituie expresie lingvistică propriu-zisă. Studiile privind comportamentul animal (etologia) au completat cercetarea lingvistică propriu-zisă, dezvoltându-se noi direcții de abordare pentru mijloacele de comunicare gestuală și pentru prozodie (în psiholingvistică).

Datorită limbajului se declanșează întreaga viață psihică, ceea ce include toate procesele psihice superioare-imaginație, gândire, memorie, atenție, creativitate este condiția creării lumii spirituale a omului, anume ca să poți gândi lumea. „Lumea fără limbaj nu poate fi gândită“, deoarece „limbajul este anterior tuturor diferențierilor culturale, fiind atât bază, cât și formă a culturii“ (E. Coșeriu). De aceea și P. Schweiger considera că: a) limba este un sistem semiotic general; b) limba, fiind o caracteristică esențială a omului, studiul său aparține antropologiei culturale și cognitive; c) semiotica și antropologia intercondiționează, atât în mod obiectiv, cât și subiectiv.

Se conturează astfel, în funcție de limbaj, un

întreg comportament uman ce ar putea fi redat prin următoarea schemă:

În mod tradițional, lingvistica este „studiul părții lingvistice a comportamentului uman“, dar, datorită rolului său deosebit, comunicarea nonverbală este studiată și analizată, conform prevederilor noilor programe de învățământ, începând din clasa a IX-a.

Semiotica extraverbală / nonverbală, știința semnelor, exprimată prin mers, mimică, gestică, face parte din disciplinele ce studiază limbajul nonverbal.

Componentele limbajului nonverbal sunt prezente în orice act de comunicare, ele fiind expresia spontaneității și a capacității expresive a fiecărui individ. Atât constructele limbajului verbal, cât și artificiile paraverbale sau nonverbale, pot fi considerate niște semne care poartă sau generează numeroase semnificații. În cadrul comunicării nonverbale se disting în mod clasic trei mari componente: gestică, mimica și mersul.

1. Gestică

În general, gestică încearcă să susțină comunicarea verbală, suplinind uneori dificultățile acesteia. Astfel, într-un mediu zgomotos, într-o discuție purtată la o distanță mai mare, cu persoane care înțeleg mai dificil limba sau au probleme cu auzul, intră în funcție limbajul gestual, încercând să-l suplinească pe cel verbal.

În cadrul surdo-mutității, limbajul gestual se folosește în mod sistematic în locul celui oral, conturându-se un întreg alfabet.

Limbajul semnelor este un sistem de comunicare

ce folosește gesturile, fiind interpretat prin apelul total făcut vizualului. Acest limbaj nu este folosit

numai de comunitățile de surdo-muți, ci este folosit și ca o alternativă la comunicarea între persoanele fără deficiențe de auz (persoanele care nu vorbesc aceeași limbă).

Prin folosirea limbajului semnelor, se conturează „o gramatică facială“ care include elemente specifice care pot modifica semnificațiile: clasificare a gesturilor, după Enătescu, este următoarea:

- Gesturile propriu-zise, reprezentate de mișcări ale extremităților corpului: degete, mâini, brațe, cap în care predomină dinamica mâinilor;
- mimica sau gesturile mimice, care sunt reprezentate de mișcări ale mușchilor feței cu semnificație expresivă sau comunicantă;
- pantomima, ce reprezintă un sistem organizat de gesturi și mimică.

Gradul de folosire a gesturilor variază. Ele sunt mai numeroase și mai frecvente la copii decât la adulți, la populațiile tribale decât la cele civilizate, la meridionali decât la nordici și între persoane în raport direct cu gradul de afectivitate ce străbate comunicarea.

2. Mimica

Mimica constituie un canal expresiv deosebit de bogat în stări emoționale și afective. Ea este reprezentată atât de mișcări ale mușchilor feței, cât și de mișcări ale altor grupuri de mușchi cefalici.

Deci, se poate vorbi de un sistem expresiv în care un rol deosebit îl au jocul sprâncenelor, cutele realizate pe frunte și deplasările și modificările

zonei bucale și labiale cu deplasarea regiunilor învecinate. Există o întregă gamă de expresivitate specifică depresiei, completată de o gamă expresivă specifică plânsului. La antipodul celor două modele anterioare, se situează exprimarea veseliei și a râsului. Interesantă de amintit este posibilitatea de a exprima prin râs stări mult mai complexe și mai diversificate decât se presupune la prima vedere.

Controlul mimicii se efectuează în raport cu dezvoltarea sistemului receptor chinestezeic și este corelat atât cu vârsta cât și cu modelele de comunicare existente în microgrup.

3. Mersul

Mersul a furnizat multe date de o deosebită valoare începând cu medicina generală cu toate specialitățile ei și terminând cu psihologia și chiar științele educației. Se afirmă că, dintre toate mișcărilor omului, mersul se efectuează cu cel mai mare randament și cu un consum economic de energie, de aceea mersul a fost analizat de diverse ramuri ale medicinei, dar și de alte științe. Mersul ca sistem expresiv, fiind inclus ergomotricității și comportamentului, poate fi considerat atât ca participant la expresivitate cât și la proiecția personalității, dar și apartenent pantomimei. Modelul expresiv al mersului se include în modelul general expresiv de atitudine al individului. Există un mers timid, un mers șovăitor, care la polul opus modelul îndrăzneț, plin de sine, energie. Există un mers vioi al unei persoane vesele, la fel cum există un mers trist sau un mers obosit. Genurile de expresivitate a stărilor psihologice nu sunt determinate în mod voluntar, intenționat pentru a comunica, ci devin comunicante prin posibilitățile de comunicare nonverbală care funcționează între indivizii unui microgrup. Asemeni mersului, un indicator al vârstei unei persoane, tipul său, statutului marital, locului de origine, religiei sau ocupației îl constituie îmbrăcămintea care prin valorile sale devine, mai ales în perioada contemporană, o marcă a personalității. Conceptul de limbaj nonverbal a suscitat discuții între diverșii specialiști, redenumind după cum se constată în abordările asupra comunicării în perioada contemporană, o latură importantă a limbajului, folosit pentru a face posibilă receptarea unui mesaj. Manualul de clasa a IX-a analizează tipurile de comunicare verbală, nonverbală, paraverbală, apelându-se la exerciții concrete de tipul: „Să presupunem că trei persoane stau de vorbă. La un moment dat una dintre ele spune ceva și face semn

cu ochiul celei de-a doua, astfel încât cea de-a treia nu-l poate remarca. Cum poate fi înțeles acest semn? Pentru a fi cât mai exact construiți un dialog cu această situație descriind semnul cu ochiul prin intermediul naratorului care asistă la discuția celor trei.“ Înțelegerea diferitelor gesturi mișcări mimice și elemente ce țin de poziția corpului conduce, în primul rând, la receptarea corectă, simultan a mesajului transmis. Rolul deosebit al comunicării nonverbale este sugerat și de lărgirea sferei utilizării lui, prin persuasiunea în negociere și în afaceri, în general.

Finalități	Conștințe și capacități	Atitudine față de desfășurarea unei activități	Atitudini sociale

Bibliografie:

1. Chenzbraun, Eugenia, *Modalități de comunicare în lumea animalelor*, Editura Științifică, București, 1973
2. Coșeriu, Eugenio, *Introducere în lingvistică*, Editura Echinoc, Cluj, 1995
3. Coșeriu, Eugenio, *Lingvistică integrală*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996
4. Enătescu, Virgil, *Comunicare extraverbală*, Editura Dacia, Cluj, 1987
5. Schveiger, Paul, *O introducere în semiotică*, Editura Științifică, București, 1984
6. Stanton, Nicki, *Comunicarea*, Ed. Științifică și tehnică, București 1995
7. Șchiopu, Ursula, *Dicționar enciclopedic de psihologie*, Editura Babel, București, 1997
8. Wald, Lucia, *Sisteme de comunicare umană*, Ed. Științifică, București, 1973

Metode alternative de evaluare

Prof. Ioana Furdui,
Grup Școlar „Ioan Ossian” Șimleu Silvaniei

Metodele tradiționale de evaluare sunt importante mai ales când profesorul realizează un echilibru între probele orale, scrise și practice. Ponderea lor va continua să fie dominantă în cadrul acțiunilor evaluative. Există totuși o serie de obiective educaționale, în special cele aparținând domeniului afectiv și care contribuie la dezvoltarea personalității elevului și care nu pot fi măsurate prin utilizarea metodelor clasice. Grondlund realizează un inventar al obiectivelor pentru care metodele tradiționale sunt mai puțin (uneori deloc) eficiente:

OBSERVAREA SISTEMATICĂ A COMPORTAMENTULUI ELEVILOR

Profesorul are la dispoziție trei modalități:

- Fișa de evaluare
- Scara de clasificare
- Lista de control/ verificare

Aceste instrumente se utilizează atât pentru evaluarea procesului, cât și a produselor realizate de elevi.

Finalități	Comportamente
Cunoștințe și capacități	Vorbirea, ascultarea, realizarea unor experimente complexe de laborator, desene, dans, abilități muzicale
Atitudinea față de desfășurarea unei activități	Eficiența planificării, utilizarea timpului, utilizarea echipamentelor și a altor surse, demonstrarea unor caracteristici ca: inițiativa, creativitatea, perseverența, încrederea în sine
Atitudini sociale	Preocuparea pentru bunăstarea celorlalți, respectul față de lege, respectul față de bunurile celorlalți, sensibilitate la problemele sociale, preocuparea față de instituțiile sociale, dorința de a lucra pentru îmbunătățirea aspectelor sociale.
Atitudini științifice	Deciderea la nou, sensibilitate la relații de tip cauză – efect, minte iscoditoare
Interese	Exprimarea sentimentelor pentru diferite activități ocazionale, estetice, științifice, sociale, vocaționale, de tip liber
Aprecieri	Exprimarea unor sentimente de apreciere și satisfacție pentru natură, muzică, artă, literatură, contribuții sociale importante.
Adaptări/Ajustări	Relația cu colegii, reacția la laudă și critici, reacția față de autoritatea profesorului, emotivitatea, adaptarea socială.

Dintre metodele alternative putem aminti:

- Observarea sistematică a comportamentului elevului
- Investigația
- Proiectul
- Portofoliul
- Autoevaluarea

1. Fișa de evaluare

În fișa de evaluare sunt înregistrate date factuale despre evenimentele cele mai importante observate de profesor.

Exemplu:

Clasa	Numele elevului .....
Disciplina	.....
	Data .....
Evenimentul	
Interpretare	

Gronlund face următoarele observații importante cu privire la fișa de evaluare:

- Limitarea observării doar la câteva comportamente
- Utilizarea fișei numai în cazul elevilor cu probleme (care au nevoie de sprijin și îndrumare).

2. Scara de clasificare

Exemplu:

În ce măsură elevul a participat la discuții:

niciodată

rar

ocazional

frecvent

întotdeauna

În ce măsură comentariile au fost în legătură cu tema discuției:

niciodată

rar

ocazional

frecvent

întotdeauna

Scările de clasificare pot fi numerice, grafice și descriptive.

3. Lista de control/verificare

Deși par similare, principala diferență dintre scara de clasificare și lista de control este că prima indică profesorului gradul în care o anumită caracteristică este prezentă sau frecvența cu care un comportament apare, pe când cea de a doua reprezintă o metodă de evaluare prin care profesorul înregistrează doar faptul că o caracteristică anume sau o acțiune este prezentă sau absentă (Gronlund).

Exemplu:

A urmat instrucțiunile		
A cerut ajutor atunci când a avut nevoie	Da	Nu
A cooperat cu ceilalți	Da	Nu
A așteptat să-i vină rândul pentru a utiliza materialele	Da	Nu
A împărțit materialele cu ceilalți	Da	Nu
A încercat activități noi	Da	Nu
A dus activitatea până la capăt	Da	Nu
A pus echipamentele la locul lor după utilizare	Da	Nu
A făcut curat la locul de muncă	Da	Nu

INVESTIGAȚIA

Investigația reprezintă o activitate care durează nu mai mult decât o oră de curs și poate fi descrisă după cum urmează: elevul primește o sarcină cu instrucțiuni precise, pe care trebuie să o înțeleagă și apoi să o rezolve, demonstrând o gamă de cunoștințe și capacități. Investigația reprezintă o posibilitate pentru elev de a aplica în mod creativ cunoștințele și de a explora situații noi sau foarte puțin asemănătoare cu experiența anterioară.

Propun utilizarea acestei metode în evaluarea temei „Influența concentrației asupra echilibrului chimic”.

Competențele specifice, cele derivate și itemii corespunzători (cuprinși în fișa de evaluare) sunt prezentate în tabelul de mai jos:

C.S	Competențe derivate	Itemi
1.1	1.1.1. Să clasifice sărurile după tăria acidului și bazei din care provin 1.1.2. Să încadreze hidroliza sărurilor în categoria reacțiilor reversibile 1.1.3. Să încadreze o reacție cu degajare de gaz în categoria reacțiilor practic ireversibile	II _b II _b III _c
1.3	1.3.1. Să argumenteze unele utilizări ale procesului de hidroliză a sărurilor	II _d
2.1	2.1.1 Să efectueze experiențe după instrucțiuni scrise 2.1.2 Să stabilească experimental pH- ul unor soluții, folosind hârtia indicator	I _a II _c II _e II _a
2.2	2.2.1 Să colecteze datele rezultate din experiențe și să le prezinte sub formă de tabel	I _c
2.4	2.4.1 Să proiecteze un plan al activităților experimentale privind deplasarea echilibrului prin modificarea concentrației particulelor din sistemul de reacție	III _a
3.1	3.1.1 Să coreleze valoarea pH-ului unei soluții cu caracterul acidobazic al acesteia 3.1.2 Să stabilească sensul deplasării echilibrului chimic, prin modificarea concentrației particulelor sistemului de reacție, aplicând principiul lui Le Châtelier 3.1.3 Să aplice, într-un nou context, cunoștințele teoretice referitoare la influența concentrației asupra echilibrului chimic, la reacția de neutralizare	II _b I _c III _b III _c III _d
4.1	4.1.1 Să transpună, în ecuații chimice, fenomenul chimic studiat, cunoscând substanțele intrate în reacție și unul dintre produșii acesteia 4.1.2 Să modeleze, prin ecuații chimice, transferul de protoni în cazul reacției de hidroliză a unei sări 4.1.3 Să modeleze, prin ecuații chimice, o reacție prin care un acid tare înlocuiește un acid mai slab decât el dintr-o sare a acestuia	I _b II _b II _c

Numele și prenumele elevului.....

Clasa: a X-a.....

Disciplina: Chimie

FIȘĂ DE EVALUARE

Tema: Influența concentrației asupra echilibrului chimic

Experimentul I.

a) Toarnă într-un pahar Berzelius 20 ml apă distilată, la care adaugă 2 picături soluție saturată de FeCl_3 și 2 picături de soluție de KSCN . Împarte soluția în părți egale în 4 eprubete.

b) Ținând cont că după reacție sistemul conține ionul complex $[\text{Fe}(\text{SCN})_6]^{3-}$ de culoare roșie, scrie ecuația reacției care a avut loc:

c) Păstrează prima eprubetă ca etalon de comparație, realizează experiențele conform indicațiilor din tabelul de mai jos și completează rubricile libere cu observațiile și concluziile desprinse.

Nr. eprubetei	Culoarea inițială	Se adaugă un exces de			Culoarea finală	Sensul în care este deplasat echilibrul
		FeCl_3	KSCN	KCl		
	A	B	C	D	E	F
1						
2		2-3 picături				
3			2-3 picături			
4				un vârf de spatulă		

Păstrează proba martor pentru experimentul următor.

Experimentul II.

a) Determină cu ajutorul hârtiei indicator de pH valoarea acestuia în soluția de FeCl_3

pH= .....

b) Interpretează valoarea găsită

.....

c) Introdu într-o eprubetă aproximativ 1 ml soluție de FeCl_3 și adaugă apoi un vârf de spatulă $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$.

Notează observațiile și interpretează fenomenul.

d) Având în vedere echilibrul existent în soluția de FeCl_3 , interpretează fenomenul care are loc la adăugarea acestei soluții pe o suprafață metalică acoperită cu un strat de oxid. Ce importanță practică are acest fenomen?

.....

e) În proba martor de la experimentul I adaugă un vârf de spatulă de $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$.

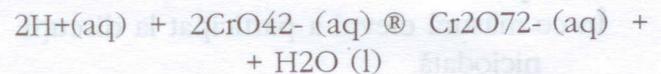
Notează observațiile și interpretează fenomenul.

.....

Experimentul III.

În flacoanele de pe masă ai $\text{K}_2\text{CrO}_4(\text{aq})$, $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7(\text{aq})$, $\text{HCl}(\text{aq})$, $\text{NaOH}(\text{aq})$.

Studiază experimental influența concentrației în echilibrul:

a) Proiectează modul de lucru și efectuează experiențele propuse.

b) Notează observațiile și concluziile pentru fiecare experiență.

c) Stabilește concluzia finală, având grijă să incluzi și principiul lui Le Châtelier.

d) Propune alte substanțe care în soluție pot avea același efect ca și HCl și NaOH .

BAREM DE NOTARE

EXPERIMENTUL I

a) Obținerea soluțiilor din cele patru eprubete

..... 1 punct

b) Ecuația reacției chimice .....

.....0,5 puncte

c) Completarea tabelului: coloanele A și E

.....0,5 puncte

coloana F..... 1 punct

EXPERIMENTUL II

a) Determinarea experimentală a pH-ului

.....0,5 puncte

b) $-\text{FeCl}_3$ care este o sare care provine de la un acid tare și o bază slabă hidrolizează, soluția

are caracter acid .....0,5 puncte
 - Ecuația reacției de hidroliză .....
 ..... 0,5 puncte
 c) - Observații: degajare de gaz .....
 ..... 0,1 puncte
 - Interpretare: HCl rezultat prin hidroliza FeCl₃ reacționează cu carbonatul de sodiu, degajând CO₂, echilibrul acestei reacții fiind practic complet deplasat spre dreapta.....
 ..... 0,2 puncte

- Ecuația reacției dintre HCl și Na₂CO₃.....
 ..... 0,1 puncte

Deplasarea spre dreapta a echilibrului reacției de hidroliză a FeCl₃ .....0,1 puncte

d) - HCl rezultat prin hidroliza FeCl₃ reacționează cu oxidul ce acoperă suprafața metalului ..... 0,25 puncte

- importanța: soluția de FeCl₃ este folosită ca decapant ..... 0,25 puncte

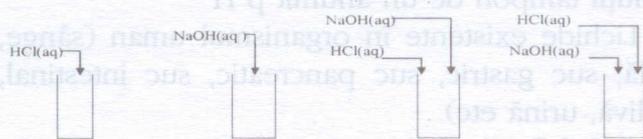
e) - Observații: decolorarea soluției ..... 0,1 puncte

Interpretare: HCl rezultat prin hidroliza FeCl₃ reacționează cu Na₂CO₃, determinînd scăderea concentrației FeCl₃ din sistemul de reacție. Conform principiului lui Le Châtelier echilibrul formării ionului complex [Fe(SCN)₆]³⁻ este deplasat spre stînga ..... 0,4 puncte

EXPERIMENTUL III

a) Proiectarea experiențelor și realizarea lor ..... 1 punct

Se poate aplica următoarea schemă:

Cele patru eprubete conțin K₂CrO₄(aq).

Se procedează la fel, însă în loc de K₂CrO₄(aq) se utilizează K₂Cr₂O₇(aq).

b)..... 1 punct

c)..... 0,5 puncte

d).....0,5 puncte

OFICIU..... 1 punct

PROIECTUL

Proiectul reprezintă o activitate mult mai amplă decât investigația, care începe în clasă prin definirea și înțelegerea sarcinii, eventual și

prin începerea rezolvării acesteia. Se continuă acasă pe parcursul a câtorva zile sau săptămâni, timp în care elevul are permanente consultări cu profesorul. Activitatea se încheie tot în clasă, prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și, dacă este cazul, a produsului obținut.

Proiectul prezintă o serie de caracteristici care face utilizarea lui deosebit de importantă și de necesară în formularea unei aprecieri globale a capacităților elevului:

- are pronunțat caracter formativ și, uneori, creativ;
  - reușește să înglobeze zone întinse de conținut;
  - permite abordarea de domenii noi, extinderea conținutului lecției clasice, dacă tema propusă este interesantă, justificată didactic și dacă există resurse pentru abordarea ei;
  - evaluarea are caracter strict individualizat sau permite o corelare a activității de grup;
  - are prin excelență caracter sumativ, antrenând cunoștințe, priceperi, abilități și atitudini diverse, construite pe parcursul unei perioade mai lungi de învățare;
  - poate avea și caracter formativ, îmbunătățind tehnica de abordare a activităților experimentale, de urmărire a modificărilor observabile și de consemnare ordonată a acestora, de interpretare a datelor experimentale;
  - poate releva motivația intrinsecă a unor elevi, domeniile de interes;
  - poate aprecia gradul de implicare al elevilor într-un efort de învățare suplimentar, identificând eventuale premize pentru evoluția ulterioară (rol de prognostic);
  - activitățile de documentare bibliografică sunt deosebit de utile pentru formarea în vederea unei educații permanente;
  - se pot realiza conexiuni cu alte obiecte de învățământ, cu modalitățile de investigare transdisciplinare, cu realitatea de fiecare zi.
- Ca și investigația, proiectul poate fi individual sau în grup. Subiectul va fi ales la început de profesor, apoi, după ce se obișnuiesc cu acest tip de activitate, elevii își pot alege propriile teme. În această ultimă situație este important ca elevii:
- să aibă un anumit interes pentru subiectul respectiv;
  - să cunoască dinainte unde își vor găsi sursele materiale;
  - să fie nerăbdători în a crea nu produs de care

să fie mândri;

- să nu aleagă subiectul din cărți vechi sau să urmeze rutina din clasă;
- să speră că părinții vor fi înțelegători și interesați de subiectul ales.

Printre capacitățile care se evaluează în timpul realizării proiectului, enumerăm:

- metodele de lucru;
- utilizarea corespunzătoare a bibliografiei;
- utilizarea corespunzătoare și în siguranță a substanțelor chimice, a aparaturii de laborator, precum și a altor materiale;
- acuratețea tehnică;
- corectitudinea soluției;
- generalizarea problemei;
- organizarea materialului într-un raport;
- calitatea prezentării;
- acuratețea figurilor.

Pentru a stabili strategia de evaluare a proiectului, profesorul trebuie să clarifice, în colaborare cu elevii, următoarele probleme:

- se va evalua procesul, produsul sau amândouă?
- care va fi rolul profesorului: tutor, evaluator continuu, evaluator doar la sfârșitul proiectului?
- care este politica resurselor materiale necesare? Le va oferi profesorul sau, ca parte a sarcinii, elevii trebuie să le procure?
- vor fi anumite activități intermediare impuse de profesor (de exemplu, prezentarea unui plan preliminar)? Se dă un anumit format pentru prezentarea raportului?

Câteva sugestii de subiecte care se pot da elevului pentru un proiect la chimie:

a) Dacă ești interesat de problema „**Sănătatea și alimentația**“, poți alege:

- Rolul fiziologic al substanțelor minerale în organismul animal (clasa a IX-a)
- Influența fiziologică a unor alcooli asupra organismului uman (clasa a XI-C1)
- Glucidele și viața (clasa XII- C1, XI – C4)
- Compoziția chimică a alimentelor (clasa a XI – C4, XII - C1)
- Substanțele chimice - principii active ale unor medicamente naturale și de sinteză (XI – C4, clasa XII-a)
- Rolul enzimelor în organism (clasa a XI – C4, XII-a)

b) Dacă ești interesat de problema „**Aspecte ale dezvoltării chimiei**“, poți alege:

- Sistemul periodic al elementelor, istoric, actualitate, perspectivă în lumina structurii electronice

a atomilor (clasa a IX-a)

- Biografia atomului (clasa a IX-a)
- Din istoricul descoperirii unor metale (clasa a IX-a)
- Cei patru Curie și radioactivitatea (clasa IX-a)
- Alfred Nobel și dinamita (clasa a X – C4, XI – C1)
- c) Dacă ești interesat de problema „**Chimia și viața cotidiană**“, poți alege:
  - Aplicații ale metalelor și aliajelor (clasa a IX-a)
  - Factori poluanți ai atmosferei, apei, solului (clasa IX-a).
  - Echilibre acido-bazice în organismul uman (clasa X – C1, XII – C2)
  - Surse naturale de materie organică (clasa a XI – C1)
  - Civilizația materialelor sintetice (clasa a XI – C1)
  - Pile electrice (clasa a X – C1, XII – C2)
  - Chimia în sprijinul cuceririi cosmosului (clasa X – C1)
  - Hidrogenul - combustibil al viitorului (clasa X – C1)

Prezentăm un model de proiect realizat de un microgrup pe tema „**Echilibre acido-bazice în organismul uman**“.

Proiectul a fost structurat astfel:

- Considerații teoretice asupra conceptelor de acizi și baze
  - Teorii asupra acizilor și bazelor:
    - § teoria lui Arrhenius
    - § teoria protolitică (Brønsted - Lowry)
    - § teoria electronică (Lewis)
  - pH-ul soluțiilor
  - soluții tampon
    - activitate experimentală: obținerea unor soluții tampon de un anumit p H
- Lichide existente în organismul uman (sânge, bilă, suc gastric, suc pancreatic, suc intestinal, salivă, urină etc) .
  - Rol fiziologic
  - Valoarea pH-ului acestor lichide biologice
- Influența pH-ului asupra activității catalitice a enzimelor.
  - Echilibre acido-bazice în sânge.
  - Capacitatea tampon ridicată a plasmei sanguine
    - Substanțe tampon în din sânge: sistemul fosfaților, bicarbonaților, proteinelor.
    - Echilibre acido-bazice în stomac.
    - Acțiunea acidului clorhidric din suc gastric
    - Echilibre acido-bazice la nivelul mucoasei stomacale
      - Activitate experimentală: metoda volumet-

rică pentru dozarea acidității sucului gastric

■ Activitate experimentală: examenul enzimatic al sucului gastric (determinarea pepsinei)

Proiectul cu tema „**Alfred Nobel și dinamita**” poate avea următoarea structură:

- Alfred Nobel - date biografice.
- Premiile Nobel
  - Ce sunt
  - Domeniile în care se acordă
  - Fundația Nobel
  - Alegerea câștigătorilor (laureaților), ceremonia decernării premiilor
- Premiile Nobel - chimie
  - Secolul XX și premiile Nobel în chimie (anul, laureați, contribuție)
  - Premiul Nobel – chimie 2001
  - Premiul Nobel chimie- 2002
- Laureați ai premiilor Nobel și secretul celebrității
- Din biografia unor laureați ai premiilor Nobel
- Realizarea unor panouri pe teme cum ar fi:
  - Cei patru Curie și radioactivitatea
  - Centenar Premiile Nobel
  - Premiul Nobel 2003- chimie, fizică, fiziologie/medicină
- Înregistrări pe casete video pe tema „Personalități ale secolului XX”, având ca subiect laureați Nobel

PORTOFOLIUL

Portofoliul reprezintă un instrument de evaluare complex, care include rezultatele relevante obținute prin celelalte metode și tehnici de evaluare. Aceste rezultate privesc probele scrise, orale și practice, observarea sistematică a comportamentelor școlare, proiectul, autoevaluarea, precum și sarcini specifice disciplinei chimie. Portofoliul reprezintă „cartea de vizită” a elevului, urmărindu-i progresul de la un semestru la altul, de la un an școlar la altul sau chiar de la un ciclu de învățământ la altul.

Utilizarea portofoliilor

- Elevii devin parte a sistemului de evaluare și pot să-și urmărească, pas cu pas, propriul progres.
- Elevii și profesorii pot comunica (oral sau scris) calitățile, defectele și ariile de îmbunătățire a activităților.

- Elevii, profesorii și părinții pot avea un dialog despre ceea ce elevii pot realiza, atitudinea față de disciplina chimie, despre progresul care poate fi făcut în viitor.

- Factorii de decizie, având la dispoziție portofoliile elevilor, vor avea o imagine mai bună asupra a ceea ce se petrece în clasă.

Conținutul unui portofoliu depinde de scop, vârsta elevilor, metodele și tehnicile de evaluare utilizate de profesor la clasă. Astfel, poate conține:

- rezultatele în urma aplicării metodelor tradiționale de evaluare (probe practice, scrise, orale, teme pentru acasă);
- investigații individuale sau de grup;
- proiecte individuale sau de grup;
- fișe de observare(evaluare) ale profesorului;
- comentarii ale profesorului la unele din activitățile de mai sus;
- biografiile ale unor chimiști;
- recenzia unei cărți sau a unui articol;
- soluții de probleme deosebite;
- probleme propuse de elev;
- eseuri/răspunsuri la diferite chestionare din care să rezulte atitudinea elevului față de studiul chimiei.

Domeniile / Comportamentele prezente în portofoliu

- Progresul în înțelegerea chimiei;
- Gândirea/Raționamentul logic într-o varietate de conținuturi și situații;
- Legătura dintre diferite ramuri ale chimiei și cu alte discipline
- Utilizarea aparaturii de laborator, a substanțelor chimice;
- Atitudinea față de studiul chimiei;
- Comunicarea profesor-elev-părinte;
- Comunicarea elev-elev.

AUTOEVALUAREA

Elevii au nevoie să se autocunoască. Aceasta le va da încredere în sine și îi va motiva pentru îmbunătățirea performanțelor școlare. Profesorul va ajuta elevii să-și dezvolte capacitățile evaluative, să-și compare nivelul la care au ajuns în raport cu obiectivele și standardele educaționale și să-și impună un program propriu de învățare.

Un loc aparte îl ocupă autoevaluarea compor-

tamentelor din domeniul afectiv. Acest lucru se realizează prin chestionare (în care elevilor li se cere să dea răspunsuri deschise la întrebări) și prin scările de clasificare.

Exemple:

Chestionar

1. Prin rezolvarea acestei sarcini am învățat:

a).....

b).....

c).....

d).....

2. În realizarea acestei sarcini am întâmpinat următoarele greutăți:

a).....

b).....

c).....

d).....

3. Lucrurile care mi-au plăcut la această activitate au fost:

a).....

b).....

c).....

d).....

4. Cred că mi-aș putea îmbunătăți activitatea dacă:

a).....

b).....

c).....

5. Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu (nota, calificativ) .....

II. Scara de clasificare

Fișă de Autoevaluare	SLAB	MEDIU	BUN	FOARTE BUN	EXCELENT
Creativitate					
Motivație					
Independență, Inițiativă					
Curiozitate Intelectuală					
Performanțe Școlare					
Participarea la discuțiile din clasă					
Disciplina în timpul lucrului					
Progresul realizat					
Comportamentul general în clasă					

Observații fizico - geografice efectuate cu elevii în expedițiile montane

Prof. Aurel Medve,
Școala Năpradea

Activitățile complexe pe care elevii le realizează în perioada de pregătire, apoi în timpul desfășurării expediției și în etapa de finalizare a acesteia conduc la formarea și dezvoltarea unor deprinderi de studiu, observare și cercetare specifice particularităților de vârstă ale elevilor. Într-o expediție elevul poate urmări și aplica pe viu cele învățate în școală, fixându-și pe de o parte cunoștințele și deprinderile însușite, iar pe de altă parte dobândind noi cunoștințe științifice și de observare a mediului înconjurător. Prilejul de a observa procesele și fenomenele naturale antropice în direct, în conexiunea și evoluția lor, de a le compara, de a stabili corelații între faptele observate îi dezvoltă elevului capacitatea de analiză și sinteză, dorința de a descoperi, înțelege și explica tainele lumii.

Expedițiile echipajului „Samus 2000“ de la Școala Năpradea s-au desfășurat în zone montane și au avut obiectiv principal cunoașterea și ocrotirea unor rezervații naturale (7), cunoașterea frumuseților naturii (5) și efectuarea de observații fizico-geografice (6) sau etnografice (2).

Ne oprim doar la cele care au vizat observațiile fizico-geografice, cu toate că nici una din cele 20 de expediții nu au avut un caracter îngust, urmărindu-se toate domeniile specifice. Expedițiile organizate mi-au confirmat cu mulți ani în urmă ceea ce noul Curriculum cere pentru disciplina geografie.

Enumerăm câteva argumente:

- expedițiile au asigurat trecerea de la geografia de tip descriptivist spre un demers de învățare care a încurajat înțelegerea relevanței geografiei pentru viața cotidiană a copiilor, asigurând perceperea directă a realității înconjurătoare;
- ele au trezit interesul copiilor de a cunoaște natura pe viu, de a investiga, de a înțelege faptul geografic imediat, deoarece ceea ce la școală se învață dispare, în natură apare unitar, asigurând o percepție globală;
- prin cunoașterea monumentelor naturii și a unor rezervații naturale și prin acțiuni de ecologizare

(igienizare) întreprinse de elevi au înțeles importanța protecției mediului ambiant favorabil unei vieți sănătoase și echilibrate;

- prin observațiile fizico-geografice efectuate de elevi, studiul geografiei a depășit spațiul îngust al sălii de clasă, natura înconjurătoare devenind mediul firesc de înțelegere a fenomenelor și proceselor geografice, a cunoașterii și înțelegerii peisajului geografic;

Din multitudinea exemplelor adunate de-a lungul a 20 de expediții ne vom opri doar la câteva activități de învățare pe care le-am realizat, aproape an de an.

Pentru situarea corectă în timp și spațiu elevii au efectuat exerciții reale de relaționare a unor repere față de punctele cardinale, de utilizare a unor busole performante, exerciții de descriere a unor secvențe în succesiunea reală de timp a proceselor fizico-geografice, sau exerciții de localizare a elementelor din orizontul local și de deplasare pe poteci necunoscute cu ajutorul hărții și busolei.

Cunoașterea și interpretarea suporturilor cartografice are o mare importanță pentru elevii expediționari. Elevii se obișnuiesc repede să orienteze harta, stabilind corespondența dintre semnele convenționale și elementele reale din natură, găsind poteca corectă și repere semnificative, calculând diferențe de nivel, distanțe și timpi de mers, folosind corect scara de proporție și legenda hărților. Pe baza celor văzute, cu ajutorul hărților elevii au alcătuit descrieri complexe a traseelor parcurse, utilizând termeni geografici în contextul real.

Pentru investigarea și interpretarea fenomenelor din mediul geografic am avut în vedere dotarea cercului de turism cu aparate și instrumente specifice (busole, rulete, ciocan geografic, altimetru, ph-metre, termometre, pluviometru, batimetru) unele originale și instruirea elevilor asupra tehnicii observațiilor.

În domeniul geologiei s-au concretizat în identificarea și colecționarea unor mâinerale și roci din zonele străbătute, îndeosebi din unele zone

miniere recunoscute (Baia Mare - Baia Sprie, Baia Borșa, Rodna Veche, Vatra Dornei - Iacobeni, ș. a.).

Observațiile geomorfologice efectuate au avut ca scop identificarea anumitor elemente și forme de relief, înțelegerea cauzelor și a dinamicii acestora, precum și a rolului factorului uman în modificarea reliefului. Privind la fața locului elevii au înțeles caracteristicile reliefului glaciar (Făgăraș, Retezat, Bucegi, Rodna), structural (Ceahlău, Ciucaș, Bucegi, Hășmașul Mare) sau ale celui caustic (Plopiș, Bucegi).

Foarte interesante și atractive pentru elevi sunt observațiile hidro-meteorologice. Au fost câteva expediții în care toți elevii au fost antrenați la efectuarea unor complexe observații microclimatice comparative în colaborare cu renumite stații meteorologice. S-au făcut măsurători ale vitezei unor râuri, ale evoluției diurne a temperaturii unor lacuri și râuri, precum și observații batimetrice asupra lacurilor glaciare din Munții Rodnei (Iezerele Buhăiescului și Lacul Știol), și a Tăurilor Chendroasei (Muntele Gutâi).

În domeniul biogeografiei observațiile s-au concentrat spre identificarea, cunoaștere și ocrotire monumentelor naturii, a unor elemente floristice rare și de asemenea asupra răspândirii și etejării vegetației, insistând asupra zonei subalpine. Străbătând numeroase rezervații naturale și științifice (Gutâi, Rarău, Ceahlău, Ciucaș, Făgăraș, Bucegi, Retezat ș. a.) elevii au învățat să prețuiască valoarea științifică și peisagistică a acestora, și de asemenea și-au format (majoritatea) un comportament ecologic adecvat, în zonele protejate și în afara acestora. Membrii ai C.T.M. „Samus 2000” au participat la ample acțiuni de ecologizare în Munții Retezat și Făgăraș cărând în spate tone de deșeurii. Treptat elevii au învățat că florile trebuie admirate și nu rupte, iar resturile să fie adunate și aduse de pe munte în rucsac.

Cu certitudine expedițiile școlare cu caracter geografic răspund pe deplin paradigmei principale a noului curriculum: „trecerea de la general la local, de la teorie și abstract la practic și concret”.

Expedițiile echipajului „Samus 2000” de la școala Napădău s-au desfășurat în zone montane și au avut obiectiv principal cunoașterea și ocrotirea unor rezervații naturale (7), cunoașterea tranșelor naturii (8) și efectuarea de observații fizico-geografice (6) sau etnografice (3).

Ne oprim doar la cele care au vizat observațiile fizico-geografice, cu toate că nici una din cele 20 de expediții nu au avut un caracter îngust, urmărindu-se toate domeniile specifice. Expedițiile organizate mi-au conștientizat cu mult mai în urmăre că noul Curriculum cere pentru disciplina geografică.

Enumerăm câteva argumente:

- expedițiile au asigurat trecerea de la geografie de tip descriptivist spre un demers de învățare care a încercat înțelegerea relevanței geografice pentru viața cotidiană a copiilor, asigurând perspective directe a realității înconjurătoare;
- ele au trezit interesul copiilor de a cunoaște natura pe viu de a investiga de a înțelege faptul geografic imediat, deoarece ceea ce la școală se învăța dispărea, în natură apare unitar, asigurând o percepție globală;
- prin cunoașterea monumentelor naturii și a unor rezervații naturale și prin acțiuni de ecologizare

Timpul istoric

Alexandru Zub, Iași

Domnul profesor Zub ne atrage atenția asupra timpului. Prezentul articol am putea spune că e pentru istorici, însă citirea lui ne încurajează să dăm importanța cuvenită istoriei: istoria făcută din personaje, evenimente și oameni, istoria pe care fiecare dintre noi o scrie prin propria viață.

În mod curios, deși timpul este dintotdeauna <<pâinea istoricilor>>, nu istoricii sunt cei care s-au rostit mai des asupra naturii acestuia. Ei s-au mulțumit în genere să ia act de schimbări cronologice, să măsoare, să identifice cadențe, metamorfoze, cicluri, sincronii etc., cu alte cuvinte să folosească urmele timpului pentru a țese pânza mereu reînnoită a narațiunii istorice, lăsând pe seama altora speculația marginală.

Abia în secolul nostru și mai ales în ultimele decenii, presați din mai multe direcții, slujitorii lui Clio au socotit că e momentul să coboare ei înșiși în arena disputelor despre timp și temporalitate. Urmarea e demnă de luat în seamă, bibliografia deja considerabilă. Marile congrese de științe istorice au început să înscrie timpul în programele lor ca o temă de interes metodologic în creștere. Ea a mobilizat deja atenția multor istorici de seamă, iar o serie de organisme (societăți, institute, academii), sprijină astăzi cercetările despre timp, unele de caracter interdisciplinar, cum sunt cele promovate în mod expres de International Society for the Study of Time, inițiată de J.T. Fraser acum câteva decenii.

Este tocmai intervalul când și istoricii au făcut pași semnificativi în direcția asumării acestei teme. Ar fi prea fastidios să cităm nume și titluri. Fapt este că studiul istoriografic asupra timpului (în tridimensionalitatea și polimorfismul lui) a devenit o preocupare curentă, iar investigațiile zonale în acest domeniu o formulă dintre cele mai utile, sprijinită și de antropologi, lingviști, etnografi, folcloriști, sociologi etc. Aproape că nu există știință care să nu se preocupe, sub o formă sau alta, de problema timpului. Iar pe măsură ce secolul XX își anunța inexorabila scadență, preocuparea în cauză

a sporit în mod semnificativ. Nu lipseau, ca la orice final de ciclu, sumbrele profetii, viziunile escatologice, semnalele de alarmă cu privire la sfârșitul timpului însuși. Cu atât mai mult se impunea un demers sistematic, lucid, integrativ, menit a spori comprehensiunea pe seama faptelor supuse analizei și a îndepărta pe cât posibil spaimile milenariste.

Furnizând o înțelegere predilect experiențială a duratei, istoricul se apleacă asupra fenomenelor și structurilor acesteia, fără să ignore totuși perspectiva holistică cerută de timpul spiritual. După teolog, filosof, etnolog etc., e rândul lui să facă din timp o temă explicită de reflecție.

În spațiul românesc

La noi, cercetările despre timp au urmat, în mare, aceeași traiectorie. Și aici prioritatea aparține altor discipline, istoriografia venind destul de târziu cu aportul ei teoretic. La început, în secolele XVII-XVIII, nu putea fi vorba decât de reflecții accidentale, pornindu-se de la destinul unor personaje sau evenimente: M. Costin, D. Cantemir, ș.a. Mai apoi, înscrierea țărilor române pe orbita modernizării a impus reflecții ceva mai sistematice asupra timpului. F. Aaron, M. Kogălniceanu, N. Bălcescu, între alții, au făcut referiri la noul timp în acre intra societatea românească.

Abia spre finele secolului XIX, A. D. Xenopol, care dăduse și o importantă sinteză pragmatică, a înțeles să supună timpul unei analize metodice în cadrul sistemului său serial. *Les principes fondamentaux de l'histoire* (1899) constituie astfel un moment de referință, mai ales în forma lor revizuită: *Theorie de l'histoire* (1908). Va fi apoi rândul lui V. Pârvan, la începutul secolului XX, să sistematizeze unele observații cu privire la timp. Idei și forme istorice (1920) formează încă un reper memorabil, la care se pot adăuga reflecții, mai puțin elaborate, de N. Iorga, I. Lupaș, G.I. Brătianu, P.P. Panaitescu, pentru a nu cita decât

puține nume din perioada interbelică. Ele ar merita, desigur, să fie puse în lumină, alături de acelea, mai ample, mai riguroase, ale lui M. Eliade. Ultimul a ajuns să dea lucrări fundamentale pe tema timpului, de n-ar fi să amintim aici decât *Le mythe de l'éternel retour*. Henri Duchene a scris chiar o disertație doctorală pe tema timpului în opera lui Eliade.

Mult mai frecvente apar mediațiile despre timp ale unor filozofi ca L. Blaga, C. Rădulescu-Motru (*Timp și destin*, 1940), I. Petrovici, M. Florian, D.D. Roșca ș.a., care continuă o tradiție ce urcă până la T. Maiorescu, V. Conta și alți gânditori din secolul XIX. Pentru Conta, de pildă, istoria nu era altceva decât <<cartea unde timpul își scrie părerile și impresiile sale>>.

Se admite azi îndeobște, că după un lung <<non-timp>> produs de o societate agrariană, a urmat un scurt <<timp de tranziție>>, anxios și contradictoriu, care a făcut apoi loc unui fel de <<post-istorie>> impusă *manu militari*. Succesiunea de regiuni dictatoriale ce formează, în România, o bună jumătate de secol se poate citi și sub unghiul conduitei față de timp. Refuzul absolut pe care îl opunea E.M. Cioran încă din tinerețe (*Pe culmile disperării*, 1934) e cât se poate de semnificativ în radicalitatea și vehemența lui. <<Malgré ou contre le temps>> indică o atitudine ce definește oarecum destinul nostru, după cum observa Sorin Alexandrescu într-un eseu despre *Paradoxul român* (1976).

Istoria ideilor a înregistrat câteva demersuri notabile prin Adrian Marino, ale cărui considerații despre spiritul timpului se cuvin amintite îndeosebi. Mai departe, în explorările sale cu privire la societatea românească în secolele XVIII-XIX, a mers Alexandru Duțu, care a urmărit ideea de timp din epoca de tranziție, studiind-o prin raportare la elite, dar și la mentalul colectiv: *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII*, 1968; *Les livres de la sagesse dans la culture roumaine*, 1971 etc. Pentru aceeași perioadă se cuvine amintit eseu subscris de Ștefan Lemny cu privire la *Reprezentări ale timpului în secolul XVIII*.

Mai ample și mai curajoase analize în acest domeniu, pornind de la fenomenul modernizării societății românești, a dat însă un sociolog, Ilie Bădescu: *Sincronism european și cultură critică românească*, 1984; *Timp și cultură*, 1988. Perspectiva lui era însă una de antropologie istorică, așa cum se definește ea în cercetările din

ultimul sfert de secol. În acest cadru, l-au interesat modelele de timp și spațiu, trăsăturile timpului național etc.

În ce privește istoria preocupărilor istoriografice legate de timp, câteva demersuri privitoare la Kogălniceanu, istoriografia pașoptistă, momentul *Junimii* (îndeosebi Xenopol și Eminescu), școala critică, perioada dintre cele două războaie mondiale ș.a. aparțin subsemnatului. L. Boia a subscris la rândul său un eseu despre noțiunea însăși de timp (*La duree de l'époque: les métamorphoses d'un concept*, 1985) și două importante cărți despre conduita față de viitor: *L'exploration imaginaire de l'époque*, 1987; *La fin du monde, une histoire sans fin*, 1989.

Schița fugară

Cu aceasta n-am făcut decât să punctăm câteva inițiative dintr-un domeniu ce n-a fost încă sistematizat istoriografic. Atâtea altele ar mai putea fi amintite, cele din domeniul filosofiei, lingvisticii, istoriei științelor mai ales. O meticuloasă prezentare a lor ne propune Solomon Marcus în *Timpul* (1985), unde reflecțiile despre durata istorică sunt exemplificate bibliografic prin A.D. Xenopol, Cătălin Zamfir (*Filosofia istoriei*, 1981), Aura Matei-Săvulescu (*Utopia nemuririi și imortalitatea ei*, 1984), Constantin Noica (*Trei introduceri la devenirea întru ființă*, 1984) ș.a. Mai trebuie citată totuși sinteza postumă a lui L. Blaga, *Ființa istorică* (1977), unde se reiau idei din lucrări anterioare și se tratează în mod special <<durata factorilor stilistici>>. Nu se poate trece cu vederea nici peste sintezele subscrise în ultimii ani de C.I. Gulian, Al. Tănase, V. Isac, Marin Badea, P. Nichițelea, unde problema timpului istoric e tratată destul de amplu.

Se poate deduce și din această schiță fugară că studiile întreprinse de istorici asupra timpului, deși este vorba de o temă esențială, sunt destul de reduse și că cele existente se plasează mai cu seamă într-un registru speculativ, legitim, dar insuficient. Lipsesc cercetările aplicate, cele prin care se pot cunoaște conduitele temporale dintr-o epocă sau alta. Mai ales în această direcție, istoriografia română are multe de făcut, în acord cu preocupările din alte zone de cultură, și cu propriile exigențe cognitive.

(Articol preluat din rev. "Mesagerul Sf. Anton",
ianuarie-februarie, 2003, p. 16-17)

Eminescu și istoria Transilvaniei

Prof. dr. Gheorghe Botiș
Liceul Pedagogic „Gh. Șincai“ Zalău

Zbuciumata istorie a Transilvaniei a constituit o sursă de inspirație atât pentru poezia cât și pentru proza lui Eminescu.

Aplecarea poetului spre cunoașterea trecutului istoric avea la el o motivație bine determinată, originându-se în concepția sa profund patriotică. După cum însuși remarca în ziarul „Timpul” din 22 iulie 1880, „patriotismul ... nu este iubirea țărânei, ci iubirea trecutului. Fără cultul trecutului nu există iubire de țară”.¹

Pentru Eminescu creația teatrală se dorea a fi parte integrantă din repertoriul unui teatru național a cărui misiune trebuia să constea, după cum specifica poetul într-o scrisoare din 1869 ce însoțea articolul *Repertoriul nostru teatral* (18/30 ianuarie 1870), publicat în revista „Familia” (1870), de a studia „ceștiunea națiunii și a religiei – singurile lumi care n-au scăpat și a făcut de mai trăim astăzi”.²

Un asemenea repertoriu teatral trebuia, după opinia sa, să-și aibă rădăcinile în legendarul și gloriosul trecut al românilor de pretutindeni, inclusiv al celor din Ardeal.

Se cuvine să subliniem faptul că Eminescu își propusese să realizeze o rememorare a trecutului în consens cu principiul platonician al reamintirii (anámnesis), potrivit căruia „trebuie să fi învățat cândva mai demult ceea ce ne reamintim acum”.³ Așadar, este vorba despre o reevocare a trecutului în scopul sensibilizării conștiinței prezentului. Ori, tocmai unei atari misiuni trebuiau să-i slujească grandioasele sale proiecte teatrale cu iz național.

După cum se știe, poetul și-a propus să contureze *Legenda Daciei*,⁴ începând cu *Decebal* și *Dragoș Vodă* și ajungând până în lumea propțiendadei ieșene a anilor 1840, ani ai căror

atmosferă și viață socială sunt descrise în fragmentul *Aur, mărire și amor*, scris aproximativ în 1874 și publicat în rezumat, pentru prima dată, de George Călinescu în „Adevărul literar și artistic”, nr. 602, din 19 iunie 1932.

În *Planul lui Decebal* poetul proiectează patru cânturi cu scopul de a creiona o „epopee independentă a Daciei”. Aici apar personaje ce ne amintesc de epopeile altor noroade. Astfel, *Ogur*, cântărețul orb, care cunoaște limbajul păsărilor și-i delectează pe zei atunci când servesc masa, nu este altul decât Homer, grecul. El are misiunea de a fi mesagerul zeilor printre daci, pe care trebuie să-i însuflețească în luptă. Poetul contrapune zeilor Romei pe cei ai Daciei, iar înfruntarea lor este reflexul înfruntării dintre romani și daci.

În proiectul eminescian este amintită și *Dochia*, o vrăjitoare tânără ce apare printre zeii Daciei (*Cântul I*) și care ar fi trebuit să constituie, dacă lucrarea ar fi fost definitivată, și un personaj important al episodului *Traian și Dochia*, punctat în *Cântul al III-lea*.

Revenind asupra portretului Dochiei într-o însemnare din *Pacea pământului viu v-o cer*, Eminescu nota că fiica cea tânără a lui Diurpaneu, fost rege, acum „capul preoților daci”, este cea care, după înfrângerea dacilor, adună poporul „spre emigrare”. Dochia se chinuie între dragostea pentru țara sa și cea pentru Traian, împăratul pe care, totodată, îl și urăște.⁵

Tot în *Planul lui Decebal* corbul *Munin* (personaj preluat din mitologia popoarelor nordice) este cel care vestește pieirea dacilor (*Cântul al II-lea*). După ce *Ogur*, târât de cai cade în marea înghețată și povestește zeilor nordici

¹ M. Eminescu, [Cultul trecutului], „Timpul”, 22 iulie 1880, în vol. Eminescu: sens, timp și devenire istorică, Iași, Univ. „Al. I. Cuza”, 1988, p. 252

² Apud Aurelia Rusu, *Dramaturgie eminesciană*, în M. Eminescu, Teatru, vol. I, București, 1984, p. VI

³ Platon, Phaidon 72 e, în *Opere*, vol. IV, București, 1983, p. 73

⁴ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pâna în prezent*, Ed. a II-a, București 1982, p. 449

⁵ M. Eminescu, Teatru, vol. I, p. 253

nenorocirea Daciei, aceștia, drept răzbunare, hotărăsc dezlănțuirea popoarelor barbare (*Cântul al IV-lea*).

Epopoea proiectată în *Planul lui Decebal* constituia o încercare de materializare a unei intenții similare de tinerețe a poetului denumită *Horiadele*, ce se vroia a fi un fel de epopee națională în care ar fi trebuit să apară figurile legendare ale patrioților ardeleni Horia și Avram Iancu. Tot aici poetul își propusese să explice, într-o formă metaforică, geneza latinistă a poporului nostru, anume, din inima smulsă de vulturul gloriei romane din pieptul Romei muribunde și lăsată să cadă pe pământurile bourului dacic.

În poemul dramatic [*Decebal*], conceput ca parte integrantă a *Legendei Daciei*, poetul consemnează în preambul faptul că “zmeii Daciei... au strălucit în fața Romei vechi”⁶, referindu-se, neîndoindnic, la vitejia legendară a strămoșilor noștri. El creionează portretul neînfricatului rege dac Decebal, care a obținut victorii răsunătoare împotriva armatelor romane conduse de împărați și generali celebri, dintre care sunt amintiți Cornelius Fuscus (“prefectul guardianilor”) și Domitian (“care serbează triumf fals în Roma “pentru că “Mie-mi plătea tribut”)⁷. Atunci când Iaromir, principele iasig, ostatec al dacilor și prieten al romanilor, îi amintește regelui dac că, întrucât a jurat credință împăratului Traian trebuie să i se supună, Decebal îi răspunde că el este “al Romei inamic neîmpăcat” și că “Nu sunt supusul lor... și nu voi să fiu”⁸. În *Pacea pământului viu* s-o cer este reafirmată vitejia binecunoscută a dacilor și marea lor dorință de libertate:

“Nu, pân va fi încă un suflet dac

Pe acest pământ, nu ne-om supune noi!

O jur, o, zeii! În fața lui Traian!”⁹

Iată de ce, consideră Decebal, romanii n-au dreptul să-i ceară, prin legatul lor Longin, să le dea prada luată de el de la iasigi, pe care-i învinsese de curând și că ei nu pot hotărî nici dacă el este sau nu rege al dacilor.

Față de cei învinși Decebal nu manifestă ură, ci îi tratează cu respectul cuvenit, nu ca romanii,

care, indiferent de rangul celor învinși, îi transformau pe toți în sclavi.

Însemnări pasagere și laconice apar și despre regele *Borebistas* – *Boerebist*, ca și despre sfârșitul tragic al regelui Decebal: “Decebal s-omoară”¹⁰.

Alte detalii poetul n-a mai apucat să aducă, păstrându-ni-se doar aceste referiri ce urmau a fi reluate și definitivare.

Partea integrantă a aceleiași *Legende a Daciei* trebuiau să fie și piesa *Bogdan-Dragoș*, în care este descris un alt episod al istoriei Transilvaniei legat de domnia lui *Dragul* “voievod de țară în Maramureș”¹¹. Acțiunea se petrece în cetatea Arieșului și se desfășoară în jurul ideii luptei pentru putere, respectiv pentru *ocuparea tronului Maramureșului*.

Bătrânul voievod *Dragul* este otrăvit treptat de vărul său *Sas*, care vrea să-i ia scaunul domnesc, și de soția sa *Bogdana*. În aceeași intenție uzurpatoare, *Sas* dorea să-l ucidă și pe *Bogdan Dragoș*, fiul voievodului, pentru a se asigura că nu va fi amenințat în nici un fel de către acesta.

Voievodul *Dragul* este prezentat ca un om suferind, galben la față, cu pași nesiguri, animat însă de o dublă iubire: față de țară (“moșia noastră”) și față de tânărul *Bogdan* (“iubitul nostru fiu”). Intuind planurile uzurpatoare ale vărului său și dorind să-și salveze fiul, voievodul anunță că dorește să lase coroana domnească lui *Sas*, care ar fi urmat să fie reprezentantul și continuatorul său după ce el va muri. În acest sens întocmește un înscris domnesc, datat 3 aprilie 1365, în care consemnează această hotărâre a sa de a-l numi pe *Sas* epitrop. După prezentarea de către uricar a hrisovului domnesc, voievodul bolnav își cere iertare de la boieri și-și ia rămas bun de la ei. Rămânând apoi singur cu fiul său, *Dragul* îi pune coroana domnească pe creștet și-l binecuvântează, exprimându-și astfel dragostea pentru continuatorul său adevărat. Pentru a-l proteja de vărul său, voievodul îl trimite pe *Bogdan* singur la vânătoare și-l sfătuiește să se consulte numai cu *Roman Bodei*, hatmanul său credincios și cinstit.

⁶ Op.cit., p.214

⁷ Ibidem, pp. 254, 224

⁸ Ibidem, p.222

⁹ Ibidem, p.224

¹⁰ Ibidem, p.254, 255

¹¹ M. Eminescu, *Teatru*, vol. II, București, 1984, p. 67

Bogdan urmează sfatul tatălui său și după ce ajunge în pădure sună din corn spre a-și înștiința părintele că este în siguranță. După ce s-a asigurat că fiul său se află la adăpost, voievodul Dragul rupe înscrisul domnesc și-l aruncă la picioarele vărului său Sas, care era nerăbdător să se vadă cât mai repede în jilțul domnesc.

Vrând să se răzbune pe voievod, Sas, la îndemnul soției sale, se hotărăște să-l omoare pe Bogdan. Dar în patul în care credea că doarme vlăstarul de domn se afla propriul său fiu Ștefan, ce se odihnea după un chef.

Urmează un lung episod ce descrie dragostea dintre Bogdan și Ana, care nu are relevanță pentru tema lucrării noastre.

Ideea *redeșteptării națiunii române din Transilvania* a fost susținută cu ardoare de Eminescu, care schițase în acest sens chiar un ciclu de "prelegeri publice", adică niște conferințe populare pe care ar fi urmat să "le țină în Maramurăș", ciclu având următoarele teme: *Geniul național, În favoarea teatrului, Studii asupra pronunției, Patria română, Poezia populară* (Ms. 2257, f. 58 r, 17 febr. 1870). Acest proiect a rămas doar o intenție nematerializată, ca multe alte năzuințe ale poetului.

Mult mai bine conturată, deși episodică, apare ideea redeșteptării națiunii române în proiectul dramatic *Mureșianu. Tablou dramatic* (1869) și versiunea *Andrei Mureșanu. Tablou dramatic într-un act* (1871-1872). Eminescu, deși n-a realizat decât o schiță a acestui proiect, ni-l prezintă pe marele patriot ardelean ca fiind preocupat de soarta națiunii ("ginții") sale. Într-un dialog imaginar cu anul 1848, Andrei Mureșanu se arată a fi iubitor de neam, situând națiunea română în planul eternității:

"Și-n planu-Eternității români-s un popor

Cum e un soare numai prin mările de nor ..."¹²

Iubirea lui pentru poporul român este atât de mare încât preferă în locul unei soarte aspre și lipsirii de libertate, moartea acestui popor. De asemenea, el dorește pentru poporul român un loc aparte în istorie:

"...- Nu, nu ! N-aș vré ca alte

Popoare să mai fie c-al meu – nu merit ele

¹² M. Eminescu, *Teatru*, vol. I, p.175

¹³ Op.Cit., p. 192

¹⁴ Ibidem, p. 175

¹⁵ Ibidem, p. 176

¹⁶ M. Eminescu, *Geniu pustiu*, în *Sărmanul Dionis*, București, 1972, p. 141

Să-i semene. Poporu-mi menitu-i ca să fie
Altfel de cumu-s alte"¹³.

Referindu-se la amenințările privind viitorul sumbru al națiunii române ("Românimeii") Mureșanu arată că:

"Trecut-au secolii negri, cu coasele de foc
Cosit-au generații ... Națiunea stă pe loc."¹⁴

De aceea se simte îndreptățit să fie optimist cu privire la viitorul națiunii din care făcea el însuși parte, apreciind că:

"Privesc cu voioșie la viitoru-i mare
Și tot ce-nsuflă minți-mi eu caut să alung."¹⁵

Cum era și firesc, acest succint tablou se încheie cu invocarea ideii redeșteptării națiunii române prin fixarea de către poet a unui final în care Mureșanu, întruchipând poporul român, trezit dintr-un somn liniștit, declamă versurile din cunoscut-a poezie "Deșteaptă-te române", rezemându-se cu mâna stângă pe o liră.

Revoluția de la 1848 din Transilvania este zugrăvită pe larg în romanul autobiografic *Geniu pustiu*.

Personajul principal, *Toma Nour*, student ardelean, fiu de țăran, e prezentat ca un revoluționar influențat de principiile cosmopolitismului și ale socialismului utopic. Aflând că prietenul său, pictorul Ioan, s-a înrolat ca tribun ("pribun") în mișcarea revoluționară condusă de Avram Iancu, "împăratul codrilor bătrâni și a munților suri și sterpi"¹⁶, el îi urmează pilda, apărând cauza iobagilor ardeleni.

Momentul revoluționar de la 1848 este conturat printr-o suită de scene eroice ce au la bază o concepție naționalistă cenzurată ce îmbină grandiosul cu descrierea realistă a evenimentului. Astfel la început Eminescu descrie revoluția ca fiind un "spectacol măreț": "În culmile munților, pe frunțile lor de piatră, care de care mai înălțate, se aprindeau, unul câte unul, focuri mari – părea că munții însuși se aprinsese. Împregiurul focurilor vedeai șezând cete întregi de oameni și lăncile culcate pe umere strălucea în aer ... lănci de coase, cari-n urmă erau să devie spaima inamicilor. Din creștetele munților români slobozeau roți înfășurate-n paie și aprinse, cari se rostogoleau cu repejune demonică, până se pierdeau

hăulind în prăpăstiile adânci, în inima pământului. Buciumele sunau din vârfuri, astfel încât ți se părea că sufletele de aramă a munților se trezise și suna a moartea lumii. Culme pe culme ardea, atâția uriași ochi roșii, câte unul pe-o frunte de deal. Codrii bătrâni trosneau amortiți de iarnă, stelele și luna erau mai palide-n cer, cerul însuși părea mai sur. Era unul din acele spectacole mărețe, din acele tablouri uriașe, pe care numai Dumnezeu le poate zugrăvi pe tabla întinsă a lumii, înaintea ochilor uimiți și a inimei înfrânte”¹⁷.

Ulterior, poetul revine la o redare realistă a evenimentului, chiar dacă prezentarea unor scene este de o cruzime rară.

Astfel de scene dure sunt cele referitoare la venirea soldaților unguri (“honvezilor”) în satul lui Toma Nour spre a-i prinde pe Ioan și vitejii săi, descrierea momentelor de coșmar din orașelul în flăcări în care el ajunsese în încercarea de a se alătura prietenului său Ioan, relevarea momentului trădării de către un morar sas a lui Ioan și al pedepsirii trădătorului, momentul tăierii, de către camarazii săi, a capului tribunului Ioan, rănit de soldații unguri, pentru a nu cădea în mâinile dușmanilor săi.

Evocarea momentului revoluționar de la 1848 este însoțită de câteva considerații eminesciene asupra eticii revoluționarilor. Mai întâi, el precizează faptul că “Românii nu prădau (în revoluție, n.n.), ei ucideau”, că “omul din popor nu vrea averile, geaba l-ai împlé cu aur, geaba l-ai îmbrăca cu mătase ... el nu vrea aurul și mărgăritarul tău, el vrea viața ta!”¹⁸. Apoi se întreabă: “Și cine-ar găsi-o nedrept, cine rău? E o lege în natură care să nu-ți dea drept când ucizi pe cel ce ți-a biciuit secolii pe părinții tăi, pe cel ce ți-a ars în foc pe străbunii tăi, pe cel ce împlé fântânile și râurile cu copilul sufletului tău?”¹⁹.

Răspunsul pe care îl dă Eminescu se înscrie

într-o pledoarie pentru dreptul moral al celui păgubit, indiferent de natura pagubei, de a-și redobândi ceea ce i s-a luat: “Legile cari compun fundamentul eticei chiar te-ndreptătesc de-a cere cât ți s-a luat, de-a face cât ți s-a făcut, pentru că numai așa se poate restitui echilibrul, dreptul pe pământ”²⁰.

Referitor la dreptul de a ucide pe cel ce a ucis, care ar contraveni virtuții, Eminescu spune că “Nimeni nu-i obligat să fie virtuos, fiecine să fie drept – și când sentința aceluși drept nu găsește carnefice, fă-te singur carneficele ei. Un om ucis, o literă necitită; un oraș ars, o pagină de-tors – iată cartea de legi a revoluționarilor, a dreptății lui Dumnezeu!”²¹.

Eminescu se ridică împotriva politicii de deznationalizare a românilor din Transilvania promovată de unii politicieni șovini maghiari, care “secol cu secol au conspirat pe față și-ntr-ascuns contra existenței noastre”, gândind că “prin uniune²² și furci vor stinge pe români de pe fața pământului...²³”. Recuzând o atitudine xenofobă, de care, de altfel, a și fost acuzat pe nedrept de unii critici, poetul aprecia că poporul maghiar este “bun și blând, cum sunt toate popoarele, până-n marginile unde nu l-au ametit”, care “părea predestinat să trăiască în pace și-n frăție cu românii”²⁴.

Așadar, prin personajul Toma Nour, Eminescu exprimă poziția reprezentantului unei națiuni ale cărei drepturi politice, istorice și culturale erau contestate.

Socotim, în încheiere, că strădaniile lui Eminescu de a descifra meandrele istoriei Transilvaniei dovedesc, fără putință de tăgadă, admirația sa față de acest ținut și față de locuitorii săi, admirație ce i-a fost stârnită și cultivată constant de mentorul său spiritual, profesorul Aron Pumnul, și care nu s-a stins niciodată în sufletul său.

¹⁷ Op. cit.

¹⁸ Ibidem, p. 173-174

¹⁹ Ibidem, p. 174

²⁰ Ibidem

²¹ Ibidem

²² Este vorba despre planurile nobilimii reformiste maghiare de a crea o uniune maghiară (Ungaria maghiară) prin deznationalizarea celorlalte popoare. Acestora li s-a opus mișcarea română antiunionistă, afirmată prin revoluționarii ardeleni Avram Iancu, George Barițiu, Eftimie Murgu, Simion Bărnuțiu, Al. Papiu Ilarian, Ion Buteanu, Timotei Cipariu ș.a. Două din momentele afirmării acestei mișcări românești antiunioniste - „adunarea din duminica Tomei”, din 30 aprilie 1848 și cea de pe Câmpul Libertății din 3/15 mai 1848 - sunt menționate și de Eminescu (Geniu pustiu, pp. 127, 128)

²³ Ibidem, p. 126

²⁴ Ibidem, p. 127

Istorie locală

O pagină din trecutul învățământului românesc șimleuan

prof. Constantin Nicolae Pușcaș, școala "Horea" Șimleu Silvaniei
ed. Corina Elena Pușcaș, Grădinița Nr. 2 Șimleu Silvaniei

Șimleul, așezare ce se confundă cu istoria acestor vechi ținuturi românești atât de frământate de valurile istoriei, a fost și un centru de referință pentru ceea ce a însemnat evoluția învățământului românesc sălăjean. Dascălii de aici au jucat un rol important în afirmarea voinței românilor de a-și păstra identitatea națională și de a avea acces la învățătură în limba română.

Vitregia vremurilor i-a determinat pe învățătorii greco-catolici de la școlile din vicariatul Silvaniei din fosta Ungarie, școli confesionale, după cum bine se știe, să se organizeze într-o societate.

Nevoia înființării unei societăți s-a născut și din dorința drepturilor firești la învățământul în limba română. Așa se explică cum, la chemarea inimoșilor români Gh. Pop de Băsești, Andrei Cosma, a învățătorului din Aghireș, Ioan Jarda, și a avocatului din Zalău, Gheorghe Nichita, învățătorii români răspund cu mult entuziasm și hotărăsc înființarea unei societăți români în ședința din 2 septembrie 1870.

La 16 octombrie 1870, în Șimleul-Silvaniei se desfășoară ședința în care se dezbate statutul societății, care va fi aprobată de Ministerul Instrucțiunii Publice din Budapesta la 1 august 1871 cu nr. 16356.

Societatea se va numi *Reuniunea Învățătorilor Români Sălăjeni*, iar în prima parte adunarea generală și de constituire, ținută la Șimleul-Silvaniei la 10 septembrie 1871, va fi ales ca președinte vicarul Silvaniei, Demetriu Coroian, ca președinte Ioan Jarda din Aghireș, ca secretar, învățătorul Ioan Chit din Pria, pe lângă un comitet format din 12 persoane.

Reuniunea a avut de întâmpinat multe dificultăți, mai ales că a acționat în diverse domenii care nu erau pe placul autorităților: cultural-național, economic, școlar-bisericesc.

Adunările generale anuale erau ținute mereu

în altă comună și antrenau nu doar pe învățători, ci și pe alți intelectuali români.

În 1878 *Reuniunea* îl alege ca președinte pe noul vicar al Silvaniei, Alimpiu Barbuloviciu, care va da un suflu nou activității societății.

Faptul că *Reuniunea* se afirma tot mai mult și constituia un prilej de a aduna periodic românii la manifestările organizate, a determinat, în 1907, Ministerul Instrucțiunii din Budapesta să ceară conducerii *Reuniunii* să elimine din denumirea ei cuvântul de "Români".

Acest ordin, precum și legea școlară au determinat învățătorii români să reacționeze.

Astfel, la 19 aprilie 1907, are loc la Șimleu o mare adunare populară la care se cere să se respecte "drepturile cele mai firești ce ne revin". Aici în numele învățătorilor români, învățătorul șimleuan Simion Oros, secretarul Reuniunii Învățătorilor, a declarat că învățătorii vor fi întotdeauna trup și suflet cu poporul din sânul căruia au ieșit. (*Gazeta de Duminică*, No. 18-1907)

Mai apoi, în adunarea generală a *Reuniunii* din 26 iunie 1907 de la Șimleu, învățătorii susțin, printre altele că "atributul de "Români", *Reuniunea* îl folosește cu tot dreptul...și în fine cu suprimarea lui nu s-ar face nici un serviciu și nici un folos instrucțiunii publice".²⁵

Conștienți de forța pe care o reprezintă presa, învățătorii sălăjeni hotărăsc ca revista lor oficială să fie "Foaia Scolastică" din Blaj, mai hotărăsc tipărirea *Memorialului Jubiliar* scris de învățătorul Siniom Oros în 1910 și decid editarea unei monografii a tuturor școlilor confesionale românești din vicariatul Silvaniei.

O altă dovadă a forței intelectuale șimleuane este și înființarea la Șimleu în 1912, prin inițiativa și strădania învățătorului Simion Oros, a *Gazetei Învățătorilor*, organ politic-didactic independent. Printre fondatorii gazetei s-au numărat și învățătorul Emil Plosca din Bocșa-Română, Daniil

²⁵ Simion, Oros, *Almanahul dascălilor noștri 1919-1934*, Tipografia „Luceafărul” Gregoriu Avram, Zalău, 1936, p. 161

Graur-senior din Giurtelecul-Șimleului, Dumitru Oros, Marin Filip din Unimăt, Alexandru Man, Soimuș și Ioan P. Lazăr din Șimleu. Gazeta l-a avut ca redactor pe Ioan P. Lazăr, iar ca secretar de redacție pe Simion Oros.

În 1913, în fruntea *Reuniunii* este ales ca președinte învățătorul Simion Oros din Șimleu.

Prin intermediul "Gazetei Învățătorilor", în 1913 s-a lansat ideea convocării unui Congres al tuturor învățătorilor din țară, care nu s-a ținut întrucât nu a fost aprobat de guvernul maghiar. Împiedicarea ținerii acestui congres s-a datorat atât presei ungare, "Pesti Hírlap" de la Budapesta și "Ujság" din Cluj, cât și protestului învățătorilor maghiari, prin intermediul Alianței Regnicolare a Reuniunilor Învățătorilor, înaintat Ministerului Instrucțiunii Publice.

De remarcat că "în protest nu se folosește nicăieri cuvântul român ci "valah" iar învățătorii români sunt considerați ca o "corporatie care nu există și nici nu poate să existe".²⁶

Protestul subliniază că "procedura învățătorilor valahi este lipsită de drept și fără lege", că "legile școlare ungare nu recunosc reuniuni învățătoresți organizate pe baze naționaliste" și, deci, "în numele învățătoarei (maghiare) din țară Vă înaintăm veto al nostru în contra atentatului dascălilor valahi..."²⁷ protestul este datat 16 august 1913 și este semnat de Moussong Géza, președinte, și Simion Lajos, secretar general.

În replică, Comitetul Reuniunii Învățătorilor, în ședința de la Zaláu din 16 octombrie 1913, aprobă protestul către Alianță, redactat și prezentat de către președintele Simion Oros și publicat în *Gazeta Învățătorilor*, nr. 40-41, 1913, prin care se arată: "Trecutul nostru, precum bine știm, a fost plin de amărăciune. Această învățătoare (română, n.n.) a fost și este și azi considerată "cenușotca" societății. Și totuși această învățătoare are cea mai mare responsabilitate, căci ea are de a purta sarcinile cele mai grele, având a servi cu credință la doi stăpâni...Ca în trecut și în viitor învățătorul vorbește să fie *adevăratul învățător poporal* credincios atât *neamului și bisericii* cât și *patriei sale*" și că doresc... "o întrunire generală ca acolo (învățătorii români de ambele confesiuni, n.n.) în frăție și bunăînțelegere, să se

conzulte asupra *sortii lor* și în legătură cu aceasta asupra *școalei și a învățământului românesc*"²⁸.

Nedumerirea lui Simion Oros este cu atât mai mare cu cât, spune domnia sa, "Toată lumea știe că învățătorii celorlalte confesiuni cum sunt: romano-catolici, reformați, jidani și de stat, sunt grupați în "Alianțele" lor,...Ba, învățătorii sași în anul acesta s-au întrunit la al 14-lea Congres al lor...Și dacă dascălii de alte confesiuni le este iertat să-și apere interesele în cadrele legii și ale constituțiunii confesiunii lor, pentru ce să putem fi opriti noi, învățătorii români, dela exercitarea acestor drepturi garantate prin lege?

Ori noi, educatorii de cetățeni cinstiți și patrioți buni, nu suntem cetățeni liberi în stat?"²⁹

Protestul n-a adus aprobarea ținării congresului însă a alimentat și mai mult împotrivirea celor ce n-au fost de acord cu ținere congresului.

O altă realizare importantă a învățătorilor din Șimleu a fost aceea din 1924 când s-au pus bazele revistei *Școala noastră*, care își continuă și azi activitatea prin grija Casei Corpului Didactic Sălaj.

Marea Unire de la 1918, așteptată și pregătită și de învățătorii români de pe aceste meleaguri, a adus în fața acestora perspective noi, sarcini multiple, îndemnuri noi, toate servind un singur obiectiv; dezvoltarea învățământului românesc, accesul neîngrădit și a unui număr cât mai mare de copii la învățătură.

Dacă înainte de Unire, învățământul românesc în Sălaj era de tip confesional, după 1918 situația se schimbă, mergând pe linia prefigurată de *Reuniunea Învățătorilor Sălajeni* încă de la înființarea ei.

Reproduc, în acest sens, o statistică prezentată în *Almanahul dascălilor noștri*, 1919-1934, a lui Simion Oros, publicat în 1936:

Evoluția școalei și progresul realizat în învățământul primar din jud. Sălaj, de la Unire (1919-1934)

Numărul școalelor primare din județ pe categorii

a) Școli primare de stat: cu limba de predare română 259; maghiară 22; germană (șvăbească) 3; în total 284

²⁶ idem, ibidem, p. 170

²⁷ idem, ibidem, p. 171

²⁸ idem, ibidem, p. 172

²⁹ idem, ibidem, p. 173

Grădini de copii ale statului: cu limba de predare română 24; cu

limba de predare germană 3; în total 27

c) Școli primare confesionale: maghiare 84; germane (șvăbești) 14; evreiești 4; rutenă 1; slovacă 1; total 104

Grădini de copii maghiare: 2³⁰

Dacă reținem că în anul 1918-1919, conform aceluiași Almanah, în

Sălaj existau 68 școli primare de stat cu limba de predare exclusiv maghiară și că predarea în limba română se realiza doar în școli confesionale: 9 școli ortodoxe și 154 școli greco-catolice,

O grădiniță fără nume dar ...

Ed. Valentina Lucia Souca,
Grădinița Nr. 3 Zalău

Aniversarea a treizeci de ani de existență este o bucurie pentru sufletul fiecărui om. Atunci când această vârstă este împlinită de o instituție școlară, bucuria se propagă în sufletele miilor sau zecilor de mii de oameni care au intrat aici de-a lungul timpului să lucreze, să învețe sau să beneficieze cultural de pe urma ei. Aceasta este vârsta pe care o împlinește în acest an Grădinița cu program prelungit și normal cuplată cu creșă Nr. 3, Zalău.

Lucrând în această unitate școlară de puțin timp m-am gândit ce aș putea spune despre trecutul ei mai mult sau mai bine decât cei care i-au fost alături de la începuturi. Concluzia la care am ajuns a fost: Nimic. Atunci, cu ochii minții am văzut imaginea zilei în care i-am trecut pragul.

La 31 august 2001 am părăsit cu regret curtea școlii unde opt ani fusesem învățătoare și la 1 septembrie am intrat pe poarta grădiniței ca educatoare. Am fost încântată de la intrare de curtea cu iarbă și copacii ce-și lăseau leneș umbra peste leagănele și gropile cu nisip, de clădirea ce se profila la capătul unei alei străjuite de brazi și de niște căpșoare ca de păpuși ce se iveau dintre florile de pe pervazul geamurilor.

vom observa că învățătorii din bazinul Șimleului, ca de altfel toți învățătorii sălăjeni, au depus eforturi uriașe ca să repună în drepturi învățământul românesc pe aceste meleaguri, fără a face însă acest lucru în detrimentul locuitorilor de altă naționalitate ci într-un spirit umanist ce le face cinste.

Se cuvine, deci, să ne înclinăm în fața acelor minunați învățători care întotdeauna, în orice condiții istorice, și-au asumat cu responsabilitate și curaj sarcina nobilă de a răspândi flacăra învățaturii în rândul conaționalilor lor.

Primul meu gând a fost: "Îmi place dar...totuși e o grădiniță."

Am intrat pe holuri proaspăt spălate și cu mochete curate, luminate puternic prin geamurile mari de soarele de septembrie. Chipuri noi m-au întâmpinat urându-mi "Bun venit!" și am simțit că intru într-un colectiv de oameni asemanatori celor pe care îi lăsasem în urmă.

Forfota era în toi. Pregătirile pentru începerea noului an școlar erau pe sfârșite dar femeii tinere, în halate albastre lustruiau și aduceau ultimele retușuri acolo unde reparațiile de peste vară mai lăsera urme. Din bucătărie se auzea zgomot de veselă dovadă că și acolo, neștiute și nevăzute mâini harnice pregăteau hrana pentru copii.

Un alt gând mi-a trecut prin minte: "Parcă aș fi într-un stup de albine" și asta pentru că vedeam că fiecare membru al "stupului" știa exact ce misiune are de îndeplinit și era stăpânit de gândul de a realiza un lucru bine făcut.

Deodată, s-a deschis o ușa. Glasuri cristaline de copii cântau un cântec vesel. Între ei o Doamnă zâmbea, iar copiii se uitau cu ochi limpezi la ea și se citea pe chipurile lor dorința de a-i arăta că i-au dus dorul peste vară.

³⁰ Simion, Oros, *Almanahul dascălilor noștri 1919-1934*, Tipografia „Luceafărul“ Gregoriu Avram, Zalău, 1936. p. 10

Am intrat în vorbă cu dânsa și astfel am aflat, printre multe alte lucruri, că grădinița este o a doua casă a domniei sale, că lucrează în această casă de când aceasta și-a serbat primul an de viață. În curând se va pensiona, iar atunci cel mai mult îi vor lipsi copiii care i-au înseninat viața mai bine de un sfert de secol. Prin ochii Doamnei a trecut, în acel moment, o umbră de tristețe, dar care a dispărut imediat ce un ghemotoc cârlionțat a rugat-o să-l ajute.

Mi-am rotit ochii prin sala de activități, care era amenajată cu mult bun gust. Aici toate lucrurile, parcă desprinse dintr-o poveste cu pitici, erau așezate la nivelul copiilor. Jucării, planșe cu imagini, cuburi, acuarele, toate își aveau locul bine stabilit în sectoare atent gândite care să le permită copiilor un joc concentrat pe o anumită latură a cunoașterii. Pe pereți, lucrute cu multă grijă, înviorau atmosfera lucrării ale copiilor, tablouri sau lucruri făurite cu migală de mâna măiastră a educatoarei.

Un gând mi-a încolțit imediat în minte: "Această grădinița ar trebui să aibă un nume!" Am ieșit din sală pătrunsă de emoția lăsată de întâlnirea cu Doamna educatoare și am căutat directorul unității.

Mândră de colectivul de oameni pe care îl conduce, am aflat de la dânsa că fiecare om din unitate este o valoare și că nu spunea acest lucru ca să mă impresioneze, ci pentru că acesta este purul adevăr. Prezintăndu-mi acțiunile în care i-a implicat pe copii și părinți, activitatea intensă desfășurată de cadrele didactice și recunoașterea meritelor acestora de către comunitatea locală, a mai adăugat: "Grădinița noastră este fără nume, dar cu renume!"

Timpul a trecut. M-am intergrat bine în acest colectiv, chiar dacă mai duc dorul celui de care m-am despărțit, dar...mi-am găsit o nouă casă la care zi de zi mai pun și eu câte o cărămidă spre a-i crește renumele.

Sălajul și istoria națională

Sălajul și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

prof. dr. Ioan Ciocian,
inspector școlar

Sălăjenii s-au implicat plener în toate evenimentele majore ale zbuciumatei istorii a Transilvaniei, înscriind o pagină luminoasă în luptele purtate pentru dreptate socială, independență și unitate națională.

O contribuție deosebită și-au adus sălăjenii la pregătirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, prin care se realiza visul multimilenar al românilor de pretutindeni de a trăi în granițele firești ale unui stat românesc independent, ideal pentru care s-au jertfit atâtea generații de înaintași.

Ca și în celelalte părți ale Transilvaniei și în Țara Silvaniei, la începutul lunii noiembrie 1918, au izbucnit revolte împotriva tuturor categoriilor de privilegiați, care într-un fel sau altul, erau legați de anacronicul imperiu austro-ungar, aflat în plin proces de dezmembrare.

Un rol deosebit în ridicarea la luptă a satelor îl aveau soldații întorși de pe front. Profitând de criza ireversibilă a monarhiei austro-ungare, în primele zile ale lunii noiembrie 1918, aceștia și-au părăsit unitățile militare pornind spre locurile de baștină; mulți dintre ei înarmați. În fața furiei maselor populare, vechii notari s-au refugiat din sate și comune în centrele de plasă sau în orașele de reședință ale județelor vecine. Într-un raport redactat sub impresia nemijlocită a evenimentelor, vicecomitele Sălajului arată: "La 13 noiembrie revoluția a răsturnat ordinea și domnia legii". Autoritățile din vechea administrație se plâng că "sătenii împart între ei averile publice, alungă notarii, jandarmii și pe marii proprietari de pământ". În urma revoltei generale, 31 de mari magnați funciari din Sălaj se refugiază pentru a scăpa de judecata foștilor supuși. Primpretorul plasei Jibou menționează speriat că populația localităților Creaca, Someș-Odorhei, Bălan și Năpradea, "au jefuit sediile oficiale, rechizitele și arhivele"; în ultimele trei localități "fiind distruse nu numai încăperile oficiale, ci și

locuințele notarilor".

Același fenomen era semnalat și de primpretorii plaselor Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei și Zalău. Toți pretorii constată în acele momente disoluția autorităților comunale și ceruiale, solicitând desperați forțe de ordine. Din cele 72 de notariate din Sălaj numai în primele zile ale revoltelor, 30 de notari au trebuit să părăsească satele în fața țăranilor întorși de pe front cu arme. Mulți dintre aceștia din primele momente au trecut la răfuieli cu cei ce ani la rând le-au călcat în picioare drepturile.

Alexandru Aciu, comemorând atmosfera "fierbinte" a lunii noiembrie 1918, observa cu îndreptățire că: "În luna noiembrie 1918, valurile revoluției sau abătut și asupra Sălajului. La îndemnul soldaților țăranii sau năpustit și aici asupra asupriților." Au fost alungați reprezentanții regimului oligarhic, nedrept, exploatator și opresor din toate punctele de vedere. mișcările sociale de la începutul lunii noiembrie 1918, au cuprins cu repeziciune întregul Sălaj, înlăturând autoritățile locale, moșierimea, elementele burgheziei rurale îmbogățite în timpul războiului etc; participanții la acest proces înnoitor, revoluționar au declarat deschis – cum a fost cazul în Crasna – "ca de acum înainte ei vor dispune acolo".

În a doua jumătate a lunii noiembrie, locul revendicărilor sociale, prioritare la început, este luat de revendicările cu caracter național, care vor crește în intensitate de la o zi la alta, odată cu scurgerea timpului, până la 1 decembrie 1918.

În acest climat istoric complex, extrem de agitat s-a desfășurat procesul de constituire a consiliilor naționale și a gărzilor naționale românești din Sălaj. Românii sălăjeni și fruntașii lor politici vedeau în aceste consilii și gărzi, instrumentele democratice, menite să preia puterea politică și să asigure ordinea și liniștea cetățenilor în toate zonele Transilvaniei. De acestea depindea toto-

dată și realizarea idealului unității naționale prin unirea Transilvaniei, a Banatului și a Maramureșului cu Patria Mamă, România.

În Sălaj, procesul de constituire a C.N.R. și G.N.R. a debutat la începutul lunii noiembrie 1918, imediat după constituirea Consiliului Național Român și apoi a Consiliilor Naționale Române comitatense (județene) Cluj-Cojocna și Solnoc-Dăbâca, cele mai active consilii comitatense din centrul și nord-vestul Transilvaniei. Primele localități din județ în care s-au înființat C.N.R. și G.N.R. au fost Ileanda și Gălgău pe Someș. La 20 noiembrie 1918, Victor Pop - pretorul din Ileanda - anunța C.N.R. comitatens din Dej, prin avocatul Iosif Bôca, că în localitate s-a constituit, la 5 noiembrie 1918, consiliul național local în următoarea componență: avocat Victor Pop - președinte, preot Valer Cosma - vicepreședinte, proprietar Alexandru Bude - secretar și 15 membri. În aceeași zi C.N.R. Ileanda a înființat G.N.R. compusă din 28 membrii (27 soldați și 1 ofițer), coordonată de Senatul Național Român din Cluj. Tot la 5 noiembrie s-a constituit C.N.R. și G.N.R. din comuna Gălgău pe Someș, iar la 8 noiembrie, cel din Poiana Blenchii, în următoarea componență: Vasile Zoata - președinte, Vasile Rus - vicepreședinte, consilieri - Ioan Bunet, Vasile Mada, Teodor Graur a lui Petre și Toma Graur. După această dată, în toate localitățile românești sau constituie C.N.R. și G.N.R., alegându-se de regulă intelectualii și gospodarii fruntași în componența consiliului, iar în cadrul gărzilor naționale militare întorși de pe front.

În părțile centrale ale județului Sălaj, organizarea consiliilor și a gărzilor naționale a început la 10 noiembrie 1918, când în Șimleu Silvaniei este menționată constituirea "Sfatului național comunal". Ziarul "Românul" marchează acest eveniment în următoarea notă: "În Șimleu Silvaniei; la 10 a.1 (a lunii curente n.n.) și-a început activitatea <<Sfatul național român comunal>>... s-a înființat și Garda Națională Română, cu organizarea făcută în sensul dispozițiilor Consiliului Național Român pentru Ungaria și Transilvania. Președinte al consiliului este ales Alexandru Chetie - vicarul Silvaniei - secretar referent dr. Alexandru Aciu - director de bancă, iar comandant al G.N.R., dr. Coriolan Meseșan - avocat la Șimleu Silvaniei." Același ziar consemna: "S-a purces la înființarea turneurilor de propagandă la sate pentru organizarea conformă și

pentru asigurarea păcii și buneii rânduiei. Se observă însuflețirea și tendința de a se stabili mereu ordinea socială. Trăiască neamul românesc independent și unitar." Componența lărgită a "Sfatului național comunal" este comunicată la 11 noiembrie 1918, Consiliului Național Român central din Arad. În urma directivei - program Spre orientare, la 11 noiembrie 1918 se înființează la Zalău, Consiliul Național pentru Comitatul Sălaj, constituit din dr. Gheorghe Pop - președinte; dr. Alexandru Tiple și dr. Iosif Farcaș - vicepreședinți; dr. Ioan Ghetie - secretar. Membri în Consiliul comitatens sunt aleși: Traian Trufasiu, Ionel Pereni și Eugen Boroș. Tot atunci s-au luat măsuri pentru constituirea Gărzii Naționale Române din Zalău și din comunele sălăjene unde nu se înființaseră. Comandant al G.N.R. comitatense avea să fie numit locotenentul dr. Iulian Andrei Domșa, ajutat de locotenentul dr. Valer Vicaș. Aceștia au dat instrucțiuni detaliate pentru asigurarea ordinii și liniștii publice până la apropiata și definitivă reglementare politică și juridică a statutului Transilvaniei și a "părților vestice". Toate C.N.R. și G.N.R. vor cere în permanență "îndrumări grabnice asupra atitudinii și a măsurilor de urmat". În pofida unor greutăți inerente, acestea se vor achita în misiunea încredințată de către Consiliul Național Român Central de la Arad, ca organe cu adevărat reprezentative ale voinței poporului.

La 20 noiembrie 1918, C.N.R.C. din Arad elaborează și difuzează, prin ediție specială din aceeași zi a Telegrafului Român și prin Românul din 8/21 noiembrie 1918, textul convocării pentru Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia. Conformându-se acestei convocări sosite în județ pe cale telegrafică (încă din 22 noiembrie) s-a trecut imediat la organizarea adunărilor pentru alegerea delegaților la marele forum al națiunii române de la Alba-Iulia. Într-o atmosferă însuflețitoare, animată de înalte simțăminte patriotice, au fost aleși cei 62 de delegați oficiali cu "credenționale" (mandate), reprezentând cercurile electorale, societățile cultural-naționale și delegații de drept ai clerului local. Din impunătoarea listă a delegaților sălăjeni au făcut parte, între alții: Traian Trufasiu, Augustin Pinteș și Remus Rosca (cercul electoral Zalău); Casiu Maniu, Iuliu Coroianu, Alexandru Aciuși George Maior (cercul electoral Cehu Silvaniei); Vasile Ghiurcho, Aurel Hetco, George Petruca și Laurențiu Avram (cercul

electoral Dioșod); Victor Pop, Leontin Domide și Valer Cosma (cercul electoral Ileanda); Nicolae Munthiu și Ioan Nossa (Departamentul Sălăjan al Astreii); Lazăr Maior, Cornelia Maniu și Emanoil Stoica (Reuniunea Femeilor Române Sălăjene); Ioan Rognean și Danil Graur (Reuniunea Învățătorilor Români Sălăjeni); Pompei Fărcaș și Ioan Deleu (Societatea pentru fond de teatru românde departamentul Șimleu Silvaniei); Iulian Andrei Domșa (G.N.R. Sălaj); Petre Borzescu (Partidul Social Democrat – Secția Șimleu); Alexandru Ghetie și Vasile L. Pop (reprezentanți ai clerului).

După desemnarea delegaților pentru Marea Adunare Națională, s-a trecut imediat la pregătirea în detaliu a celor trebuincioase în vederea transportului delegaților și asigurarea funcționării în cea mai bună rânduială a consiliilor și gărzilor naționale române în timpul absenței din județ a principalilor fruntași politici locali. Totodată s-a comunicat C.N.R.C. de la Arad, lista delegaților oficiali și numărul aproximativ al celor neoficiali, ce vor pleca la Alba Iulia. Pe întregul cuprins al Sălajului au avut loc instruirii și adunări populare în cadrul cărora fruntașii politici făceau cunoscut scopul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, ce urma să aibă loc la 1 decembrie 1918. se confecționau drapelul tricolor și se intonau cântece patriotice.

La 29 noiembrie 1918, din aproape toate localitățile sălăjene (târguri, sate și cătune) răspândite pe dealurile și văile “Țării Silvaniei”, s-au îndreptat spre punctele de adunare din centrele cercurilor electorale, pentru a se îmbarca în “Trenul Unirii”, sute de români din Sălaj, să ducă mesajul dorinței și voinței lor nestrămutate, liber exprimate, de a vota Unirea cu Patria – Mamă. “Trenul Unirii” (pornit la 29 noiembrie din Satmar) avea în componența vagoanelor: “Satmar”, “Oaș”, “Marmația”, “Sălaj”, “Solnoc-Dăbaca”, etc., adică ținuturile de unde plecau delegații la Marea Adunare a Națiunii Române.

În fiecare gară, mii de români întâmpinau trenul cu ovații și cântece patriotice (“Deșteaptă-te române” și “Tricolorul”). Lumea era cuprinsă de un entuziasm general, iar solidaritatea între mase nu mai cunoscuse o asemenea dimensiune de la 1848.

Sub protecția G.N.R. din Băsești, în mijlocul delegației Sălăjene, însoțit de frații Emil și Laurențiu Bran, călătorea spre Alba Iulia, președintele P.N.R. din Transilvania, George Pop

de Băsești; care nu pregetase la cei 83 ani ai săi, să străbată “acel drum eroic”, pentru a fi de față la “marele praznic al națiunii”, ce avea să împlinească crezul neclintit de luptă al generației sale intrate în istoria neamului românesc, sub numele îndeobște cunoscut de “generația Marii Uniri”. “Merg la Alba Iulia, chiar de m-ar costa viața”, afirmase în acele momente temerarul luptător, atunci când fusese sfătuit să renunțe la un drum plin de riscuri pentru un om înaintat în vârstă și o sănătate șubredă.

Drumul a fost într-adevăr, extrem de greu din cauza gerului și a atacurilor întreprinse de dușmanii unirii, dar tenacitatea și devotamentul delegaților sprijinite de G.N.R., s-a făcut față multiplelor greutăți cu care se confruntau românii. S-a evidențiat prin curajul său, sălăjanul Sachie a lui Holhoș din Buciumi, care a salvat drapelul tricolor arborat în fruntea trenului, smulgându-l din mâna unui membru al gărzilor maghiare, în momentul în care la Cucerdea Grănoasă “Trenul Unirii” a fost atacat cu focuri de armă.

A doua zi, între cei delegați de națiunea română să conducă mărețul eveniment, s-au aflat și sălăjenii: George Pop de Băsești, Iuliu Maniu și Victor Deleu, care au avut un rol de frunte în desfășurarea istoricei adunări. Ca o recunoaștere unanimă a meritelor câștigate pe terenul luptelor naționale, George Pop de Băsești “patriarhul națiunii”, a fost desemnat să prezideze lucrările Marii Adunări Naționale. În această calitate în momentul deschiderii înaltului forum al națiunii române, la 1 decembrie 1918, venerabilul fruntaș politic a subliniat: “Vrem să zdrobim lanțurile robiei noastre sufletești prin realizarea marelui vis al lui Mihai Viteazul: unirea celor de o limbă și de o lege într-un singur și nedespărțit Stat Românesc. Lăsați-vă pătrunși, fraților, de fiorii sfinți ai acestui strălucit praznic național, și în cea mai deplină și frățească armonie să clădim temelile fericirii noastre naționale viitoare.”

La 2 decembrie 1918, s-a ales Marele Sfat Național și Consiliul Dirigent. În funcțiile de președinți ai celor mai înalte organisme politice ale Transilvaniei unite cu Patria Mamă, au fost aleși doi sălăjeni: George Pop de Băsești și Iuliu Maniu. În marele Sfat al țării au mai fost aleși sălăjenii: Victor Deleu, Iuliu Coroianu, Cassiu Maniu, Alexandru Aciu, Traian Trufasiu și Augustin Pîntea; Victor Deleu fiind desemnat în funcția de secretar general al resortului siguranței

publice din cadrul Consiliului Dirigent.

În cetatea istorică a Albei Iulii, la 1 decembrie 1918, Rezoluția Marii Adunări Naționale consfințează Unirea pentru toate veacurile a Transilvaniei, Maramureșului, Satmarului, Crișanei și Banatului cu Patria Mamă, împlinind astfel eforturile românilor din aceste ținuturi, care de secole visau să se unească cu frații de peste munți.

Întorși acasă, delegații oficiali și neoficiali au adus la cunoștință tuturor locuitorilor, în cadrul unor însuflețitoare adunări populare, hotărârile de la Alba Iulia și importanța lor în perspectiva dezvoltării istorice viitoare. În cadrul acestor adunări desfășurate în toate centrele de plasă, precum și majoritatea localităților sălăjene, cu solemnitatea cuvenită, au fost "sfințite" steagurile tricolore ce au fost arborate pe edificiile publice.

Unirea cea Mare, de la 1 decembrie 1918, înfăptuită prin contribuția întregului popor, la care și "Țara Silvaniei", prin oamenii săi a avut un rol important, marchează desăvârșirea procesului de făurire a statului național unitar, prin care România a intrat într-o nouă etapă a dezvoltării sale istorice, creându-se premisele favorabile pentru avântul forțelor de producție, accelerarea procesului general de propășire economică, social-politică și cultural-spirituală a poporului român.

Bibliografie:

1. Alexandru Aciu, "Șimleu sub linie democratică", Tirol Albani; "douăzeci de ani de la Unire", Oradea 1938;
2. C. Grad, D.E. Goron, E. Wagner, "Consilii și gărzi naționale române în Sălaj", în Acta Musei Porolissensis, Nr. XII, 1988;
3. *Românul*, an VII, Nr. 8, din 4/17 noiembrie 1918;
4. C. Meseșan, "Un episod al ostatecilor", Șimleu Silvaniei, 1932;
5. I. Tomole, "Lupta românilor din Țara Silvaniei pentru drepturile politice și făurirea statului unitar român (1905 - 1918)", Cluj-Napoca 1985;
6. P. Abrudan, "Documente privind Sălajul în 1918", în Acta Musei porolissensis, V, 1981;
7. N. Iorga, "Oameni care au fost", București 1935;
8. I. Ciocian, "Sălajul la Marea Unire de la 1918", în Transilvania nr. 8, Sibiu, 1988;
9. I. Georgescu, "George Pop de Băsești, 60 de ani de lupte naționale ale românilor transilvăneni", Oradea 1935;
10. "Românul", an VIII, nr. 24 din 30 ian/12 feb. 1919;

Școala Gimnazială "Porolissum" - o carte de vizită care ne recomandă

prof. Elena Hodor-Maxim,
Școala "POROLISSUM" Zalău

Economia competitivă, societatea cunoașterii și consolidarea democrației, impun centrarea demersurilor educaționale pe ameliorarea permanentă a calității învățării prin centrarea demersului didactic pe elev, pe nevoia acestuia de dezvoltare personală și profesională, urmărindu-se permanent progresul școlar, ca fiind cel mai important aspect al procesului de educație. În contextul acestor demersuri proiective, școala gimnazială "POROLISSUM", considerăm noi, răspunde acestor deziderate, prin demersul acțional și evolutiv al ofertei educaționale. Iată câteva elemente argumentative care dimensionează valoarea instituției noastre.

Tradiții

Situată în nord-estul municipiului Zalău, unitatea noastră și-a luat numele după castrul roman de la "Porolissum" (Moigrad), aflat în vecinătate, și care atestă existența unei puternice civilizații romane pe acest vechi tărâm al dacilor. Înființată în anul 1974, instituția a început prin a găzdui liceul electrotehnic. Din 1979, devine Școala

Generală nr. 4 și începe să funcționeze cu câte o clasă la nivelul anilor de studiu. An de an numărul elevilor începe să crească, iar în anul 1994, când devine școala "POROLISSUM", unitatea funcționează cu 3-4 clase paralele. În prezent funcționează cu 3 clase paralele în regim de indice I, respectiv program de dimineață, începând cu clasa I și terminând cu clasa a VIII-a, unic în municipiu.

Pe parcursul celor 23 de ani de funcționare, școala noastră a dat generații de elevi care au contribuit la ridicarea prestigiului școlii, mulți dintre ei dovedindu-se a fi eșantioane reprezentative, atât pentru școala noastră cât și, ulterior, în traiectul dezvoltării lor profesionale. Multitudinea de elevi și foști elevi ai școlii care, an de an, ne-au reprezentat la diferite concursuri școlare, participând la etapa națională a acestora, ar presupune o înșiruire prea lungă, de aceea ne propunem să îi amintim doar pe aceia care astăzi, sunt nume marcante în țară și în străinătate: PERȘA Codruța - locul I la etapa națională a olimpiadei de chimie, actualmente asistent universitar la U.M.F. Cluj-Napoca; PĂUN Mihai - membru al

lotului internațional de matematică, actualmente doctor în științe matematice la Universitatea din Strasbourg; HĂȘ Ioana – doctor în științe matematice la Universitatea din Strasbourg; CHIȘ Alexandra – doctor în chimie; PANEA Gabriela – cercetător științific în domeniul informaticii - Cluj-Napoca; CIUPE Adrian – cercetător științific la centrul "Lingua" – Cluj-Napoca; LEHENE Anton – cercetător științific în domeniul informaticii – Germania; PERNEȘ Raluca – studentă, locul I la etapa națională a concursului de creație literară "Tinere condeie"; LEHENE Mihai – student cu bursă de studii în S.U.A; PETRICĂ Oana – studentă cu bursă de studii în Spania, etc.

Grupuri de interes

În condițiile în care școala este o organizație puternic ancorată în comunitate, este absolut necesară identificarea și valorizarea principalelor grupuri de interes, printre care amintim personalul didactic, elevii, părinții, alte grupuri reprezentative pentru comunitatea locală.

Colectivul de cadre didactice este elementul care conferă consistență actului educativ. Pregătirea profesională atestată prin gradele didactice, dublată de o formare continuă, realizată îndeosebi prin consilii profesionale tematice interactive, sunt câteva premise ale calității acestor resurse umane. Din totalul de 35 de cadre didactice, 11 învățătoare, 22 profesori, un psiholog școlar și un maestru instructor la care se adaugă voluntarul american, 24 au gradul didactic I, 1 are gradul didactic II, 6 au gradul didactic definitiv, 2 sunt stagiați, 1 este în curs de calificare, iar 1- necalificat. Succesele obținute de elevi la examene și concursuri sunt, și rezultanta capacității cadrelor didactice de a fi conducători, resurse, mediatori și moderatori ai demersului didactic centrat pe realizarea progresului școlar al elevilor, fapt ce le atestă valoarea. Acest lucru se realizează în condițiile existenței unei culturi organizaționale care promovează valori reale. Iată care ar fi acestea, convertite în sloganuri:

scopuri împărtășite – "Stim ce avem de făcut";
responsabilitate pentru succes – "Trebuie să reușim";

colegialitate – "Lucrăm împreună";
formare continuă – "Oricine poate să învețe";
asumarea riscurilor – "Învățăm încercând mereu ceva nou";

sprijin – "Întotdeauna este ceva care să te ajute";

respect reciproc – "Oricine are ceva de oferit";
deschidere – "Putem discuta diferențele dintre noi";

sărbătoare și umor – "Ne simțim bine împreună".

Toate aceste valori le sunt transmise elevilor și părinților căci împreună am gândit sloganul care să ne reprezinte: "Școala noastră - noi și voi - facem ce spunem și spunem ce facem".

Conștienți că fiecare unitate școlară trebuie să-și definească o identitate, o personalitate proprie, tot împreună am conceput și pus în aplicare căile privilegiate de acțiune ale misiunii școlii care reprezintă rațiunea noastră de a fi: "Școala noastră are și va avea porțile deschise pentru toți elevii, oferindu-le condițiile necesare pentru ași dezvolta capacități de adaptare rapidă la o societate în continuă mișcare, susținute și dezvoltate de un colectiv de cadre didactice care consideră elevii și părinții parteneri în actul educațional".

Personalul auxiliar și nedidactic format din 9 angajați, se remarcă prin competență și colaborare cu celelalte grupuri de interes. Adeseori minimalizat, rolul lor este însă substanțial în buna funcționare a organizației școlare.

Elevii reprezintă grupul de interes țintă, cei spre care converg toate demersurile factorilor implicați. În școala noastră învață un număr de 501 elevi repartizați în 23 de clase. La nivelul claselor există câte un lider al elevilor care face implicit parte din Consiliul Elevilor pe școală. Acesta din urmă este o prezență activă în cadrul organizației, funcționând după un Regulament propriu de ordine interioară care se constituie într-o parte componentă a Regulamentului de Ordine Interioară al Școlii. Menționăm câteva din acțiunile Consiliului Elevilor: alcătuirea, în colaborare cu Consiliul clasei, a unor reguli proprii afișate în fiecare clasă; contribuția la întocmirea rapoartelor semestriale de analiză prin identificarea punctelor tari și a celor slabe ale activității școlii; sprijinirea întocmirii raportului semestrial scris cu privire la situația la învățătură și disciplină a fiecărei clase, etc. Elevii noștri au avut un cuvânt decisiv în stabilirea rutelor individuale de pregătire prin alegerea opțiunilor dorite. Oferta educațională a școlii în această direcție răspunde și ea nevoii de identitate prin propunerea unor opțiuni atractive, menite să stârnească curiozi-

tatea și interesul elevilor. Astfel, elevii din 12 clase au opționalul "Informatică", elevii celorlalte clase având opționale din ariile curriculare "Limbă și comunicare", "Matematică și științe", "Om și societate", "Educație fizică și sport".

Potrivit misiunii școlii, familiile elevilor noștri se constituie în reali parteneri ai actului educațional. Buna colaborare cu părinții a depășit demult limitele unor simple întâlniri semestriale la nivelul claselor sau al școlii, aceștia din urmă implicându-se efectiv în viața organizațională, devenind tot mai mult o prezență activă, venind cu sugestii și propuneri de îmbunătățire a activității, dar și cu oferte de servicii. Amintim câteva din acțiunile comune ale școlii cu părinții: implicarea directă în sporirea confortului termic prin spălarea caloriferelor în fiecare clasă; participarea la lecțiile demonstrative desfășurate în cadrul comisiilor metodice; stabilirea de comun acord a tematicii Consiliului Reprezentativ al Părinților și a Comisiei de Cenzori; participarea alături de cadre didactice la consilii profesionale tematice; implicarea în întocmirea materialelor semestriale de analiză a activității; implicarea în acțiuni de sponsorizare a școlii în vederea acordării cadourilor de Crăciun pentru toți elevii, a înlocuirii sau recondiționării mobilierului uzat.

Resurse materiale

Școala dispune de 16 săli de clasă, 3 laboratoare (informatică, fizică-chimie, biologie), 8 săli specializate (1-lb.română, 1 - lb. franceză, 2 - lb. engleză, 1 - matematică, 1 - istorie, 1- geografie, 1- sală de asistență psihopedagogică) o bibliotecă cu peste 10.000 de volume, o sală de sport și două terenuri în aer liber, o sală festivă și un chioșc alimentar care funcționează în incinta școlii. Suntem într-un program de parteneriat de finanțare cu firmele S.C. "PORTAL" S.R.L. și S.C. "OLIANDA" S.R.L. , în vederea înlocuirii mobilierului uzat cu unul modern, funcțional și estetic. Derulăm acest program din anul 2001 și am reușit să modernizăm o bună parte a

mobilierului, propunându-ne finalizarea programului în anul 2004. Laboratorul de informatică este dotat cu calculatoare performante, conectate la INTERNET. Toate acestea le-am realizat din resurse proprii (extrabugetare, sponsorizări) și cu sprijinul comitetelor de părinți.

Preocupări și rezultate

Privind școala ca pe cea mai importantă dintre instanțele care dezvoltă componente individuale, care determină comportamentul social al elevilor, echipa de cadre didactice a școlii, formată din individualități de valoare, este conștientă că prestigiul unui dascăl nu este doar rezultatul muncii la catedră ci și, în egală măsură, a ceea ce face el dincolo de cele 50 de minute de la clasă. A devenit deja o tradiție a școlii, ca învățătoarele să efectueze program prelungit benevol cu elevii pentru aprofundare și dezvoltare. Consultațiile cu elevii claselor a VIII-a, cercurile pe discipline de învățământ (lb. română, lb. moderne, matematică, fizică, desen, muzică) manifestările culturale artistice prilejuite de evenimentele importante din tradiția românească și universală, alături de activitățile extrașcolare specifice, vin să completeze oferta educațională a școlii.

Rezultanta acestor preocupări o reprezintă succesele elevilor noștri care, an de an, obțin rezultate bune la examenul de capacitate, mult peste media județului. Performanțele nu s-au lăsat nici ele așteptate. Rezultatele la concursurile școlare pe discipline de învățământ, la sesiunea de referate și comunicări științifice ale elevilor, la concursurile "Tinere condeie", "Reviste școlare", "Kangourou", la competițiile sportive, la care se adaugă colaborările cu Revista de matematică din Timișoara, au situat elevii pe locuri fruntașe la etapele județene și chiar naționale.

Putem afirma în concluzie că școala gimnazială "POROLISSUM" este o organizație "în mișcare", în care, împreună, personalul școlii, elevii și părinții, potrivit sloganului "facem ce spunem și spunem ce facem".

Alina Bogdan

S-a născut pe 8 ianuarie 1984 în municipiul Zalău, jud. Sălaj. A urmat cursurile Școlii cu Program de Artă din cadrul școlii generale "Gheorghe Șincai". În prezent este elevă în clasa a XII-a B, profil filologie, la Liceul Pedagogic "Gheorghe Șincai", Zalău.

Scrie poezii din clasa a VI-a, însă debutează literar abia în clasa a IX-a, în paginile revistei liceului, "Arcadia". A participat la diverse concursuri literare: "Tinere talente", organizat de Biblioteca județeană "Ioniță Scipione Bădescu" (premiul III în anul 2000, premiul II în 2001), concursul organizat de Cenaclul Literar "Silvania" (mențiune - 2001; premiul II - 2002). A publicat constant în revista "Arcadia". De asemenea, este prezentă cu un grupaj de versuri în antologiile publicate de Biblioteca județeană și Cenaclul Literar "Silvania".

Univers

În ochii tăi se-ascund doar fluturii
Orbiți de-apus
Și se zdrobesc de trupul tău
Secundele de ploaie;
Pe-alei de curcubeu trec inimile
mână-n mână,
Torcând din firul gândului
Fiori de-amurg.
Deschid acum cutia cu iluzii
și ascult
Cum trec în marșuri nesfârșite
Silabele nebune...

Clipă de seară

Caută-mă
În liniștea nefirească
A unei clipe de seară
În care doar vântul,
Cu degete prelungi,
Dansează viorile toamnei
În zarea
Sfârtecătă de amurg.

Avatari

Tu ai plecat
Și-ai pedepsit Cuvântul
Să zacă-nchis în scoica lui de plumb.
Mi-e aproape dor
Să mă ascund de goana lui ne bună
Și să-ți șoptesc
C-am mai trăit demult...

Simplu

Am descleștat cuvintele
Captive într-un hohot stâng
Și fumegau vocalele
Și-am început să plâng...

Puls divin

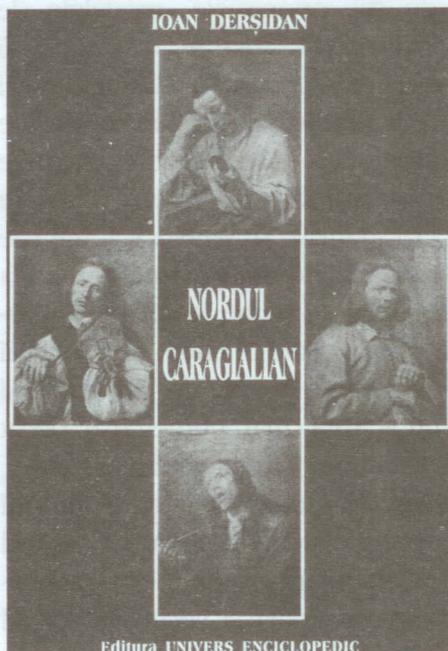
Pe-altarul pădurii
Săgeata căprioarei
- mirare de bronz -
Pare o flacăra mută
Carbonizând un templu păgân.

Caragiale și dinastia

(Nordul Caragialian de Ioan Derșidan)

Actualitatea lui I.L. Caragiale, ca și cea a lui Eminescu de altfel, nu ține cont de calendar, iar a vorbi despre ei în salturi, poate numai pe la "hramuri", e neproductivă hagiologie. De aceea, apariția eseului lui Ioan Derșidan, *Nordul caragialian*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2003, n-aș lega-o în vreun fel de anul aniversar "Caragiale". Ea are o semnificație mai largă, venind să suplinească un gol, să emită și apoi să structureze câteva noi concepte aplicabile operei epice și dramatice a părintelui atâtor inconfundabili "eroi".

Fundamental nouă este noțiunea din titlu, *nordul*, pe care autorul îl explică din patru-cinci perspective de-a lungul întregului eseu: lingvistică, antropologică, istorică, meteorologică și literară. Încă din *Introducere*, el simte nevoia unei precizări: "Interpretarea noastră este una recuperatoare și complementară și se sprijină deopotrivă pe operă și pe documentele de însoțire a literaturii. Un Caragiale tăios și satiric, dar și sentimental și liric (grav) își fac loc prin *nord*. *Crucișul* lingvistic și atitudinal și speciile schiței, nuvelei, povestirii și dramei îl aproximează. El pare uneori mai aproape de natură și de fenomenele meteorologice decât se crede / știe de obicei. Post/modernitatea le asociază, intens acestora inteligența și luciditatea și alternanța fragmentelor

clasice și realiste cu cele euforice, argotice și eufemistice. Dinamica meteorologică și abisalitatea țin de permanente." (p. 10-11).

Pentru Ioan Derșidan, întregul demers biografic și bibliografic al lui Caragiale, de la opțiune pentru o atât de mare varietate de genuri și specii, până la autoexilarea târzie într-o direcție septentrională a continentului european, de la atracția pentru muzică la corepondența particulară, reprezintă tot atâtea versiuni ale căutării Nordului. *Nordul* și componentele sale esențiale: *crucișul* și *meteorologia* înseamnă la Caragiale, într-un fel, ieșirea în lume și desprinderea din cadrul autohton. La fel și predilecția pentru simbolistica ofidiană ori pentru elemente împrumutate din regimul nocturn al imaginarului, în comedii, dar și în unele dintre

nuvele. Dar - conchide Ioan Derșidan într-un loc - "Alegând Germania, Nordul, Caragiale rămâne legat de sud, autohtonie, baladesc și căutare." (p. 55).

Cel de-al doilea capitol al cărții identifică drept temă fundamentală în schițe, precum și în cele trei comedii principale, *carnavalul*, perioadă în care au loc petreceri, jocuri, în general forfotă. Dintre aspectele carnavalesci, numeroase la Caragiale, autorul insistă pe febra mutatului, pe inconfundabilul repaus duminical, dar mai ales pe îngurgitarea anapoda a bucatelor de către emblematica moașă Luxița în Târgul Moșilor. Foarte interesant este situată tema morții în context caragialian, fiind subordonată carnavalescului. "Puținele morți din proza caragialiană - spune autorul - sunt <experimentări> /.../, falsuri și enormități /.../, fatalități și cazuri /.../, suceli. /.../ Eroii caragialieni nu mor deloc sau nu mor bine. De fapt în carnaval se moare simbolic, demonstrativ, parodic." (p. 107).

Un concept care se instalează confortabil în cartea lui Ioan Derșidan și care va deveni de neocolit este *crucișul*. Termenul își are originea într-un semnăment amuzant al unui personaj caragialian devenit de referință, Acrivița cea din nuvela *Kir Ianulea*, care se uită "uneori, nu totdeauna, *cruciș*" (s.m. V.M.). Prin extensiune de sens, Ioan Derșidan va vorbi mai ales despre "crucișul lingvistic

în dialogul caragialian”, despre “crucișul zicerilor caragialiene”, dar și despre “crucișurile sufletești” marcate de acel aproape tragic *viceversa*, precum și despre literatura parodică a autorului clasic, văzută ca un “cruciș programat”.

Într-un subcapitol consacrat temelor, operelor și personajelor, Ioan Derșidan face o subtilă apropiere între *repertoriile* de nume proprii întocmite de Caragiale și *glosarul Țiganiadei*. Comparația e împinsă chiar mai departe, căci și exponentul Școlii Ardelene, aflat în “căutarea Nordului și silit de istorie, a <trăpădat> /.../ <usăbite> țări.” (p. 106). Dintre temele identificate de noua cercetare caragialiană, multe dintre ele dezbătute deja în critica de profil, fapt- de altfel- cât se poate de firesc la un scriitor aniversat la 150 de ani de la naștere, se remarcă prin caracterul inedit sau cel puțin prin propulsarea ei spre centru, tema “călcărilor” (de obicei nocturne) în nuvelele: *O făclie de Paște*, *În vreme de război*, *Inspețiune*.

Capitolul intitulat *Familia de spirite* consacră primele sale zece pagini unei comparații între eminescienele “naturi catilinare” și “temperaturii” caragialieni. Mai profitabilă din punctul de vedere al receptării critice simultane a celor doi scriitori este observația că “modul de existență scripturală a textului eminescian este *monologul* (expresie a singurătății), iar a celui caragialian îl constituie *dialogul*.” (p. 138). O altă utilă aserțiune care completează paralela în discuție ar fi aceasta: “Prezentarea strigoii lui Eminescu se face din perspectivă arheică, la Caragiale din cea comică și abisală.” (p. 140). Comparația între cei doi junimiști e dusă și dincolo de granițele literaturii române, fiindu-le comună

atracția față de creația lui E.A.Poe. Unul are ca afinități cu autorul *Corbului* magia limbajului și mirajul strigoilor, iar celălalt acuitatea notațiilor și căutarea Nordului. Aproximarea lui Caragiale de Cehov se face prin asemănarea dintre povestirea scurtă a scriitorului rus și schița caragialiană. “Preocuparea de stil, anonimele, modelele de scrisori și telegrame, variațiunile îi apropie de I. L. Caragiale și A. P. Cehov” (p. 152), conchide, de asemenea, Ioan Derșidan. Paginile cuprinzând paralela dintre I.L.Caragiale și Mateiu I. Caragiale reprezintă o revenire a autorului la o idee mai veche, aceea de “dinastie Caragiale”. Lucrurile care îi deosebesc pe cei doi autorități și fiu - sunt mai numeroase decât cele care îi aseamănă. Astfel, observă Ioan Derșidan, timpul operei mateine este liturgic, având ca prioritare componente asfințiturile, noaptea și vecernia. Scrisul acestui autor e poematice, cu apăsat accent romantic. Timpul operei lui I. L. Caragiale e prezentul carnavalesc, iar schițele dau profilul unui roman frescă. Cu Eugen Ionescu are comună Caragiale tema lumii ca mister, dar și histrionismul și autenticitatea. În schimb, “Absurdul vieții, anxietatea și plictiseala, întâlnite la eroii lui Eugen Ionescu, lipsesc eroilor caragialieni, activi, ocupați cu parvenirea și interesele materiale, cu surprinderea critică a jocului formelor cu fondul”. (p. 182). Dinastia spiritelor afine lui Caragiale se completează cu Emil Cioran, al cărui neant se întâlnește cu abisalitatea eroilor caragialieni; utilizarea paradoxului îi unește de asemenea. Urmuz și Marin Sorescu vin să completeze familia de spirite care, într-o formă sau alta, se află în atingere cu I.L.Caragiale.

Un merit special al cărții în dis-

cuție îl constituie poate cea mai subtilă comparație care s-a făcut între Caragiale și Creangă. Paralela se dezvoltă pe trunchiul universului social din care își trag seva cele două opere: “Lumea lui Creangă din *Amintiri...* este așezată temeinic, consolidată. Numeroase pasaje se referă la muncă, obiceiuri, etnografie, viață, civilizație, vechime și temeinicie. Jocul li se integrează firesc și pare protejat. Eroii își dau în petec într-o lume normală. În comedii și schițele lui I.L.Caragiale întâlnim strânsura și pripa, graba, prezentul, la Creangă întâlnim și trecutul, copilăria, memoria. Eroii lui I.L.Caragiale din schițe și din comedii nu au decât prezent, le lipsește trecutul. Ei se consumă verbal, oral, în replici. Jocul lor este înscenare, reprezentare și mască. Râsul lui Creangă este homeric (prăpădenie de râs), expresia unui preaplin lumesc, țărănesc, al lui Caragiale, expresia unui gol lumesc (cu toată strânsura), este subțire, ca o lamă și provine din rictus și din grimasă. E vocația râsului “ca artă” și simțul comicului, “ca instinct fundamental.” (p. 46).

În *Concluzii*-le cărții sale, în aproximarea Nordului caragialian, autorul polemizează cu o teză curentă încă, dar sclerozată: aceea că I.L.Caragiale nu ar fi fost interesat de natură. Ori, una dintre temele recurente ale studiului a fost preocuparea reflexă a scriitorului de meteorologie. Aceasta funcționează determinant în (dez)echilibrul eroilor și în compoziția textelor. Prin paginile cele mai dense, *Nordul caragialian* e un nou studiu temeinic așezat la baza receptării critice a operei lui I.L.Caragiale.

Viorel Mureșan

Importanța privirii celui de lângă noi

prof. Camelia Sârbe,
Liceul Teoretic, Șimleu Silvaniei

Inspirat din opera filozofilor germani Husserl și Heidegger, existențialismul are numeroși adepți la mijlocul secolului XX. Printre aceștia J.P. Sartre se impune alături de Simone de Beauvoir și ilustrează admirabil în opera sa principalele teme ale acestui curent filozofic și artistic: convingența, conștiința, liberul arbitru, duplicitatea și existența semenului nostru.³¹

Acest ultim concept poate fi observat dezvoltat în detaliu în piesa "Cu ușile închise" care dă "celuilalt" o importanță majoră și ale cărei personaje principale sunt Garin, Ines și Estelle.

"Celălalt are deplină putere asupra mea prin gândurile sale formate prin privire. Această privire neliniștește și obsedează constituindu-mă în obiect printr-o percepție care nu are nimic în comun cu percepția pe care o am eu despre interiorul meu intim." (J.P. Sartre)

Această privire nu mai este cea a lui Orfeu care distruge voalul necunoscutului, care depășește limitele existențiale ci una care poate forma o nouă personalitate prin percepția ființei respective. Apreciem așadar lucrul care există în funcție de percepția noastră; el există așa cum noi îl vedem, aceeași situație fiind valabilă și în cazul omului.

"Nu-ți fie frică, te voi privi neîncetat, fără să clipesc din pleoape. Vei trăi în privirea mea ca un firicel de aur într-o rază de soare...-Vino! Ai să fii ce vrei: apă vie, apă murdară, ai să te regăsești în fundul ochilor mei așa cum dorești să te vezi."³³

Din această cauză există chiar o bucurie de a fi văzut, omul devenind din acel moment un obiect foarte important pentru care, percepția prin privirile celorlalți este necesară. Dacă omul vrea să se autoanalizeze el nu mai are nevoie de această dată să pătrundă și să-și exploreze interiorul intim (acțiune destul de dificilă uneori); el poate să se privească și să-și caute importanța în

ochii celorlalți fiindu-i mult mai ușor să găsească aici aprobarea actelor sale care scapă astfel cenzurii propriei conștiințe.

Dar cine privește pe cine?

Noi privim pe cineva în timp ce și acesta la rândul său ne privește. Devenim astfel în același moment subiect privitor și obiect privit, cele două ființe (noi și ceilalți) căutând unul în ochii celuilalt adevărata sa imagine. Între cele două elemente ale percepției se instaurează un continuu schimb de percepții și imagini. Unde se află însă adevărata imagine?

Am putea numi personajele din "Cu ușile închise" mici "monștri", monstruozitatea lor însă nefiind decât rezultatul acestei tentații de a se minți pe sine însuși ceea ce nu face decât să otrăvească ființa umană.

Dacă omul împrumută diferite măști și pretinde de a fi un altul, ei bine, acest lucru nu devine posibil decât prin complicitatea celor care îl înconjoară și care în sens contrar îi pot dezvălui "misterul". Ce este însă și mai periculos este că aceste priviri pot fi oglinzi fidele sau deformate. Și atunci, este bine să ne privim în oglindă?

Aceasta depinde, pentru că există totuși un pericol: un complex de oglinzi ne pot trimite la Borges și la labirintul său care te face prizonier. Chiar dacă omul ajunge în centru, el nu găsește aici decât o altă oglindă care îl înșală încă o dată oferindu-i imaginea celorlalte oglinzi. În acest fel, chiar dacă un personaj nu vrea sa-și afirme identitatea și sa-și ascundă păcatele, privirile celorlalți îl studiază și descoperă adevărul. Tocmai de aceea nu există un călău care sa-i pedepsească pe Garcin, Ines și Estelle. Purgatoriul există între cele trei personaje, iar rolul judecătorului suprem este deținut de privirile fiecăruia dintre ei, pedeapsa provenind din ochii celorlalți care îi condamnă și-i "ucid" pe vinovați.

³¹ Fr. l'autrui

³² J.P. Sartre "Cu ușile închise" pg. 39

³³ J.P. Sartre "Cu ușile închise", pg. 31

“Au prevăzut c-o să stau în fața acestui cămin, apăsându-mi mâna pe acest bronz și având toate privirile acestea pe mine. Toate privirile acestea care mă rod... Vă aduceți aminte: pucioasa, rugul, smoala... Ah, ce glumă. Nu-i nevoie de flăcări și de smoală, infernul sunt ceilalți.”

Dar atunci, privirile au sau nu dreptate? Unde să căutăm adevărul? Unde să-l găsim?

Paradoxal, la toate aceste întrebări nu există decât un răspuns: în noi înșine. Noi putem să devenim proprii noștri judecători.

“La originia pretenției creștine”

de Luigi Giussani

Ca urmare a neascultării, a păcatului, omul a fost izgonit de Dumnezeu din paradis risipindu-se pe întregul pământ. În bună-tatea Sa nemărginită Dumnezeu nu l-a părăsit niciodată pe om. Dimpotrivă, în “*orice timp și în orice loc, El se apropie de om. Îl cheamă, îl ajută să-l caute, să-l cunoască și să-l iubească din toate puterile*”. (Catehismul Bisericii Catolice, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1993, p. 11.)

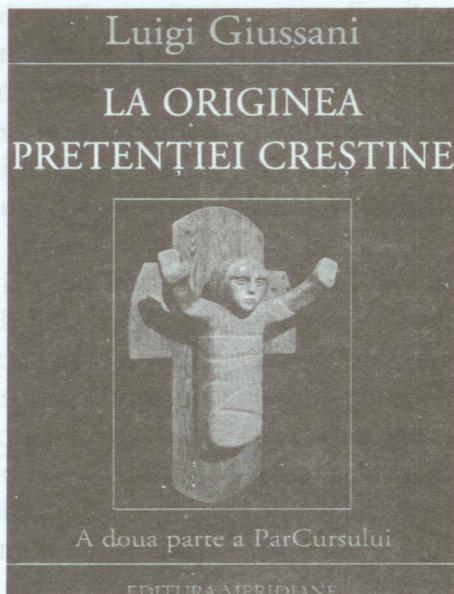
Omul, la rândul lui, în toate timpurile, începând de la originile sale îndepărtate în existența sa pământescă, a simțit neconținut nevoia de a se pune în relație cu *misterul ultim* prin intermediul unor tentative care au generat, în timp, diferite religii. Această nevoie, această căutare este de fapt manifestarea spiritual-religioasă sau sensul religios al unei existențe ce ține de *natura originară a omului prin care el se exprimă exhaustiv prin întrebări ultime*, în momentul în care devine conștient de sine.

Omul, prin natura sa, are

Chiar dacă Orfeu o condamnă pe Euridice să rămână în infern prin privire sa, Sartre condamnă și el cele trei personaje la moartea adevărului lor interior, la falsitate și la imposibilitatea de a se cunoaște pe ei înșiși. Tocmai de aceea, nu trebuie să căutăm adevărul decât în noi înșine.

Bibliografie:

J.P.Sartre “*Cu ușile închise*”, B.P.T., Ed. Minerva, București 1981

convingerea că în lume există ceva în mod ireductibil real. *Dumnezeu* este acel ceva din care toate sunt făcute, acel ceva spre care totul tinde și în care totul se împlinește. Este acel ceva pentru care în cele din urmă, *viața merită, consistă, durează*.

Autorul acestei cu totul inedite lucrări, Luigi Giussani, se naște la Desio (Italia, regiunea Milano), în 1922. Își completează studiile la Facultatea Teologică Venegono, specializându-se în teologia orientală, în cea protes-

tantă americană și problema motivațiilor raționale ale adeziunii la credință și Biserică. În anii ‘50 părăsește învățământul din seminar pentru cel din liceu și dă viață unei mișcări pentru tineri, numită **Gioventu Studentesca**, devenită apoi pentru adulți **Comunione e Liberazione**, astăzi prezentă în Italia și în alte 70 de țări din lume, una dintre acestea fiind și România. Din 1964 până în 1990 predă un curs de Introducere în Teologie, la Universitatea Catolică din Milano. Este fondator și președinte al **Fraternității Comunione e Liberazione** și al asociației ecleziale **Memores Domini**, amândouă recunoscute și aprobate de Consiliul Pontifical pentru Laici. În 1995 primește premiul internațional Cultura Catolică. Este autor al multor cărți dintre care amintim: *Sensul lui Dumnezeu și omul modern; Se poate trăi așa?; În căutarea chipului uman; Lecturile mele; Sensul religios; A lăsa urme în istoria lumii; Atracția Isus; Eul, puterea, operele; Ce este omul, pentru ce*

te îngrijești?; Afecțiune și locuință etc.

Luigi Giussani începe, din 1997, să publice *ParCursul*, care are ca punct de pornire cursurile sale predate la universitate. *ParCursul* este o trilogie. Cele trei volume: *Sensul religios*, *La originea pretenției creștine* și *De ce Biserica?* alcătuiesc un tot unitar având drept criteriu călăuzitor, după cum declară însuși autorul, *obediința față de autentică tradiție a Bisericii, față de întreaga tradiție eclezială*. Ultimul volum este în curs de apariție.

În al doilea volum al *ParCursului* – *La originea pretenției creștine* – don Giussani demonstrează, prin argumente greu de contestat și printr-o nouă metodă, modul în care societatea omenească trece de la *sensul religios*, în general, la evenimentul numit *Isus Cristos*, adică la experiența religioasă creștină.

Demersul lui Luigi Giussani în acest al doilea volum al *ParCursului*, intenționează să exemplifice modalitățile prin care se poate adera în mod conștient și rațional la creștinism, ținând cont de experiența reală.

“În particular, *La originea pretenției creștine* stă încercarea de a defini originea credinței Apostolilor. În ea am vrut să exprim rațiunea pentru care un om poate crede în Isus Cristos: profunda corespondență umană și rațională a propriilor exigențe cu evenimentul Isus din Nazaret”.

Volumul în discuție este logic și coerent structurat, respectând principiul călăuzitor enunțat la început. După o introducere în care se recapitulează aspectele înălțătoare ale reflecției asupra

sensului religios, urmează o primă parte a cărții alcătuită din capitolele, *Creativitatea religioasă a omului și Exigența revelației*.

Primul capitol ne ajută să ne dăm seama de faptul că omul în toate timpurile, începând de la originile sale îndepărtate, a simțit nevoia de a se pune în relație cu *Misterul ultim*, prin intermediul unor tentative care au dat naștere la diverse religii. Capitolul conchide: religiile exprimă un nobil efort rațional, moral și estetic, al omului de a se raporta la divin. Prin urmare, *toate religiile sunt adevărate*, iar omul, purtat de exigențele umanității sale, *trebuie să împlinească acest efort și să aibă o religie*. Unica datorie pe care omul o are este aceea a seriozității. Tot aici se mai face precizarea că cel mai mare delict pe care o religie îl poate comite este acela de a spune: “eu sunt *religia*, unicul drum”.

În capitolul al doilea - *Exigența revelației* - se menționează că acest delict, este tocmai ceea ce pretinde creștinismul, cu precizarea că acest lucru ar fi un delict doar în măsura în care ar rezulta o impunere morală a propriului mod de expresie asupra altora.

“În consecință, nu e drept să îți repugne o astfel de afirmație: nedrept ar fi să nu te întrebi care e de ce-ul acestei afirmații, motivul acestei mari pretenții. Este locul din care începe justificarea și sensul titlului volumului II al *ParCursului*.”

Partea a doua a cărții, respectiv, capitolele III – IX, se ocupă de modul în care s-a produs evenimentul Întrupării, cum a început să se impună în atenția oamenilor, cum a creat o convin-

gere clară, în ce mod a comunicat Isus Cristos misterul persoanei Sale, cum a confirmat revelația Sa cu o nouă și perfectă concepție despre viața umană.

“Misterul Întrupării stabilește metoda pe care Dumnezeu a crezut potrivit să o aleagă pentru a ajuta omul să vină la El. Această metodă se poate rezuma astfel: *Dumnezeu salvează omul prin om*. Această metodă corespunde foarte bine: a) naturii omului, care este încărcat de nevoia de sensibilitate; b) demnității libertății omului, pentru că Dumnezeu și-o asumă ca și colaboratoare a operei sale.

Multe din ereziile primului mileniu al erei creștine s-au exprimat împotriva faptului Întrupării. Acestea, prin “dogme” tenace, pretindeau să “fixeze limitele acțiunii lui Dumnezeu, căruia îi declară imposibilitatea de a se face om”.

Una dintre concluziile autorului, la acest al doilea volum sună astfel: “Faptul Întrupării, pretenția creștină de neconceput, a rămas în istorie din punct de vedere substanțial în întregul său: *un om care e Dumnezeu – care, ca atare, îl cunoaște pe om și pe care omul trebuie să-l urmeze pentru a avea adevărata cunoaștere despre sine și a lucrurilor. Experiența inițială a celor care au trăit cu Isus și l-au urmat, transmisă de Evanghelii, are o semnificație lipsită de echivoc: destinul nu l-a lăsat singur pe om. Creștinismul este un eveniment care a fost anunțat pe parcursul secolelor și ne parvine și astăzi. Adevărata problemă este ca omul să-l recunoască cu dragoste”.*

Raze de lumină

Credința - o treaptă necesară pe drumul cunoașterii și autocunoașterii

Nicolae Costruț

“Credința este actul minții care își dă consimțământul la adevărul dumnezeiesc din porunca voinței mișcate de Dumnezeu prin har”

Toma de Aquino

Copilul trebuie să învețe de mic că omul nu izbândește în viață numai prin inteligență și raționament. Sunt situații când aceste acte, profesate unilateral, conduc mai degrabă la pierzanie, la degradare existențială. *Educația – consideră René Hubert – nu poate fi nici exclusiv rațională, nici exclusiv confesională. Instrucția, ca proces de spiritualizare a omului, ar fi sărăcită dacă nu s-ar avea în vedere integralitatea dintre materie și spirit. Sarcina educației concepută în sens spiritual – scrie Rudolf Steiner – este de a duce cuplul Suflet-Spirit spre o armonie cu un altul, Viață-Corp*³⁴ (C. Cucos, 1996).

Credința este un act uman și în același timp un act divin. Întrucât este un act uman contribuie la el mințile și voința omului; întrucât este un act divin contribuie la el harul lui Dumnezeu³⁵ (Claudiu Dumea, 1996). Credința este o treaptă necesară pe drumul cunoașterii și autocunoașterii. Tot ceea ce este legat de credință ține de formarea religioasă a omului. Prin religie, copilul nu numai că este pus în relație cu zonele perfecțiunii transcendente, dar – totodată – la nivelul persoanei se creează o predispoziție de inserție, de integrare a eului într-o regiune de valori profunde. Religia, și implicit credința, reprezintă o cerință firească a copilului, care corespunde propriilor lui înclinații naturale și din acest motiv educația religioasă trebuie să se bazeze, în principal, pe acest lucru. *Nu există copil care va crede în ceva, mai înainte de a se încrede în cineva. Credința, în ceea ce are matur, constă în acceptarea ofertei divine: a accede la*

*inaccesibil, a vedea ceea ce este invizibil, a participa la gloria și atotputernicia lui Dumnezeu*³⁶ (Voeltzel).

Ne este dat nouă celor de azi, generației de tranziție care trecem de la un sistem politic la altul, de la un secol și mileniu la altul, să trăim o experiență nu numai unică, dar și tristă, într-o societate aflată într-un proces de desacralizare a vieții și de dezumanizare a relațiilor interpersonale. Se poate aprecia că secolul abia încheiat a fost bântuit de multe curente și doctrine politice, ideologice, printre care fascismul și comunismul, iar tragedia terorismului din America, acum la început de secol și de nou mileniu, are un impact negativ în activitatea de formare și educare a copiilor și tinerilor. Pretutindeni în lume sunt o mulțime de situații conflictuale, nerezolvate sau măcar atenuate, care derivă, în marea lor majoritate din lipsa de credință în Dumnezeu, de lipsa de încredere și iubire între oameni.

La noi, timp de cinci decenii, prin scoaterea religiei și bazelor ei doctrinare și filosofice din școală, prin îngrijirea accesului spre Biserică, s-a urmărit negarea existenței sufletului și a tot ceea ce este legat de credința în Dumnezeu.

Ca o primă consecință a acestor măsuri, de care tot mai mulți devin conștienți, este pierderea sensului adevărat al practicii religioase din viața oamenilor. Acest fenomen reprezintă o amenințare prin pierderea spiritualității individuale și o privare a sufletului de experiența simbolică și reflexivă. O altă consecință, datorată, în bună parte deceniilor ateiste, dar și a altor

³⁴ Constantin Cucos, *Pedagogie*, Iași 1996, p. 161.

³⁵ Claudiu Dumea, *Calea mântuirii*, București, 1966, p. 228.

³⁶ Ibidem

perioade de timp, este fractura morală produsă prin dispariția reperelor valorice. *Fără o scară personală de valori, individul e pierdut; cu atât mai mult un popor*³⁷ (Ștefan Ag. Doinaș, 1996). Omul, trăind într-un spațiu cultural sărăcit spiritual, ajunge la un moment dat, la ceea ce se cheamă tembelism, când nu mai ia nimic în serios, pentru că nu e destul de sensibil la valori, și nu respectă nimic, pentru că nu are simțul sacralului, pentru că nu are credință.

Abia după 1989 s-a putut obseva mai clar acest lucru, când am ajuns într-o situație jenantă, când multor români a început să le fie rușine de români sau că sunt români. Aproape toate încercările de schimbare s-au lovit de acest tembelism, de disprețul și lehamitea față de valori, față de om. Hoția, corupția s-au generalizat. Violența este la ea acasă. În tren sau alte mijloace de transport, pe stradă, în scara blocului, în locuință sau oriunde te-ai afla, securitatea personală îți este grav amenințată. Violența domestică a atins, de asemenea, cote alarmante. Poliția, justiția și alte instituții chemate să facă ordine rămân, în multe cazuri și din multiple motive, neputincioase în fața unei asemenea escaladări a tot ceea ce este mai rău. Reformele din toate domeniile vieții sociale nu au nici pe departe efectul scontat. Toate inițiativele și acțiunile de mai mare anvergură, întreprinse în acest scop, au alunecat și alunecă în derizoriu.

Mulți oameni de bună credință se întreabă, pe bună dreptate, de ce se întâmplă toate aceste lucruri într-o țară în care cei mai mulți, oameni, din actualele generații, au absolvit învățământul obligatoriu, foarte mulți au studii medii, profesionale și superioare. La recensământul populației, recent încheiat, marea majoritate a cetățenilor și-au declarat apartenența la religia creștină sau la o altă religie și mulți frecventează Biserica. Cum se explică atunci, tot ceea ce se întâmplă în viața de zi cu zi?

Oare instituțiile de educație: *Scoala, Familia și Biserica* își îndeplinesc, cu adevărat, misiunea ce le revine ca instituții fundamentale în stat sau au căzut și ele într-un dogmatism și formalism pe care nu-l pot depăși? Criza morală, pe care o traversăm, pare că are cauze profunde. Emil Cioran face undeva următoarea afirmație: *...aici, la porțile Orientului, unde totul este luat á la légère, tembelismul nostru se trădează și în faptul că vorbim despre Dumnezeu cu aceeași nonșalanță și vulgaritate cu care vorbim despre noi înșine, și cu aceeași ipocrizie...*³⁸ Chiar dacă ceea ce spune Cioran ar putea fi un fel de răspuns, credem că, la nivel național, cei în drept trebuie să mediteze mai mult și mai profund asupra acestui fenomen care ne situează în coada Europei civilizate, pentru că în joc se află un interes major, viitorul copiilor noștri, viitorul nostru ca popor și națiune.

Prima sarcină a familiei și a instituțiilor de educație ar trebui să fie hotărârea de a înlocui, în relațiile interumane, suspiciunea cu încrederea, răutatea cu bunătatea, ura cu iubirea.

Părinții și toți cei care participă la formarea generațiilor tinere, ar trebui să dovedească că pot face acest lucru punând în valoare, în practică valențele spirituale și morale ale religiei. Refuzul de a crede, că pot realiza acest aspect al educației, este sinonim cu neîncrederea în puterea rațiunii și voinței lor, a harului primit de la Dumnezeu și atrage după sine răspunderea și păcatul. Religia s-a dovedit, în decursul istoriei, un factor antropogenetic indispensabil procesului de umanizare și exprimare a spiritului uman, factor care, în ultimă instanță, devine izvorul culturii și liantul care conduce la manifestarea unității spiritului uman. *Permisiunea, invitația de a crede în Dumnezeu – spune Ștefan Augustin Doinaș - derivă din faptul că nimeni, niciodată nu va putea să demonstreze științific că Dumnezeu nu există. Știința, știindu-se limitată, este obligată să predea ștafeta Credinței pentru a atinge Absolutul*³⁹.

³⁷ Ștefan Augustin Doinaș, *Momentul adevărului*, Cluj Napoca, 1996, p. 397.

³⁸ Ibidem

³⁹ Ibidem

În casa lui Simon sau neputința renunțării la principii

Mihai Boldan, Steluța Boldan

Simon este unul din fariseii pe care Iisus i-a vindecat de lepră. Drept urmare, el și-a schimbat caracterul, dar n-a putut renunța la principiile fariseice de-a judeca lucrurile.

Ca să arate cât de mult îl iubește pe Iisus a organizat o masă în onoarea Lui. La masă au participat, printre alții, Lazăr din Betania, Maria și Marta, surorile lui Lazăr și ucenicii lui Iisus.

Ca întotdeauna, acolo unde se afla Iisus se întâmpla ceva deosebit. Tensiunea momentului este creată de Maria, care sparge un vas de alabastru "cu mir curat de nard de mare preț" și varsă conținutul pe capul și picioarele lui Iisus.

Întâmplarea a stârnit nemulțumirea lui Iuda care a luat atitudine și a zis: "*Pentru ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor? Dar el a zis aceasta nu pentru că îi era grijă de săraci, ci pentru că era fur și, având pungă, lua din ce se pune în ea* [Ioan 12:5,6].

Simon, gazda care l-a invitat pe Iisus în casa sa, din dragoste, s-a lăsat influențat de fățarnicia și caracterul josnic ale lui Iuda și a zis în sinea lui:

"Acesta (Iisus), de-ar fi prooroc, ar ști cine e și ce fel e femeia care se atinge de El, că este păcătoasă" [Luca 7:39].

Judecând după principiile fariseice, Simon n-a înțeles gestul de pocăință al Mariei. Disprețul trebuia eliminat din inima lui împietrită. Înțelegându-i gândul Iisus a zis: "*Un cămătar avea doi datornici. Unul era dator cu cinci sute de dinari, iar celălalt cu cincizeci. Dar neavând ei cu ce să plătească, i-a iertat pe amândoi. Care dintre ei îl va iubi mai mult? Simon, răspunzând a zis: Socotesc că acela căruia i-a iertat mai mult*" [Luca 7:41, 42, 43].

Cămătarul îl reprezintă pe Iisus, iar datornicii pe Simon și pe Maria. Judecata lui Simon a fost dreaptă. Prin parabolă el a înțeles că obligația lui față de Iisus era foarte mare și s-a rușinat adânc. Orgoliul lui fariseic a fost biruit. Principiile după care judecase până atunci fuseseră greșite.

Credem că, recunoscându-și păcatul, Simon a îmbrățișat învățătura Mântuitorului și a devenit ucenic al Lui.

Cronica

❖ Anul școlar, 2002-2003, a debutat cu ample acțiuni cultural-educative, organizate în județ, în cadrul cărora au fost sărbătorite diferite aniversări, au fost omagiate personalități ale științei și culturii naționale, dascăli și oameni de cultură sălăjeni.

❖ În perioada 4-6 octombrie 2002, la Zalău s-a desfășurat Simpozionul cu tema "Spiritualitatea Țării Silvaniei de-a lungul istoriei", patronat de Academia Română. Cu această ocazie au fost dezvelite busturile Împăratului Marcus Antonius Caracalla și a profesorului sălăjean, Gavril Trifu. La simpozion au fost prezentate 97 de comunicări științifice pe teme de : arheologie, istorie, etnografie, lingvistică, artă populară și carte veche. La această manifestare au participat academicieni, profesori universitari, arheologi, cercetători și oameni de cultură din diverse domenii de activitate, muzeografi din: București, Cluj-Napoca, Timișoara, Oradea, Sibiu, Târgu Mureș, Arad, Baia Mare, Bistrița, Reghin, Alba Iulia Satu Mare și Zalău.

❖ La Halmășd, în data de 13 octombrie 2002, s-au sărbătorit 200 de ani de atestare documentară a învățământului din localitate. Cu această ocazie școlii i s-a dat numele eroului transilvănean al Revoluției de la 1848, Avram Iancu. La această sărbătoare aniversară au participat alături de fii satului, oficialități județene și locale, cadre didactice de la școlile din zona Șimleu. Cuvântul de salut, la adunarea organizată cu prilejul acestui Jubileu, a fost rostit de prof. Ana Chis, directorul școlii, iar domnul prof. Florian Chiș a prezentat un scurt istoric al școlii.

❖ În zilele de 8-9 noiembrie 2002, la Chendrea, comuna Bălan s-au desfășurat manifestări prilejuite de aniversare a 30 de ani de activitate desfășurate de Cercul de Istorie "Dacia Felix", condus de profesorul Ilie Popescu. Tot în aceste zile a fost dezvelit monumentul închinat revoluționarului pașoptist, Ioanichie Druhora, amplasat pe Dealul Șurii din apropierea satului.

❖ La Năpradea, în ziua de 9 noiembrie,

școala din localitate a primit numele distinsului profesor universitar Traian Crețu, fiu al acestor plaiuri sălăjene. Cu acest prilej s-a organizat o întâlnire cu fiii satului, unde profesorul Aurel Medve a prezentat monografia comunei Năpradea. La adunarea populară organizată, alături de fiii satului a participat și Corina Crețu, fiica profesorului Traian Crețu, alți reprezentanți ai organelor centrale, județene și locale.

❖ Cu ocazia zilelor de 1 Decembrie și 24 Ianuarie, școlile generale și liceele din județ au realizat ample programe cultura-artistice, expoziții, evocări, întâlniri cu istorici și oameni de cultură din centrele universitare ale țării.

❖ "Anul Caragiale" în Sălaj a fost marcat de manifestări inspirate din opera caragialiană, în toate unitățile de școlare din județ. Anul Caragiale s-a finalizat printr-o suită de acțiuni: sesiuni de referate și comunicări, festivități de acordare a premiilor pentru concursul de teatru, "Curat Caragiale" și sesiunea de referate, lansare de carte etc. În ziua de 17 decembrie a fost organizată, la Casa Corpului Didactic, lansarea celei mai bune cărți ale Anului Caragiale (în opinia dnei prof. Dorina Tuduțe, inspector școlar de specialitate), "Nordul caragialian", autor, prof. univ. dr. Ioan Derșidan, decan al Facultății de litere din Oradea. Cartea a apărut la Editura "Univers enciclopedic", București, 2002. La lansarea cărții au participat: autorul, un număr mare de profesori și elevi de la liceele din municipiu.

❖ În data de 15 ianuarie 2003, a avut loc la Zalău, ședința cu directorii unităților de învățământ din județ. Domnul prof. Ioan Driha a prezentat Raportul de activitate privind starea învățământului din județul Sălaj, pe semestru I al anului școlar 2002-2003, Priorități strategice și direcții de acțiune pe semestrul al II-a al anului școlar curent.

❖ Sala "Avram Iancu", a Primăriei din Zalău, a găzduit joi, 29 ianuarie 2003, concertul-lecție, susținut de profesorii și elevii Școlii cu Program

de Artă din localitate, având ca temă: "Preclasicismul în muzică". La acest eveniment de excepție, pentru viața culturală a municipiului, au participat peste 250 de elevi de la Școala Gimnazială Nr. 7 Zalău. D-na prof. Dorina Ciutre, inspector școlar de specialitate a vorbit participanților despre caracteristicile Preclasicismului în muzică, caracteristici care au fost ilustrate, în lecția-concert, cu fragmente muzicale din creațiile compozitorilor: A. Vivaldi, G. Fr. Handel, D. Scarlatti, Pachebel și I. S. Bach. Concertul educativ a fost inițiat din dorința profesorilor de la Școala cu Program de Artă și al domnului prof. Ioan Chezan, directorul acestei unități, pentru a-și pune în valoare rezultatele muncii lor.

❖ Marți, 4 februarie 2003, s-a organizat la Zalău o manifestare de omagiere a personalității lui Iuliu Maniu, prilejuită de împlinirea a 50 de ani de la trecerea acestuia în eternitate. La statuia din centrul municipiului s-a oficiat un Te Deum. A urmat un Simpozionul cu tema: "Iuliu Maniu personalitate marcantă a democrației românești", desfășurat la sala de lectură a Bibliotecii Județene "Ioniță Scipione Bădescu". Manifestări similare au avut loc la Bădăcini și Șimleu, unde s-au oficiat slujbe de pomenire, s-au depus coroane de flori ca semn al prețuirii marelui patriot, ce și-a săvârșit viața la 5 februarie 1953, în temnița comunistă de la Sighet.

❖ "Anul Caragiale" în Săbaj a fost marcat de manifestări inspirate din opera caragialiană, în toate unitățile de școlare din județ. Anul Caragiale s-a înălțat printr-o suită de activități de seamă de lectură și comunică, festivități de acordare a premiilor pentru concursul de lectură "Cum Caragiale" și sesiunea de lectură, lansare de carte etc. În ziua de 17 decembrie a fost organizată, la Casa Corpului Didactic, lansarea celei mai bune cărți ale Anului Caragiale (în opinia d-nei prof. Dorina Tuduce, inspector școlar de specialitate, "Morală caragialiană", autor prof. univ. de la Iași, decan al Facultății de Litere din Oradea Cluj). A apărut în săptămânal "Univers clujește", București, 2002. La lansarea cărții au participat: autorul, un număr mare de profesori și elevi de la licee din municipiu.

❖ În data de 15 ianuarie 2003, a avut loc la Zalău, sesiunea cu directorii unităților de învățământ din județ. Doamna prof. Ioan Ciutre a prezentat raportul de activitate privind starea învățământului din județul Săbaj, pe școlarul I și al anului școlar 2002-2003. Prezentul strategic și directiv de lucru pe școlarul II s-a al anului școlar curent.

❖ Săptămânalul "Avram Iancu" a înălțat din Zalău, sesiunea pe 22 ianuarie 2003, concertul-lectură, susținut de profesorii și elevii școlii cu Program

❖ La Halmăud, în data de 18 noiembrie 2002, s-au sărbătorit 200 de ani de la nașterea documentaristă și învățământului din localitate. Cu această ocazie s-a dat numele etnului nașterii și revoluției de la 1848, Avram Iancu. La această sărbătoare aniversară au participat alături de înaintașii județeni și locali, cadre didactice de la școlile din zona șimleu. Cu ocazia de sărbătoare organizată cu prilejul acestui jubileu a fost rostit de prof. Ana Cluj, directorul școlii, iar doamna prof. Florina Cluj a prezentat un scurt istoric al școlii.

❖ În zilele de 8-9 noiembrie 2002, la Chereș, comuna Bălan s-au desfășurat manifestări prilej de aniversare a 30 de ani de activitate desfășurate de Centrul de Istorie "Dacia Felix", condus de profesorul Ilie Popescu. Tot în aceste zile a fost sărbătorit monumentul înălțat revoluționarului pasăut Ioanichie Dărboraș, amplasat pe Dealul Șap din apropierea satului.

❖ La Săbăj, în ziua de 9 noiembrie,

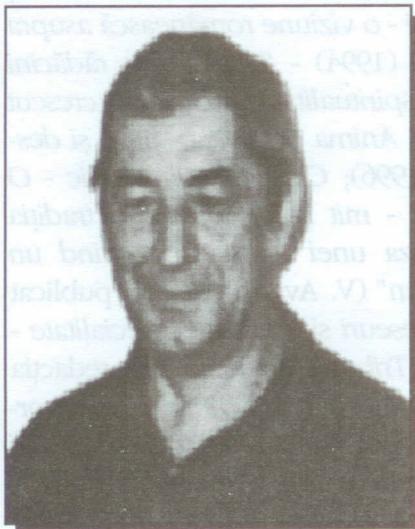
In memoriam

Scriitorul sălăjean VASILE AVRAM

“se odihnește” la Mănăstirea Nicula

prof. Dorina și Florian Tuduce,
Colegiul Național Sylvania, Zalău

Pod peste moarte

Scăpat din vămile pustiei
ne va ieși în drum un gând
spre țărnișele veșniciei
dar teamă ni-e că tot mergând
până dincolo să ne poarte;
până la ceruri de înalt, de aur și de diamant,
Un pod am face peste moarte,
Care să strige că-n zadar
Ne ostenim spre nemurire,
că-n spațiul acesta rar
dintre pornire și oprire,
nu se găsește nici un loc
unde să stea-n odihnă clipa, că moartea-și flutură aripa
în cosmos ca-ntr-un iarmaroc

“Omul e trup și suflet, dar ceea ce rămâne din el nemuritor nu e trupul (...), ci sufletul, adică elementul său incoruptibil și neperisabil. Acesta se desprinde de cadavru și zboară asemeni unei păsări spre veșnicia din care s-a rupt odată cu zămisirea, adică, spre divinitatea care, fiind și ea incoruptibilă și neperisabilă, nu poate fi mai bine reprezentată decât tot prin arhetipul zborului, al cărui simbol e pasărea”.

Am citat din lucrarea “Creștinismul cosmic - o paradigmă pierdută? - mit și ortodoxie în tradiția românească”, Editura Saeculum, Sibiu, 1999, a lui Vasile Avram, pentru a înțelege cum a întâmpinat omul Vasile Avram momentul final. “Pasărea sufletului său” și-a luat zborul joi, 12 decembrie 2002, pentru a străbate “Constelația magicalului” (titlul unei cărți ale sale din 1994), într-o chilie a Mănăstirii Nicula, unde se retrăsese de două săptămâni, împreună cu soția sa Felicia și cu fiicele sale, Lia și Laura.

Ar fi dorit poate să-și doarmă somnul de veci și sub nukul din curtea bisericii din satul său natal, Lemniu, comuna Letca. Dar ultima dorință a sa a fost

să fie îngropat în grădina Mănăstirii Nicula, “la marginea unei bătrâne păduri de gorun și de brad”, cum spunea el însuși la moartea bunului său coleg de facultate și prieten de o viață, scriitorul Ioan Alexandru, îngropat tot aici, tot într-o sâmbătă răcoroasă de toamnă (23 septembrie 2002).

Mormintele lor, săpate de călugări ai Mănăstirii, “într-un covor de iarbă încă verde”, sunt acum alături și vor rămâne dovezi ale comuniunii în spirit a celor doi buni prieteni.

Legătura lui Vasile Avram cu Mănăstirea Nicula (ca și cea a lui Ioan Alexandru, născut la Topa Mică) a început în copilăria sa, când pornea, an de an, împreună cu oameni din satul său, în miez de vară, la Sfânta Marie Mare, în pioase pelerinaje spre această sfântă mănăstire.

Aici a revenit ori de câte ori i-a permis timpul și s-a închinat la Icoana Maicii Domnului, care, la anul Domnului 1699, a lăcrimat vreme de 26 de zile. Vasile Avram scria, la moartea lui Ioan Alexandru, despre această icoană că ea “este una dintre cele mai minunate plăsmuiri ale zugravilor de demult, cei

care pictau mai întâi cu sufletul și abia apoi cu penelul; din ea ne privește chipul întristat, mustător și totuși atât de plin de iubire al preaîndurătoarei Maici cu Pruncul în brațe”. Maica Domnului i-a vegheat și ultimele zile și va sta de veghe și la căpătâiul sufletului său, spre a cere de la Tatăl Ceresc, în ritmul rugilor și al cântecelor de slavă înălțate spre cer de călugării mănăstirii și de credincioșii care vin și revin mereu, milă și îndurare pentru păcatele cele de voie și fără de voie (căci “*cine a fost viu și să nu păcătuiască, în afară de Domnul Nostru Iisus Hristos?*” - se spune în slujba de înmormântare). Pentru el, Mănăstirea Nicula a fost “*un focar de spiritualitate românească*”; “*loc de pelerinaj în căutarea unui ideal de credință, a unui suport transcendent pentru continuitatea vieții, a unei paveze împotriva «terorii» istoriei*”; “*spațiu de intensă manifestare a sacralului, atestând o strânsă legătură între cer și pământ*”; “*izvor de miracole - prin icoana Maicii Domnului - un etem leac pentru vindecarea rănilor lumii*”.

“*Personalități ale spiritualității românești*, spunea Vasile Avram, “*s-au perindat pe aici și au sporit prin cuvânt harul divin revărsat spre acest spațiu*”.

Aici, “*suferința se convertește în fericire prin intermediul iubirii, iertării și milei, ca principale virtuți ale creștinismului*” - spunea Vasile Avram. Aici, suferința pricinuită de o boală necruțătoare a lui Vasile Avram, pe care a socotit-o necesară pentru purificarea sufletului său și a acceptat-o și îndurat-o cu multă seninătate, îndemnându-i și pe cei apropiați lui să o înțeleagă astfel, *s-a convertit în fericire*. Simțind probabil “*că nu mai e mult până departe*”, a venit, în 9 noiembrie, împreună cu soția sa, din spitalul din Cluj, la Mănăstirea Nicula. Probabil că atunci și-a ales locul de veci. Apoi, a revenit, cu două săptămâni în urmă pentru a-și petrece ultimele zile ale vieții aici, în liniștea unei chilii oferite cu generozitate de starețul Mănăstirii Nicula, părintele protosinghel Dumitru. Aici, împreună cu soția și fiicele sale, îngrijit și hrănit cu rugăciunile și colindele călugărilor, și-a petrecut ultimele zile. L-am revăzut aici duminică, 7 decembrie, împutinat la trup, dar cu un suflet la fel de mare, pe bunul și dragul nostru prieten și consătean, scriitorul Vasile Avram.

Născut în satul Lemniu, comuna Letca, la 17 iunie 1940, a învățat în sat, apoi, la Liceul clasic din Cluj, la Facultatea de Filologie a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj (promoția 1967). A obținut doctoratul în etnologie la Universitatea din București, cu o primă variantă a cărții “*Creștinismul cosmic*”. A prac-

ticat mai mulți ani publicistica, îndeosebi cea literară. A colaborat la revista *Tribuna* din Sibiu timp de 30 de ani (1971-2001), precum și la alte reviste din țară, cu studii și articole. A publicat cărți, în care a valorificat o experiență magico-simbolică acumulată în copilărie, în satul natal, rodul unor cercetări de teren întreprinse în mai multe zone etno-folclorice ale României, precum și al lecturii sale vaste dintr-o bibliografie interdisciplinară (etnologie, teologie, arheologie, istorie, filozofia culturii): *Spirala* (1987) - “*o carte care stă pe muchie de timp în hotarul mirific al Lemniului*” (V. Avram); *Zeul din labirint* (1992); *Constelația magicului - o viziune românească asupra misterului existențial* (1994) - “*o carte cu rădăcini înfipte în spațiul de spiritualitate în care am crescut Lemniul*” (V. Avram); *Anima dr. Telea - timp și destin la noul român* (1996); *Creștinismul cosmic - O paradigmă pierdută? - mit și ortodoxie în tradiția românească - e “raza unei memorii veghind un spațiu spiritual comun*” (V. Avram). A mai publicat un mare număr de eseuri și studii de specialitate - mai ales în Revista *Tribuna* din Sibiu, în redacția căreia a lucrat între anii 1987 și 1990. A scris reportaje, în urma călătoriilor în țară (“*Moșii și Munții Apuseni*”), dar și în străinătate (America, Egipt). A publicat un volum de poezie: “*Cărțile eptimahice*” (1996), dedicat “*donnei Felicia*” și tehnoredactat de una din fiicele sale, și o piesă de teatru: “*Roata stelelor*”. De 15 ani, lucrează la un roman, care, din păcate, a rămas neterminat: “*Fiul apocrif*”. Tot neterminat a rămas și un capitol din cele două, solicitate de Academia Română pentru *Istoria Filozofiei Românești*.

A corectat în spital, cu puterile împuținate, capitolul *Gândirea creștină*, pe care l-a trimis Academiei Române, dar n-a mai apucat să termine capitolul *Gândirea arhaică*, la care lucra încă cu înrâncenare, sfidând boala, în luna octombrie. Noi, sălăjenii, ne amintim, cred, de cărțile sale, pentru că, deși locuia la Sibiu, avea mulți prieteni în Sălaj și a ținut să-și lanseze cărțile “*acasă*”. S-a întors mereu “*la obârșie, la izvor*” (Blaga) și în calitate de profesor universitar - preda la Universitatea “Vasile Goldiș” - filialele din Baia Mare și Satu Mare - și colabora cu filiala din Zalău. Preda, de asemenea, la Facultatea de Jurnalistică din Sibiu.

În drumul său spre Baia Mare, poposea mereu acasă, la Lemniu, iar în cel spre Satu Mare, la Zalău, unde avea mulți oameni dragi. Unii dintre aceștia, alături de familia sa, de colegi, prieteni și oameni de cultură din București, Sibiu, Baia Mare, l-au petrecut

pe ultimul drum, sâmbătă, 14 decembrie, colindând "O, ce veste minunată" - colindă pe care o iubea foarte mult și o colinda în fiecare an cu familia și cu prietenii.

Slujba de înmormântare a fost oficiată de Prea Sfințitul Episcop Vicar al Clujului, *Vasile Someșanu*, împreună cu părintele *Vasile Leb*, Decan al Facultății de Teologie din Cluj Napoca, cu părintele Protopop al Gherlei, *Ioan Morar*, cu starețul Mănăstirii *Nicula*, părintele Arhinandrit *Dumitru Cobzaru*, și cu alți preoți și diaconi din Mănăstirea *Nicula* (10 la număr) în Biserica, lângă Icoana Maicii Domnului.

Emoționante cuvinte de despărțire, încărcate de înțelesuri adânci, au rostit, lângă sicriu, Prea Sfințitul *Vasile*, părintele Decan și unul dintre discipolii săi

VASILE AVRAM - fiu al Sălajului

Prof. dr. Ioan Ciocian

În aceste zile, a trecut la cele veșnice, unul dintre intelectualii de marcă ai Ardealului, profesorul univ. dr. *Vasile Avram*, antropolog, romancier, critic literar și publicist de aleasă erudiție.

Născut în urmă cu 62 de ani în localitatea Lemniu din județul Sălaj, urmează cursurile primare în satul natal, gimnaziul și liceul la Dej, după care se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj, pe care o termină cu rezultate strălucite în anul 1963, fiind repartizat la Sibiu, oraș cultural, cu un trecut istoric și artistic inconfundabil în arealul românesc intracarpatin.

Aici în "citadela românismului ortodox" din Transilvania, *Vasile Avram* a cunoscut o rapidă ascensiune profesională, devenind o personalitate de primă mărime a învățământului academic și a vieții culturale sibiene.

Profesor la Universitatea "Lucian Blaga", director al Direcției pentru Cultură a județului Sibiu, director al Muzeului din Dumbrava Sibiului, redactor la Revista Transilvania etc., *Vasile Avram* s-a dovedit un intelectual de cea mai nobilă speță, prin pana sa măiestră, prin relațiile cu oamenii, și prin ideile și programele pe care le-a onorat cu consecvență și înalt profesionalism.

Întreaga sa operă este un imn de slavă închinat satului și mentalității oamenilor pe coordonata: tradiție - credință - mit. Profundul umanism al operei sale izvorăște din specificul satelor și orașelor din

de la Facultatea de Jurnalistică din Sibiu; i-au ținut praporii, prietenii cei mai dragi și l-au purtat pe umeri oameni dragi lui; i-au săpat mormântul și l-au așezat la locul de veci călugări de la Mănăstirea *Nicula*. Dumnezeu să le primească jertfa și să-i răsplătească pentru tot ce au făcut pentru el. Sperăm ca imensa bibliotecă a familiei *Avram*, donată Mănăstirii *Nicula*, să îmbogățească zestrea spirituală a mănăstirii și să fie un semn al legăturii dintotdeauna și pentru totdeauna a omului și a scriitorului *Vasile Avram* cu Mănăstirea *Nicula*.

Odihnească-se în pace!

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Ardeal, unde viața se derulează din timpuri imemorabile între două lumi: una *telurică*, încorsetată de timp și spațiu, greutăți zilnice, aspirații, bucurii și neîmpliniri, și alta, *celestă* (cerească) imponderabilă, fericită și veșnică.

Povestitor înnăscut, conferențiar de excepție și om de aleasă omenie, *Vasile Avram* iradia în jurul său lumină și știa să-și moduleze dialogul în funcție de partener, ca un adevărat maestru al cuvântului.

Oriunde se afla, omul acesta medita la fațetele ascunse și profunzimea "*marii treceri*", abordând lucrurile de pe poziția unei filosofii a vieții ce venea din străfunduri de istorie. "i căutau prietenia: savanții, preoții, filosofii, actorii, orașenii și sătenii, tinerii și vârstnicii. Pentru toți el era o carte deschisă, un suflet de creștin nobil și un om pentru care tainele acestei lumi nu aveau lacăte.

Întrebat de un filosof, cum reușește să-și limpezească gândurile și să se recreieze după zile și săptămâni de muncă încordată, *Vasile Avram* i-a răspuns simplu și concis, ca un sălăjean de pe valea Someșului: "*Când mă gândesc la Lemniul meu natal, la casa noastră cu miros de busuioc și sunătoare, prin fața căreia curge «ca un izbuc de munte» un izvor cu o muzică care-mi amintește de o lume a începuturilor în care oamenii mai credeau în mituri și eresuri parcă renasc din nou*".

Ca fiu al Sălajului, profesorul *Vasile Avram* venea destul de des în Țara Silvaniei, cu gândul declarat de

“a-și încărca bateriile la obârșii”. Am petrecut alături de acesta, împreună cu alți sălăjeni, clipe încântătoare: când și-a lansat cărțile științifice sau creațiile literare, la întâlniri ale studenților sălăjeni cu profesori și oameni de cultură din Sibiu etc. “și amintea de fiecare dată cu emoție de două “momente deosebite” legate de reîntâlnirile cu sălăjenii și locurile natale: vizita la mormântul comun al martirilor din Treznea și “noaptea de vis” petrecută la cabana din Codrii Chieșdului. La Treznea, odată intrat în cimitir, s-a cutremurat din adâncul ființei sale interiorizându-se, fără a mai scoate nici un cuvânt până ce a plecat din această localitate, a cărei istorie este scrisă cu sânge de martir. “n noaptea petrecută în codrul de lângă satul Chieșd, în primăvara anului 1987, mi-a arătat cu minuțiozitate de astronom o serie de stele pe cer, după care mi-a mărturisit că vrea să rămână singur pentru a trăi din plin clipa în sânul unei “naturi magnifice”. “ntre timp văzuse Cripta cu osemintele lui Simion Bărnuțiu de la Bocșa și lantierul Arheologic de la Porolissum.

Dorea atunci, în miez de noapte, să vadă gorunul lui Mihai Viteazul de la Sighetu Silvaniei, dar l-am convins că nu se poate ajunge acolo cu mașina, deși locul era în apropiere... Era emoționat peste măsură și m-a întrebat dacă știu ce înseamnă axa Mundi pentru un creștin cugetător? Am râs fără să-i răspund, întrucât eram cuprins de atmosfera festinului de sub gorunii seculari de la Chieșd. Acum îmi

pare rău că nu i-am satisfăcut dorința de a-l duce la legendarul stejar de la Sighet, dar e prea târziu!

L-am sunat la 28 septembrie 2002 invitându-l la Sesiunea Solemnă patronată de Academie la Zalău. Era entuziasmat și mi-a promis că va veni negreșit. N-a putut onora invitația. Era mult prea bolnav ca să facă un drum așa de lung. Am așteptat zadarnic lucrarea sa intitulată “*Sacru și profan în mentalitatea țărănimii sălăjene*”. Sănătatea lui se înrăutățea de la o zi la alta.

Timpul îl chema spre înălțimile celeste, ca să-l contopească cu mitul, legenda și tradiția românească, pentru veșnicie.

Ultimele zile de viață și le-a petrecut la Mănăstirea “Nicula” de lângă Gherla, loc îndrăgit din copilărie. Joi, 12 decembrie, inima a încetat să mai bată... acolo, la Nicula, în miros de tămâie.

Sâmbătă, 14 decembrie 2002, la orele 12,00, a fost înmormântat, lângă prietenul său, poetul Imnelor: Ioan Alexandru.

A avut parte de un prohod cu care sunt onorați doar oamenii aleși, marile spirite, care lasă în urma lor o operă, un crez și un nume.

“La margine de schit, în pace,/ Să-și doarmă somnul creștinesc,/ Lăsând în urmă veșnicia/ Și-un dor de graiul strămoșesc”.

Veșnica lui pomenire să fie din neam și până în neam!

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

La plecarea unui prieten

Motto:

*“Împovărat de veacuri, semnul crucii,
ca o fantomă s-a oprit în drum”*

(Vasile Avram).

Ne știam încă din pruncia noastră, zbuciumată și plină de primejdii. Împreună cu adulații lui părinți, ani la rând, duminică de duminică și-n toate sărbătorile se furișa prin lanul de porumb din spatele casei noastre pentru a se închina pe ascuns la slujba oficiată de către bunul meu tată în fața altarului tăinuit în cămăruța dinspre grădina cu meri și nuci umbroși. Tot timpul stătea în genunchi între cei doi părinți, răspunzând la liturghie mai mult în șoaptă, știind pe de rost toate cântările și rugăciunile care se rostesc în strană.

A trecut o groază de ani, timp în care n-am mai

știut nimic unul despre celălalt până în 1995, când amândoi am fost poftiți la Zalău, pentru a-l sărbători pe Lucian Blaga (100 de ani de la naștere) împreună cu conjudețenii noștri dascăli și elevii lor din școlile municipiului reședință de județ. Ne-am bucurat de revederea noastră încărunțită, iar amintirile, în clipele de răgaz, izvorau una dintr-alta. Am făcut atunci un legământ solemn: să ne revedem cât mai des cu puțință căci amândurora anii ne treceau fără milă. Cât am putut ne-am cam ținut de cuvânt.

În anul 1999 m-a onorat cu un exemplar din

Paul Antoniu - actor

(Din Letca - Slăaj)

volumul său "Creștinismul cosmic - o paradigmă pierdută?", lansat la Muzeul de Mineralogie. După lansare, împreună cu soțioara lui ne-am retras acasă la noi, unde ne-am înrouat inimile ascultând vechile Cântări Mariane pe care în vremurile de dinaintea prigoanei celei mari părinții noștri le cântau mergând pe jos în pelerinaj la Mănăstirea Nicula. Spre seară, înainte de a ne despărți pentru totdeauna - cine și-ar fi închipuit?! - mi-a scris o dedicație pe cartea dăruită: "Prietenului Toni Paul, întru evocarea unei copilării miraculoase".

Despărțirea unui prieten - Vasile Avram

Niciodată nu părem a fi pregătiți pentru drumul din urmă, care mai întotdeauna ne ia prin surprindere. Omul naiv, cel inițiat și cel rațional sunt ipostaze mai mult sau mai puțin istorice de a înțelege sensul vieții și de a-l accepta în întreaga lui ambiguitate simbolică. Punând în ecuație enigmatică necunoscutele vieții și morții, revelația și meditația lui Vasile Avram întâmpinau momentul final scriind (negru pe alb): "Omul e trup și suflet, dar ceea ce rămâne din el nemuritor nu e trupul (...), ci sufletul, adică elementul său incoruptibil și neperisabil. Acesta se desprinde de cadavru și zboară asemeni unei păsări spre veșnicia din care s-a rupt odată cu zămislirea, adică spre divinitatea care, fiind și ea incoruptibilă și neperisabilă, nu poate fi mai bine reprezentată decât tot prin arhetipul zborului, al cărui simbol inalienabil e pasărea". (Am citat din lucrarea: "Creștinismul cosmic - o paradigmă pierdută? - mit și ortodoxie în tradiția românească"

Odată cu Trecerea cea Mare a lui Vasile Avram a dispărut unul dintre cei mai luminați intelectuali care s-au ridicat de pe meleagurile noastre sălăjene în veacul ce-a trecut. Cu grabire a vrut să se întoarcă la Nicula, acolo unde pentru el „împovărat de veacuri, semnul crucii, ca o fantomă s-a oprit din drum”.

Printre stele - logostele să-i fie mersul lin pe calea cea presărată cu flori de gheață în locul dalbelor flori de măr din colinde.

Augustin Cozmuța

- Editura Saeculum, Sibiu, 1999). Pasărea sufletului său și-a luat zborul, părăsind, la nici 62 de ani, lutul vremelnice al trupului, pentru a trece spre alte tărâmurii, probabil celeste, în "Constelația magicului", cum se intitulează altă carte a sa, din 1994. Mărturie a neperisabilului spirit stau și alte cărți și studii ale sale, publicate, în principal, în revista "Transilvania" și, mai recent, în "Memoria ethnologică", fiind cadru didactic al Universităților "Lucian Blaga" din Sibiu și "Vasile Goldiș" din Baia Mare. Născut la Lemniu, pe Someș, peste deal de Mesteacăn, avea mulți prieteni în Maramureș, unde venea la colindat și se simțea bine în lumea arhaică a tradiției autentice. S-a săvârșit din viață într-o chilie a mănăstirii Nicula, vegheat de familie. Aici, unde e înmormântat și poetul Ioan Alexandru, își va dormi și el somnul de veci.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Sigmund Freud

(1856 – 1939)

Nicolae Costruț

Sigmund Freud este considerat întemeietorul psihanalizei. S-a născut pe data de 6 mai 1856, la Freiberg, în Moravia, un orașel din Cehia de azi. Freud se trage dintr-o familie de evrei și declară, el însuși, că a rămas evreu. Din cauza unor persecuții evreiești, părinții lui au fost nevoiți să emigreze de mai multe ori, ajungând, în cele din urmă, în Austria. Studiile primare și secundare le face la Viena.

Deși, în perioada școlarității, a fost timp de șapte ani primul în clasă, nu a fost atras, în mod deosebit, de medicină sau de disciplinele științifice. "Eram – spune Freud – mai curând, însetat de cunoaștere, dar care se referea mai ales la relațiile interumane, decât la obiectele specifice științelor naturale".

Era totuși atras de doctrina lui Darwin, pe atunci la modă, iar pe la sfârșitul anilor de liceu, după participarea la o conferință populară, unde a fost prezentat un eseu a lui Goethe asupra *Naturii*, s-a hotărât să se înscrie la facultatea de medicină (1873).

În timpul studiilor universitare a fost contrariat, în principal de două lucruri: o ciudată exigență practică de către corpul profesional și o anume discriminare rasială care îl făcea să se simtă inferior colegilor lui. Această stare de lucruri l-a determinat mai târziu să se împace mai ușor cu ideea și soarta de a fi în opoziție și de a se supune interdicțiilor unei "majorități compacte". "Astfel – spune el – s-a pregătit în mine o anumită independență față de opinia publică... Am învățat astfel, să recunosc adevărul spuselor lui Mefisto: *În zadar, rătațiți prin știință, în toate direcțiile, nimeni nu poate învăța decât ceea ce poate învăța.*"

A fost atras din primii ani de studiu, încă de când lucra în laboratorul de fiziologie a profesorului Brücke, de psihiatrie.

La îndemnul acestuia și datorită situației mate-

riale, în 1882, abandonează studiile teoretice, intrând ca practicant la spital. Aici își continuă studiile legate de sistemul nervos central la om, și de bolile nervoase.

În 1885, este primit ca docent în neuro-patologie. Imediat după acest eveniment pleacă la Paris ca elev a lui Charcot. În 1886 se întoarce de la Paris, făcând un popas de câteva săptămâni la Berlin, pentru a se interesa de bolile generale ale copiilor. În toamna aceluiași an s-a stabilit ca medic în boli nervoase la Viena și s-a căsătorit.

Odată ajuns medic titular, începe să folosească în tratarea bolnavilor metoda sugestiei și a hipnozei. Pentru a se perfecționa în aplicarea acestor metode pleacă la Nancy. Se întoarce după scurt timp la Viena, unde fiind copleșit de probleme materiale și familiale, lucrează mai puțin în domeniul științific.

În 1881 îi apare prima lucrare de specialitate, scrisă în colaborare cu prietenul său, dr. Oscar Rie. Ține o legătură strânsă cu cercetătorul Breuer, de la Paris, care făcea progrese în vindecarea nevrozelor prin hipnoză. Se decide să utilizeze și să perfecționeze această metodă pe bolnavii săi. Pe baza unui număr mare de observații și a unor rezultate confirmate, elaborează împreună cu Breuer studiul intitulat, *Despre mecanismul psihic al fenomenelor isterice*, iar în 1896 scot împreună o carte: "*Studii asupra isteriei*, care, în principal, descrie o metodă terapeutică cathartică având la bază hipnoza. Între timp, Freud consideră insuficient de fundamentate concluziile din *Studii*, preferând să se ocupe singur de problemele etiologiei, adică de a ști pe ce fond se naște procesul patogen al nevrozei. Ajunge, după studii și practică îndelungată, la concluzia ca în cazul fenomenelor de nevroză acestea nu apar datorită unor emoții afective oarecare, ci de obicei, a unor emoții de natură sexuală, sau a unor conflicte sexuale, fie din cauza unor repercusiuni ale eveni-

mentelor sexuale timpurii. Clasifică aceste tulburări în două categorii și ajunge la concluzia că nevrozile – în general – sunt tulburări ale funcției sexuale. Continuă cercetările în domeniu, obține succese notabile și nu se mulțumește cu sistematizările la care a ajuns anterior în privința naturii nevrozilor.

Introduce o noutate, în interpretarea cauzelor care conduc la nevroză, respectiv, conceptul de *refulare*, pe care îl consideră ca rezultat al conflictului psihic dintre doi factori dinamici pe care îi numește, *instinct* și *rezistență*. A refula înseamnă a înăbuși, a respinge din domeniul conștientului în subconștient imagini, dorințe, reprezentări, idei sau tendințe neplăcute, care contrazic conștiința morală a individului.

Doctrina refulării a devenit astfel, piatra unghiulară pentru înțelegerea nevrozilor. În baza acestei teorii, sarcina terapeutică este canalizată, de acum, spre descoperirea refulărilor și rezolvarea lor prin raționări care pot consta în acceptarea sau condamnarea a ceea ce a fost altădată respins. Intre timp abandonează hipnoza, ca metodă terapeutică, utilizând alte tehnici și alte metode, pe care le-a numit într-un cuvânt, **psihanaliză**.

Doctrinile rezistenței și refulării, a semnificației etiologice a vieții sexuale și importanța evenimentelor din copilărie – sunt pentru Freud – părți

esențiale ale edificiului psihanalitic. Pornind de la aceste considerații, sunt aduse modificări progresive în însăși tehnica metodei analitice utilizată de terapeut.

Mai trebuie să amintim că psihanaliza a făcut progrese uriașe și de ea sunt interesate multe domenii ale vieții spirituale și a celor din domeniul educației. Freud are meritul că a fost foarte tenace în apărarea acestei noi disciplinei, care s-a născut odată cu epoca modernă și a stârnit numeroase controverse în lumea medicală și științifică, iar dezvoltările sale continue au făcut posibile progresele ulterioare în acest domeniu, extrem de delicat și încă cu multe necunoscute.

Sigmund Freud a contribuit la constituirea psihologiei clinice prin tehnica explorativă a inconștientului. A făcut cercetări asupra simptomelor nevrotice (angoase, fobii, oboseli). A studiat rolul sexualității în viață și artă, al viselor, al actelor de fiecare zi, ca și al impulsurilor de autoafirmare. Aceste studii și cercetări sunt cuprinse în lucrările scrise la apogeul maturității sale profesionale: *„Interpretarea viselor”*, *„Psihologia vieții cotidiene”*, *„Trei eseuri asupra teoriei sexualității”*, *„Totem și tabu”*.

În 1938 se stabilește la Londra. Moare în 1939.

(După cartea, Sigmund Freud, *Viața mea și psihanaliza*, București, 1993)

Roata Gigantică din Viena

o legătură peste timp între matematică, tehnologie și istorie

Prof. Gica Ciocian

Viena rămâne în conștiința și amintirea acelor care au vizitat impresionanta metropolă de pe cursul mijlociu al Dunării, nu numai orașul muzicii, ci și citadela unor importante edificii cum sunt palatele Schonbrunn și Belvedere ori imensul Parc Prater, care amintesc de fastul și opulența monarhiei habsburgice de altă dată. O construcție emblematică devenită un simbol pentru cei care doresc să trăiască clipe sublime privind panorama orașului de la o înălțime de aproape 70 de metri, este „îndrăgita Roată Gigantică” cunoscută sub numele de RIESENRAD.

Pentru un vienez, ea reprezintă ceea ce sim-

bolizează celebrul Turn Eiffel pentru un parizian, de aceea Roata Gigantică are un istoric, o legendă și o „dramă” proprie, acumulate în peste un secol de existență. Construită în anul 1897, când în lume se impunea tot mai mult o nouă concepție arhitecturală în care trebuiau să primeze structurile din sticlă și oțel, această construcție ambițioasă a vienezilor are un precedent în Statele Unite ale Americii, unde se înălțau giganti care simbolizau statutul economic, politic și ideatic al celei mai mari puteri mondiale a lumii, postate pe primul loc în ierarhia statelor globului la sfârșitul secolului al XIX-lea. În orașul Chicago, inginerul american

George Ferris a construit prima roată gigantică, cu ocazia Târgului Internațional din anul 1893. Prevăzută cu 36 de cabine și un diametru de 76 m, roata din Chicago a produs o impresie deosebită asupra aceluia care au avut ocazia să scruteze orașul american "din înaltul cerului".

Entuziasmat de roata gigantică din Chicago, inginerul britanic Walter Basset a proiectat o roată de dimensiuni impresionante pentru a fi amplasată într-un parc londonez. Vestea a ajuns și în Austro-Ungaria unde Gabor Steiner se ocupa cu modernizarea parcurilor de distracții din Viena, la cerea expresă a prințului moștenitor Franc Ferdinand. Edilul vienez a luat legătura cu un antreprenor al inginerului Walter Basset în vederea înălțării unei roți gigante la Viena. Cum cei doi au stabilit locul de amplasare în Parcul Prater, multe voci au dezaprobat proiectul considerându-l costisitor și inutil pentru populația metropolei. Dar Gabor Steiner nu s-a lăsat intimidat și până la urmă a găsit audiență la cercurile imperiale.

În timp ce se înălțau structurile de oțel pentru susținere, lumea se aduna în număr impresionant să-i admire pe constructori, iar opinia publică discuta aprins pe marginea roții gigante, nelipsind părerile fanteziste și insinuările rău intenționate ale presei. În opt luni de zile roata gigantică era înălțată în toată splendoarea sa, inugurarea având loc la 25 iunie 1897, cu un fast și o participare de excepție. Odată pusă în funcțiune aceasta a devenit un fenomen de senzație, cum își va aminti mai târziu "părintele său spiritual" ambițiosul Gabor Steiner: "Toți vienezii erau entuziasmați, iar locurile unde se vindeau bilete erau luate cu asalt".

În termeni tehnici, Riesenrad reprezenta un colos înalt de 64,75m, o roată cu diametrul de 60,96 m și o greutate de 245 tone. Întreaga construcție de oțel cântărea 430 de tone, iar viteza de deplasare a roții era 2,7 km/h. Tehnica bazată pe calcule matematice și principii fizice a învins încă odată temerile celor sceptici, iar Roata Gigantică a devenit cel mai animat punct de distracție pentru vienezii și turiștii la sfârșitul secolului al XX-lea.

Primul război mondial a avut urmări negative pentru Riesenrad, întrucât a fost transformată în observator militar, iar în anul 1915 a fost scoasă din funcțiune, lansându-se ideea demolării în vederea recuperării fierului pentru mașina de război austro-ungară. În degringolada generală de după război s-a pus din nou problema demolării roții, încheindu-se în 1919 o tranzacție cu un angrosist din Praga, care urma să o demoleze în mai puțin de trei luni.

Pentru soluții tehnice în vederea demolării au fost chemați ingineri și matematicieni de la Universitatea din Viena, dar până la urmă s-a renunțat întrucât valoarea fierului nu acoperea lucrările de "coborâre a roții de pe structurile de susținere".

Până în anii crizei economice de supraproducție din cauza problemelor economice și a instabilității politice ce domnea în Austria, Roata Gigantică a rămas în paragină. Steiner a fost nevoit să fugă din fața valului de persecuții la care erau supuși evreii, iar agregatele colosului de oțel au fost afectate de coroziune și intemperii. În 1935 Riesenrad este pusă din nou în mișcare, iar în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial s-au înregistrat cifre record legate de numărul celor ce s-au dat în roată pentru a scruta orașul de la înălțime.

La sfârșitul războiului, în anii 1944 și, respectiv, 1945, Roata Gigantică este cuprinsă de flăcările a două incendii, fiind distruse 30 de cabine și aproape toate mecanismele care asigurau rularea angrenajelor. Din celebra roată se mai păstra doar un schelet uriaș în consens cu clădirile din jur, aflate și ele în paragină. Pe buzele tuturor erau cuvintele: "*Nu se mai poate face nimic!*", singura soluție fiind demolarea scheletului alcătuit din bare de oțel.

Roata era, încă odată, amenințată cu dispariția. Dar, specialiștii în matematică, fizică și tehnologie au constatat că structurile de rezistență ale Roții Gigantice au rămas intacte, propunând punerea ei în funcțiune printr-o reparație capitală. În luna mai 1947 roata a început să se învârtă din nou, sfidând parcă vicisitudinile timpului și ambițiile neputincioase ale aceluia care doreau să distrugă unul din cele mai populare și îndrăgite simboluri ale orașului Viena.

Roata Gigantică din orașul lui Mozart și Strauss are o valoare de unicat pentru că surorile ei din Chicago, Londra și Paris au dispărut de mult, iar pe de altă parte, rămâne un izvor nesecat de amintiri, legende și idile născute undeva mai aproape de cer, unde oamenii uită de greutate și meschinăriile lumii pământeste.

Cei care au salvat Roata Gigantică, care și astăzi se înalță spre cer, lăsând la picioarele sale copacii seculari din Parcul Prater, hazardul, teama de a face cheltuieli inutile, dragostea pentru o construcție generatoare de bucurii și trăiri sublime, au demonstrat generațiilor de ieri, de azi și de mâine că prin acest colos de fier aflat în mișcare secolele se leagă între ele.

Umor

La ora de gramatică

- Conjuțați în cor verbul a merge, la prezent, le cere profesoara elevilor.
- Eu merg, tu mergi...răspund copiii.
- Mai repede ! – îi îndeamnă profesoara.
- Eu fug, tu fugi...continuă copiii conjugarea...

Admitere

- La ce facultate ai dat admitere anul trecut?
- La Drumuri și Poduri.
- Și?
- Am căzut de pe pod și am rămas pe drumuri.

La ora de dirigiență

- Elevilor clasei a XII-a li se cere să-și expună un punct de vedere, în scris, pe tema: "Dacă aș fi director..." Toți elevii scriu în afară de unul.
- Tu de ce nu scrii? îl întreabă dirigintele?
  - Îmi aștept secretara...

Sete și cultură

- Fiul dumneavoastră are o mare sete de cultură, îi spune dirigintele unei mame. De la cine a moștenit-o?
- Cultura de la mine, iar setea de la taică-su...

Nedumerire

- Tăticule, când pe Richard Inimă de Leu îl dorea inima, se ducea la medic sau la...veterinar

La ora de compunere

- Ionele, compunerea ta despre șoarece este identică, cuvânt cu cuvânt, cu a colegului tău

de bancă!

- Dar noi suntem vecini apropiați, doamna învățătoare, și avem același șoarece!

Interviu

- Un reporter intervieveză un centenar.
- Spune-mi, bunicule, cum ai ajuns la 100 de ani?
  - Am tot așteptat...

La ora de botanică

- De ce unele plante se aseamănă cu copiii răi? Întreabă profesorul. În clasă se lasă o tăcere.
- Pentru că și unii și alții au nevoie de un băț, ca să crească drept! răspunse tot profesorul.

Meditații

- Cât costă o lecție de franceză? îl întreabă doamna McIntosh pe un profesor.
- 12 lire.
- E cam mult.
- Bine, dar eu sunt francez.
- Cu atât mai mult: n-ați cheltuit nimic ca să învățați această limbă...

La judecată

- Este adevărat că l-ați jignit pe reclamant?
- Nu, domnule judecător. Vă spun drept că eu nu l-am jignit, ci numai i-am spus cum este.
- Prost și mincinos.

Bunicul și nepotul

- Bunicule, ai dinții buni?
- Nu, dragul meu!
- Atunci, te rog ține-mi merele astea până mă întorc de la joacă...

Organigrama Inspectoratului Școlar Județean

an școlar 2002 - 2003

prof. Ioan Driha,
inspector școlar general la ISJ Sălaj1. Conducerea Inspectoratului Școlar al
Județului Sălaj:

Prof. Ioan Driha - Inspector școlar general
Prof. Ioan Abrudan - Inspector școlar general
 adjunct, curriculum și inspecție școlară;
Prof. Zoltan Faluvegi - Inspector școlar gener
 al adjunct, evaluare, prognoză și dezvoltare
 instituțională

2. Inspectori școlari

Ed. Csatari Maria - Învățământ preprimar;
Prof. Mihai Dumitru Crișan - Învățământ
 primar (secția română);
Înv. Nady Arcadie - Învățământ primar
 (secția maghiară);
Prof. Dorina Tuduțe - Limba și literatura
 română;
Prof. Ioan Bunta - Limba engleză și programe
 dezv. instituțională;
Prof. Dorin Cosma - Limba franceză și pro
 grame de integrare europeană;
Prof. Ioan Mocanu - Matematică;
Prof. Ioan Opreș - Fizică - chimie;
Prof. Constantin Iriza - Biologie, consiliere și
 activități extrașcolare;
Prof. dr. Ioan Ciocian - Istorie, științe socio-
 umane și management școlar;
Prof. Gheorghe Coste - Geografie;
Ing. ec. Iulian Săuca - Discipline tehnologice;
Prof. Dorina Ciutre - Discipline artistice,
 consiliere și activități extrașcolare;
Prof. Ioan Bal Crișan - Educație fizică și

sport, învățământ particular și alternative
 educative;

Prof. Victor Timoc - Învățământ special,
 dezvoltare și formare profesională;

Prof. Rita Rozs - Minorități naționale;

Prof. Alexandru Pocol - Evidența personalului
 și politici de recrutare;

3. Personal administrativ:

a. Control financiar intern și audit

Ec. Vasile Püsök

b. Contencios Jurist

Viorica Jeler - Consilier Juridic

c. Contabilitate - buget

Ec. Maria Bocșa - Contabil șef;

Ec. Corina Chețe - Contabil

d. Secretariat - "Arhivă"

Leontina Ianc - Secretar

e. Prognoză și rețea școlară

Surd Lucia - Referent

f. Salarizare și normare

Ec. Georgeta Oroian - Șef de birou

g. Informatizare

Denisa Blidar, analist programator -
 Consilier

Maria Lupșe, operator date - Referent

h. Patrimoniu tehnic și investiții

Sing. Marilena Floașiu - Referent
 specialitate

i. Dotare - Aprovizionare

Petru Ianc - Casier-magaziner

j. Servicii

Petre Tuns - Conducător auto

Recunoașterea gradelor didactice în contextul legislației actuale

Viorica Jeler,
Consilier Juridic I.S.J. Sălaj

Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, cu modificările și completările ulterioare, precizează situațiile în care gradele didactice obținute pot fi recunoscute ulterior, în condițiile absolvirii cu diplomă de licență a unei instituții de învățământ superior de lungă durată.

În acest sens, art. 37. din Legea nr. 128/1997 stipulează, pentru fiecare categorie de personal didactic, modul de recunoaștere a gradelor didactice după cum urmează:

Educatoarele, învățătorilor, institutorilor și maiștrilor instructori care au obținut gradele didactice I și II și ulterior au absolvit cu diplomă de licență o instituție de învățământ superior li se recunosc aceste grade numai dacă își desfășoară activitatea în învățământul preșcolar, primar, gimnazial sau profesional.

Educatoarele și învățătorii care au obținut grade didactice în această calitate beneficiază de recunoașterea lor și după numirea lor ca instituitori.

Gradele didactice obținute de *maiștrii-instructori* în această calitate sunt recunoscute pentru orice treaptă de învățământ în care aceștia își desfășoară activitate.

Personalul didactic de predare, cu diploma de absolvire a *învățământului universitar de scurtă durată*, I se recunosc gradele didactice obținute în această calitate și în cazul *absolvirii ulterioare cu diplomă de licență a unei instituții de învățământ superior de lungă durată* numai dacă își desfășoară activitatea în învățământul preșcolar, primar, gimnazial sau profesional.

5. În toate celelalte situații, conform art. 34 (6) din Statutul personalului didactic se recunoaște doar definitivatul.

Pentru a doua specializare obținută ca urmare a absolvirii unor *studii postuniversitare* de specializare, gradele didactice obținute anterior absolvirii studiilor postuniversitare nu se recunosc (pentru noua specializare se recunoaște doar definitivatul).

Calendarul mișcării personalului didactic

în anul școlar 2003 - 2004

Alexandru Pocol,
inspector școlar

În conformitate cu prevederile art.11 din Legea nr.128/1997 privind Statutul personalului didactic, lucrările privitoare la mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar de stat se organizează la nivelul inspectoratelor școlare coordonate de comisia de mobilitate a personalului didactic numită prin decizia inspectorului școlar general, până în 24.01.2003, formată din:

- președinte – inspector școlar general adjunct;
- vicepreședinte – inspector școlar cu selecția, evidență și promovarea personalului didactic sau directorul unui liceu;
- secretar – inspector cu atribuții referitoare la evidența și mișcarea personalului didactic/inspector de specialitate;
- membrii – inspectori școlari de specialitate, profesorii consacrați pentru rezultatele profesionale, câte unul pentru fiecare specialitate;
- un reprezentant al Ministerului Educației și Cercetării – cu statut de observator.

Reprezentanții sindicatelor județene/ale municipiului București, semnatare ale Contractului colectiv de muncă – unic pe ramură de învățământ, participă ca observatori la lucrările comisiei. În această calitate au acces la documentele comisiei, au dreptul de a semna la președintelui comisiei eventualele nerespectări ale prevederilor legale și semnează alături de membrii comisiei, documentele finale.

1. Întocmirea listelor cuprinzând personalul didactic titular care urmează să fie pensionat cu data de 1 septembrie 2003;

- pentru limita de vârstă standard;
- la cerere conform art.127 alin. 3/Legea 128/1997

Perioada: 01 februarie - 14 februarie 2003

a) Cadrele didactice care doresc să-și continue activitatea didactică, în anul școlar 2003 – 2004, în condițiile prevăzute de art. 128 din Legea 128/1997 vor depune cereri la inspectoratele școlare.

Perioada: 17 februarie – 25 februarie 2003

b) Discutarea și soluționarea cererilor de menținere în activitate pentru anul școlar 2003 –2004 în ședința consiliului de administrație al inspectoratului școlar.

Perioada: 26 februarie – 28 februarie 2003

2. Constituirea catedrelor și încadrarea personalului didactic titular în învățământ (conform actului de numire/transfer) pentru anul școlar 2003 –2004:

- la nivelul unității de învățământ;
- la nivelul inspectoratului școlar.

Perioada: 03 martie – 15 martie 2003

3. Soluționarea situațiilor cadrelor didactice titulare care vor avea restrângere parțială de activitate în anul școlar 2003 – 2004 (completare de norma pe an școlar).

Soluționarea cererilor de întregire a normei prin transferul cadrelor didactice titulare în două sau mai multe unități de învățământ, într-o singură unitate de învățământ.

Perioada: 01 martie – 20 martie 2003

4. Pretransferarea personalului didactic la cerere, astfel:

- pentru schimbare în localitatea de domiciliu;
- pentru apropiere de domiciliu;
- pentru schimbare de posturi prin consimțământul ambelor părți.

Transferul personalului didactic titular disponibilizat ca urmare a restrângerii de activitate sau ca efect a restructurării rețelei școlare.

Afișarea la inspectoratele școlare a posturilor/catedrelor și a cadrelor didactice care intră în restrângere de activitate începând cu 01.09.2003.

Termen: 05 aprilie 2003

Afișarea la inspectoratul școlar a listelor cuprinzând posturile/catedrele didactice pentru soluționarea pretransferărilor și transferărilor prin

restrângere de activitate.

Termen: 25 aprilie 2003

Înregistrarea cererilor personalului didactic care solicită pretransferare și transferare prin restrângere de activitate se face la Comisia de mobilitate a inspectoratelor școlare.

Perioada: 05 mai – 20 mai 2003

Efectuarea pretransferărilor și transferărilor prin restrângere de activitate se face în ședința

publică;

Perioada: 28 mai –30 mai 2003

5. Ocuparea prin concurs a posturilor declarate vacante/rezervate la data de 01 iunie 2003 pentru anul școlar 2003 – 2004, după atribuirea orelor în cumul și plată cu ora pentru titulari.

